

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Demir Özlü

Paris Günleri

YAŞANTI

DEMİR ÖZLÜ • Paris Günleri

YKY

YKY

YALAKREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trantey.org>

PARİS GÜNLERİ

Demir Özlü (İstanbul, 9 Eylül 1935) İzmir'de Ödemiş İstiklâl İlkokulu ve Karşıyaka Ortaokulu'nu, İstanbul'da Kabataş Erkek Lisesi (1953) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1959) bitirdi. Bir yıl kadar Paris'te kaldıktan (1961-62) sonra Türkiye'ye dönerek İÜ Hukuk Fakültesi'nde Hukuk Felsefesi ve Metodoloji Kürsüsü'nde asistanlık yaptı (1960-64). Siyasal eylemleri nedeniyle işine son verilince avukatlık mesleğine döndü (1964-79). Yedek subaylık hakkı verilmediği için askerliğini er olarak Muş ve İstanbul'da tamamladı. 1971'deki askeri müdahaleden sonra bir süre tutuklu kaldı. 1979'da İsveç'e yerleşti. 1980'deki askeri darbeden sonra vatandaşlıktan çıkarıldı; Türkiye'ye ancak Aralık 1989'da dönebildi. Stockholm ve İstanbul'da yaşıyor. 1950 Kuşağı yazarları arasında bireyin yalnızlığını, mutsuzluğunu, bunalımlarını, intihar saplantılarını, yabancılaşma duygusunu, tedirginliklerini eğretilemelerle dolu simgesel bir dille işlemesiyle öne çıktı. Ödülleri: *Soluma* ile 1964 TDK Öykü Ödülü, *Stockholm Öyküleri* ile 1989 Sait Faik Hikâye Armağanı, *Bir Yaz Mevsimi Romansı* ile 1990 Orhan Kemal Roman Armağanı, *İthaka'ya Yolculuk* ile 1997 Dünya Kitap Dergisi Yılın Kitabı Ödülü ve 1998 Yunus Nadi Roman Ödülü, 1998 *Düşler Öyküler* Dergisi Öykü Onur Ödülü, Amerika 1954 ile 2004 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü.

Yapıtları

Öykü: *Bunaltı*, 1958; *Soluma*, 1963; *Boğuntulu Sokaklar*, 1966; *Öteki Günler Gibi Bir Gün*, 1974; *Aşk ve Poster*, 1980; *Stockholm Öyküleri*, 1988; *İstanbul Büyüsü* (seçme öyküler), 1994; *Geçen Yaz Kentte Kızlar*, 2001; *Şapka, Deniz Kıyısı ve Yüz*, 2003; *Kendi Evine Varamamak*, 2011; *Sürgün Küçük Bulutlar* (toplu öyküler), 2012.

Roman: *Bir Uzun Sonbahar*, 1976; *Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları*, 1979; *Bir Yaz Mevsimi Romansı*, 1990; *Tatlı Bir Eylül*, 1995; *İthaka'ya Yolculuk*, 1996; *Amerika 1954*, 2004; *Dalgalar*, 2006.

Anlatı: *Bir Beyoğlu Düşü*, 1985; *Berlin'de Sanrı*, 1987; *Kanallar*, 1991; *Bir Beyoğlu Düşü ~ Berlin'de Sanrı ~ Kanallar* (toplu anlatılar), 2011; *Önünde Boş Bir Uzam*, 2012; *İşte Senin Hayatın*, 2016.

Öbür kitapları: *Sürgünde On Yıl*, 1990; *Berlin Güncesi*, 1991; *Ne Mutlu Ulysses Gibi*, 1991; *Siyasi Yazılar*, 1993; *Borges'in Kaplanları*, 1997; *Balkur'da Akşam Yemeği* (düzyazı şiirler, bir öykü), 1997; *Paris Güncesi*, 1999; *Samuel Beckett'in Terzisi*, 2003; *Kentler Kadınlar Yazarlar*, 2003; *Kanal Kentlerinde*, 2010.

***Demir Özlü'nün
YKY'deki kitapları:***

Balkur'da Akşam Yemeği (1997)

Borges'in Kaplanları (1997)

**Bir Beyoğlu Düşü – Berlin'de Sanrı ~ Kanallar
(toplu anlatılar, 2011)**

Sürgün Küçük Bulutlar (toplu öyküler, 2012)

Önünde Boş Bir Uzam (2012)

İşte Senin Hayatın (2016)

Paris Günleri (2017)

DEMİR ÖZLÜ

Paris Günleri

**Paris Güncesi (1961-62)
Balkur'da Akşam Yemeği**

Yaşantı

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 4803
Edebiyat - 1377

Paris Günleri / Demir Özlü

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Korkut Tankuter

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Arzu Yaraş

Baskı: Bilnet Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
Dudullu Organize San. Bölgesi 1. Cad. No:16 Ümraniye-İstanbul
Tel: 444 44 03 • Fax: (0216) 365 99 07-08 • www.bilnet.net.tr
Sertifika No: 31345

1. baskı: İstanbul, Şubat 2017
ISBN 978-975-08-3918-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2017
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Kemeralı Caddesi Karaköy Palas No: 4 Kat: 2-3 Karaköy 34425 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İÇİNDEKİLER

PARİS GÜNCEİ (1961-62)

Sunu • 9

1961 • 13

1962 • 40

BALKUR'DA AKŞAM YEMEĞİ

Balkur'da Akşam Yemeği (Ferit Edgü) • 65

Altın Cetvelli Saat

Sundurmada Anı • 71

Altın Cetvelli Saat • 74

Balkur'da Akşam Yemeği • 77

Ölüm Döşğinde Yatış • 79

Yatmak • 80

Ermış Dimotri • 81

2. • 83

3. Uzun Yürüyüşler • 84

Hornsgatan'daki Ev • 85

Sokaklarda Bir Avlu • 86

Ponzo'nun Öyküsü • 87

Boğuncun Gelişi • 90

Gezintiler I • 94

Gezintiler II • 96

Sonrakiler

Paskalya Günleri • 99

Gecenin Yüzü • 100

Onun Elleri • 101

Küller • 103

Düğüm • 105

Bir Lautréamont Gravürü • 106

Böyle Konuştu Yazar • 107

PARİS GÜNCEİ (1961-62)

İlk baskı: P Kitaplığı, İstanbul, Nisan 1999

Sunu

İki yıl kadar önce, Feriköy'deki evimizin depo olarak kullanılan odasında çok eski yıllara ait bazı dosyalar buldum. Bir yandan yaşamın, bir yandan İstanbul'daki oluşumların zorladığı taşınmalar, birçok şeyin –bu arada ruhsal yaşamla anılara ilişkin pek çok şeyin– yitmesine yol açmıştı, ama bu yazı dosyaları tozlu raflarda duruyorlardı. Ortalama otuz beş yıl öncesinin, pelür kâğıtlarına yazılmış notları. Bunlar arasında 1961-62 yıllarında Paris'teyken zaman zaman tuttuğum günlük parçaları da vardı.

Bunca yıl sonra bulduğum bu karalamaların bir bölümü, 1997 yılı başlarında Yapı Kredi Yayınları arasında yayımlanan *Balkur'da Akşam Yemeği* adını taşıyan “düzyazı-şiirler” kitabını oluşturdu. Paris'te tutulan bu günlük notları da, dil açısından düzelterek yayımlanabilir duruma getirdim. Elbette bu notlar daha sık tutulmuş olsalar çok daha iyi olacaktı. Fakat elde kalan bu eksik günceydi.

Paris Güncesi (1961-62), sanırım, her şeyden önce yazarına sesleniyor. Notlar tutulurken, bir gün yayımlanacağını hiç aklıma getirmemiştim. Bunu çok iyi anımsıyorum. Fakat, şimdi bana notlar, benim dışımda da kalmış bir dünyanın o yıllardan ışık veren çizgilerini yansıtıyorlar. Daha da önemlisi, bir kuşağın entelektüel ilişkilerini, ruhsal konumunu gösteriyorlar. O yıllarda pek çok Türk ressamın yanında, kuşağımın yazarlarından Güner Sümer, Ferit Edgü, Onat Kutlar da Paris'teydiler. Dostlukları hiç unutulmayacak olan bu yaratıcı insanların ikisi bugün dünyamızda değiller. Güner'le Onat'ın bitmeyecek ışıkları, arada bir, bu satırlara yansımışsa ne mutlu bana.

Güncelerde görüleceği gibi, kimi Batılı yazarlara da bağlı olarak *intihar* düşüncesi, beni de gençlik yıllarımda çok meşgul etmişti. Onat Kutlar'ın da aynı sorunla çok ilgili olduğunu biliyorum. Ama öyle sanıyorum ki, sorun, bizim için –daha çok– felsefî bir sorundu. Günümüz Türkiye'sinin gerçek yaşamı içinde genç intiharların çok artmış olduğunu derin bir üzüntüyle gözlemliyordum da, vicdanı

Demir Özlü, Onat Kutlar ve Manuel Lorens Serra. Paris, Nisan 1962.*

* Turgut Çeviker'in hazırladığı *Onat Kutlar Kitabı*'ndan aldığımız bu fotoğrafı Demir Özlü'ye gönderip "kazaklı üçüncü kişi"yi sorduğumuzda Demir Bey, 4-5 Ocak 2017 tarihlerinde, şu bilgileri verdi:

"Kazaklı genç adam, benim de, Onat'ın da arkadaşı, İspanyol Manuel Lorens Serra'dır. Şiir düşkünü, çok içten bir genç arkadaştı. Bizden birkaç yaş küçüktü. Ailesinin İspanya'da portakal bahçeleri vardı. Şimdiki büyük Pompidou Kültür Merkezi'nin yerinde, o zaman haller vardı (Les Halles). Halasının orada sebze satış dükkanı vardı. O halasının evinde kalarak Fransızcasını ilerletiyordu. Fotoğraf, ünlü Select Kahvesi'ne çok yakın –o zaman var olan– Cosmos Kahvesi'nin önünde çekilmiş. Nisan 1962. Manuel İspanya'da çok erken hayattan ayrılmış. Bu fotoğraf bende yoktu... Fotoğrafı çeken, benim *İşte Senin Hayatın*'da adı geçen, sınıf arkadaşım, Belgratlı, ortak arkadaşımız Nina'dır. Manuel'in hayatı üzerine, benim Toplu Hikâyeler'de, bir klasik hikâye vardır." (ed.n.)

oluşmamış bir toplum olan toplumumuzda bu sorunla ilgilenen yaygın örgütlerin olmayışı beni ayrıca sarsıyor.

1961-62 yılları bana uzak bir geçmiş gibi görünmüyor.

O yıllarda Paris, bizim için, her şeyden önce bir kültür ve yaşam şenliği idi. Nankörlük etmeyeyim: Düşlerimizin şehriydi. Sadece onu görmeden önce değil, asıl oradan döndükten sonra hep düşlerime giren bir şehir... Gerçeklikten ayırt edemediğim bu düşlerin ortak bir yanı vardı: Hepsinde de Grenelle Bulvarı üzerinde ya da o bulvara yakın bir yerde oturuyordum. (1961-62'de, bulvarın öte yanında Rue Viala ile ulaşılan Rue Rouille'nin köşesinde, şimdi var olmayan bir otelde kalmıştım.) Pencereleri bulvara bakan ya da sokak arasından bulvarı gören bir birinci kattı bu. Orada, düşün içinde Paris'te yaşadığımı hissediyor, kimisinde de Paris özlemiyle yanıyordum. Kimi düşler erotizmle örtüşüyordu. Evin içi alacakaranlıktı ve ben düşümde hep Paris'te duyduğum yaşama gücünü duyuyordum.

Uzun yıllar bunların düş olduğunu da düşünmedim. Onlar gerçek yaşamda duyduğum Paris özlemine karışmışlardı. Anılarımın bir parçası olmuş gibiydiler.

Kendi varlığım karşısında duyduğum gençlik nihilizminin, yaşadıkça başka kanallara aktığını, durgunlaştığını, ruhumun acele-cilikten kurtulduğunu söylemeliyim. Ama bu içe dönük nihilizmi yaşarken de seviyordum hayatı.

Bu notları tuttuğum yıllardan sonra, Türkiye toplumu, insanların büyük çoğunluğunun, tozu dumana katarak paraya, kolay üne, spekülasyona, giderek artan bir hızla koştuğu, insani değerlerin önemli ölçüde kaybolduğu bir toplum olmuştur. Gençlik hayallerimizin yıkılmış olduğunu öne sürmeyeceğim. Bugün artık hayal kırıklıklarının da önemi yok. Çünkü asıl, yukarıda sıraladığım şeylere koşan insanlar, daha henüz yaşarken yaşayan ölü oluyorlar.

Paris Güncesi'ni bizden çok daha ötelere, Baylan Pastanesi'nden New York'a, daha uzaklara kaçan gençlik arkadaşlarıma adıyorum.

1961

26 Ekim

Nihayet bugün gemiye binebildim. Üç aya yakın bir süredir pasaport almaya çalışıyorum. Artık hasta hale gelmiştim. Fatih'te, henüz açılmamış olan eski yangın yerlerinin izlerini taşıyan Çelebi Süleyman Sokak'ta, zemin kattaki küçük dairemizde, arkadaki bahçeye bakan yatak odasında, erkenden yatağa çekiliyordum. Bekârlık yıllarımdan geçtiği üçüncü kattaki yatma ve çalışma odamla aynı büyüklükte bu yatak odası da. Kızım Ayda bu odada doğdu. Üçüncü kattaki odamda kütüphanem de vardı. Şimdi kitaplar, sokağa bakan küçük odada duruyor.

Polis kontrollerini aşıp da gemiye girdikten sonra, ne pahasına olursa olsun, hiçbir çağrıya boyun eğmemeye kararlıyım. İkinci mevkinin salonunda oturuyorum. Yükselticiyle verilen radyo yayınları, saçma sapan sonuçlar veren, 27 Mayıs'tan sonraki bu ilk seçimlerden sonra toplanan Meclis'teki konuşmaları veriyor. Bütün bütüne dinamizmden uzak bir ülke burası. Sivil politikacılar ortaya çıkınca her şey kağısamış eski bir konak manzarası aldı. Zaten İsmet İnönü, darbenin ilk aylarından beri kokusu çıkmış bir tutuculuğu savunuyordu. Ama seçimle ortaya çıkan ötekiler de, onun kadar tutucu; hatta daha niteliksiz. Bir an önce bu gemi kalksa da kurtulsam bu bataklıkta.

Gerçekten hoparlörle benim adımda birisini çağırıyorlar. Ben olamam bu. Yerimden kımıldamayacağım.

Anons sona erdi. Tekrarlanmadı. Herhalde ben değildim. Benim adımda başka biri.

Nihayet gemi, hareket saatinden bir buçuk saat sonra kalktı. Marmara Denizi'ne doğru gidiyoruz. Yarın sabah İzmir'e varacak. Yarın da, Türk sularından çıkmış olmayacağız.

Galata, sonbaharın ışıkları altında yakından gördüğümünden çok daha güzel görünüyor. Alçak bir tepe üzerine yaslanmış olan bu eski

mahalle, hemen kendi gizlerinin üzerini örttü bile. Saint Antoine Kilisesi'nin arka tarafını fark ediyorum. Kırmızımtırak, tuğla rengi yapı, altın renkli ışıklarla parılıyor. Burayı özlemeyecek miyim, alçak tepeler üzerine kurulmuş, sonsuz geniş bir gökyüzü altındaki bu şehri? Şimdiden özlüyorum bile.

Deniz çekiyor, deniz! Kim tutabilir beni.

27 Ekim

Sabahleyin, tam kentte yaşamın başladığı saatlerde, gemi İzmir'de rıhtıma yanaştı. Pasaport iskelesi değil mi burası?

1950 yılı yılbaşına doğru, İzmir'de başladığım lise eğitimini bırakarak İstanbul'a, Boğaz'ın kıyısındaki Kabataş Lisesi'ne gittiğimden beri, yetiştirme yıllarımda yer tutan bu güzelim kente, İzmir'e hiç yolum düşmüş müydü? On bir yıl oluyor. Bu 1961 yılını saymayayım, sadece 1950 ile 60 arasını ele alayım. Ne de çok olay geçti. Çocukluktan gençliğe geçtim, liseyi, sonra fakülteyi bitirdim. Babam 1953'te Fatih'te bir ev yaptırdı. Lisenin ilk üç sınıfını yatılı okudum. Onlar Anadolu'daydılar. 1952-53 yılında lise dördüncü sınıftaydım. Babam İstanbul'a gelmişti. Gümüşsuyu'ndaki öğrenci yurdunun bir bölümünde oturuyordum. Taksim'le Beyoğlu çevresinde, ilk-gençlik sıkıntılarımla dolu bir yaşam başlamıştı benim için. Sezer, Beyoğlu'nda bir ilkokula gidiyordu. Fransız Konsolosluğu'ndaki Fransızca derslerine yazılmıştım. Eski akrabalarım, lisedeki sınıf arkadaşlarım dışında, İstanbul'daki ilk arkadaşlarımla tanışıyordum. Konsolosluktaki derslerde Ferit (Edgü) adlı benden bir sınıf küçük, Beyoğlu Lisesi'ne giden, edebiyat tutkunu bir arkadaş edinmiştim. 53 yılı Haziran ayında lise bitti. Arkadaşlarla Arnavutköy'e yüzmeye gidiyorduk. Yüksel Erendor¹ orada oturuyordu. Evi sahildeydi.

Lisede yayımlanan edebiyat dergisi *Dönüm*'e yazılar yazmıştım. O yaz da *Türk Dili* dergisine bir şiir göndermiştim. Gazete satan dükkânlardan birinde, ismimi derginin kapağında gördüm. Edebiyatçılığım resmiyet kazanmıştı sanki. Derin bir sevinç duymuştum. O sonbahar Malta'da² birinci katta bir eve taşındık. Eski Ali'deki

1 Kabataş Lisesi'nden bir sınıf arkadaşı. Ona, Cull adını takmışım.

2 Fatih'te bir semt.

evin inşaatının bitmesini bekledik. Hukuk Fakültesi'ne başlamıştım. 54 yılı baharında yapımı biten evin üçüncü katına taşındık. O apartman dairesi, bana lüks görünüyordu. Aynı yaz Beyoğlu'nda yaşamaya başladım. Ferit'le buluşuyor, ya İstanbul'un kıyılarındaki plajlara, ya Adalar'a, ya da Beyoğlu'ndaki galerilere, onun tanıdığı dostlarının evlerine, Panayot'un şaraphanesine, sonra da meyhanelere gidiyorduk. Ferit beni Asaf'la³ tanıştırmıştı. O dönemi izleyen yıllarda, genç yazarların yazdıkları dergilere, gazetelere yazılar yazdım durdum. Ankara'da genç bir yazarlar topluluğu çıktı ortaya. *Baylan Pastanesi*'ne devam etmeye başlamıştık. Hepsi birden oraya geldi. Bunlar Yılmaz Gruda, Ahmet Oktay, Güner Sümer ve daha başkalarıydı. Ferit, Fındıklı'daki Akademi'ye gittiğinden, sık sık oraya da gidiyordum. Akademili kızlarla tanışmıştım. Hukuk Fakültesi kantininde başka genç yazarlar vardı. Akademili kızlarla Uludağ'a gittim. Felsefe dalında derslere devam ettim. İki yıl kadar Hukuk'taki dersleri bıraktım. Beyoğlu'nu her şeyiyle tanıdım. Sınıf arkadaşım bir kızla nişanlanıp ayrıldım. O Ankara'ya gitti. Bütün bu on yıl içinde, ben de pek çok kez Ankara'ya gittim geldim. Sonradan Hukuk'a döndüm. Son sınıfa başlarken ilk öykü kitabımı çıkardım. Bu fakülteyi bitirdiğimden artık yirmi dört yaşındaydım. Evlenmek üzereydim. Avukatlık stajımı yaparken 28 Nisan öğrenci ayaklanması patlak verdi. Bir ay sonra da askeri darbe oldu. İşte, henüz bir buçuk yıl dolmamıştı ki, Paris'e gidiyordum.

Kordonboyu'nda palmiye ağaçları var. Mehmet Erbil'in orada bir mobilya dükkânı açtığını biliyorum. Biraz ilerde, dükkânı, elimle koymuş gibi buldum. Alsancak'a doğru biraz yürüyünce, Kordon'un en güzel yerlerinden birinde. Asıl güzel olan bu mevsimde İzmir'in iklimi. İnsanı okşayan bir hava bu. Sonra Mehmet Erbil'le evlerine çıktık. Güzelyalı taraflarında, biraz yüksekte, çok güzel bir ev bu. Leylâ Erbil'le mektuplaşmaya karar veriyoruz. Zaten yazışıyoruz. Birkaç yıldır İstanbul'a gelip gidiyordu. Benim Paris'te uzun kalaçağımı düşünüyor. Oysa çok da uzun bir zaman parçası değil bu.

Gemi öğleden sonra kalktı. Artık bilmediğim bir serüvene atıldığımı sanıyorum. Nasıl olsa, bir iki saat içinde Türk karasularından çıkacağız. Gece, içine girip kaybolacağım bir karanlığı taşıyıp getiriyor. Öyle ya, Türkiye'den ilk defa çıkıyorum.

Bu ikinci mevki kamarada yalnızım. Notlar almam da, çok kolaylaşmış oluyor. Piyanist A.'ya birinci mevkide bir kamara verdiler. O da Fransız Hükümeti'nin burslusu olarak Paris'e gidiyor.

Paris! Paris! Bütün ilkgençlik yıllarımızı dolduran rüya.

Güner Sümer epeydir Paris'te, tiyatro okuyor. Ferit de öyle. Baylancılardan Yüksel Arslan'ı da o çağırdı. Yüksel de şimdi Paris'te.

Yemek salonunda, masada karşımda oturanlar arasında, yüzünde birçok kızartılar, ellerinde beyazlaşmış bölgeler bulunan, tom-bulca bir adam oturuyor. Önce ona antipati duyacak gibi oldum, sonra alıştım. Daha sonra da sıcak bir insan olduğunu fark ettim. Bana yaşam öyküsünü anlattı. Kısacık bir öyküydü bu. Kuaförmüş. Gençken Paris'e bir kuaförlük yarışmasına gitmiş. "Paris'i sevdim" diyor. "Orada kaldım." "İstanbul'a hiç dönmediniz mi?" "Önce geri geldim İstanbul'a, sonra Paris'e gittim ve orada kaldım. Otuz yıla yaklaştı." Bu kısacık öykü içime işliyor. Ne kendiliğinden, ne yalın, ne içten bir hayat, Fransızların deyişiyle işte *authentique* bir yaşam bu. Hayatı, bu türlü kendiliğinden, hayatın kendi doğasına uygun, bu yalın haliyle ele alabilseydim. Sanırım mutlu olmak, hayatı böylecene ele alan insanlara özgü. Onlar da eksik değil, belki fazla bir şey var. Doğalarından gelen fazla bir şey.

İstanbul gibi, büyük olsa da, denizler arasında, Doğu'nun başladığı bir yerde, Kuzey'e doğru bir yerde gizlenmiş, dar sokakları olan, köhne, tarihin birikimi bir kentte—Beyoğlu'nun dar sokaklarını, denize inen gölgeli yokuşlarını düşün, sonra da Fatih sırtlarının yangın yerlerini, geniş, dilsiz ufku—yaşarken, bu düşsel yolculuğu seçmekle, kendi kentinin kasveti içinde yaşayan Kafka gibi kapalı bir yazar olma şansını kaybediyorum.

İşte Pire'ye yaklaştık. Notları burada bırakıyorum. Gece elimden gelirse sürdüreceğim.

Pire, pırıl pırıl bir güneş altındaydı. Oldukça ılıktı hava. Beyaz, sarımtırak Akdeniz yapılarını görmek insanın içini sevinçle dolduruyordu. Bütün bu seyahatlerde, kişiyi özgürleştiren, her şeyden kurtaran bir şey var. Gemi titreyerek rıhtıma yaklaşırken, arada kalan denize baktım. Kuskusuz bambaska bir deniz parçasıydı bu. Serüveni, özgürlüğü, ruhsal kurtuluşu çağırıyordu. Rengi

de başka türlüydü. Attilâ İlhan'ın Akdeniz romantizmi ardındaki gençlikşirlerini düşündüm. Ben Baylan'a gitmeye başladığımda on dokuz yaşındaydım. Attilâ İlhan'sa yirmi dokuz yaşındaydı. Şimdi ben yirmi altı yaşında olduğuma göre o otuz altı yaşında olmalı.

Attilâ bu yoldan, birkaç defa Marsilya'ya, sonra da Paris'e gitmişti. Sonra Baylancılardan Asaf Çiyiltepe oraya gitti geldi. Paris'ten döndükten sonra anlattıklarını anımsıyorum. Atilla Tokatlı Paris'e gitmiş gelmişti. Selahattin Hilav'la Sencer Divitçioğlu sanırım 1957'de Paris'ten döndüler. O sıralarda Baylan'da birçok masa Paris'e gidip gelenlerle dolup taşıyordu.

Gece

Pire'de rıhtıma indiğimde, Türkçe konuşan insanlarla karşılaştım. Bir adam da sadece İstanbul'un nasıl olduğunu sordu bana. Alışveriş ettiğim küçük kulübedeki adam da Türkçe biliyordu.

Bir otobüsle uzun yollardan geçerek –tek ya da iki katlı yapılar, tek katlı atölyeler vardı– Atina'ya vardık. Otobüsten, kentin ortasında kalan alanda indim. Bir şehir otobüsüydü bu. Akropol'e gidecek yolcuların özel otobüslerine binmedim. Akropol'ü nasıl olsa görürüm diye düşünüyordum. Yıllar var daha. Benim için önemli olan kentti.

Venizelos Caddesi'ni, orada yer alan yeni neoklasik yapıları, geniş, maroken koltuklu, camlı kahveleri gördüm. Sonra meyilli alana döndüm. Satın aldığım kartpostallardan anlaşılıyordu: Sindagma'ydı alanın adı. Orada meyilin alt tarafında yer alan kahvelerde oturmadan önce, alanın alt yanından iç bölümlere uzanan caddeden ileri doğru yürüdüm. Burada büyükçe bir kilise ve bir heykel vardı. Daha ötede de, daha küçük, başka bir kilise yer alıyordu. Atina'da çok büyük kiliselerle karşılaşacağımı sanıyordum. Değildi. Sağdaki sokaklar, dükkânların bulunduğu çarşı içlerine sığıyordu. Bütün alan ve sokaklar gazete parçaları, ilanlar, propaganda kâğıtlarıyla kaplıydı. Ama sanırım politikanın yasaklandığı bir gündü. Gergin bir sessizliği duymamak olanaksızdı. Gazetelerde okuduğumu anımsıyorum. Yarın Yunanistan'da seçim var. Onun gergin sessizliği bu. Yerden aldığım kâğıt parçalarında Karamanlis'le

Menderes'in yan yana fotoğrafları vardı. Menderes, bir ay kadar önce ıssız bir adada idam edilmişti. Sanırım, burada Karamanlis'in yanına onun da fotoğrafını koyarak, kimisinde de birlikte fotoğraflarını yayımlayarak Karamanlis'e "Senin de sonun öyle olabilir" demek istiyorlardı. Demek ki, bu alanda son politik mitingi muhalefet yapmıştı. İki ülke bu kadar yakın birbirine.

Sindagma alanının alt katındaki kahveler, gölgeler altında güzel kahveler. İşte tuhaf bir biçimde yabancı, ama gene de İstanbul'a benzeyen değişik bir ülkedeyim. İçim rahatlıkla dolu. Bu yolculuk bütün sıkıntıları alıp götürüyor.

29 Ekim

Pire-Napoli arasında

Gemide, genç, dalgalı saçlı bir Yahudi var, bütün gençler ona hayran. Çevresinde toplanmışlar, onunla senli benli konuşuyorlar, anlattıklarına gülüyorlar. Otuz iki, otuz beş yaşlarında bu adam, sırtında ince bir trençkot, bütün bu liman kentlerinin ortaklaşa çocuğu sanki. Birkaç dil de konuşuyor, geminin güvertesini, alt kattaki güverteyi, ikinci üçüncü mevkinin salonlarını gezi ve eğlence yeri haline dönüştürüyor. Hiçbir yere bütün bütüne ait değil o. Buraların, Akdeniz'in, limanların, kentlerin alçakgönüllü mahallelerinin çocuğu. Panait İstrati'nin, Sait Faik'in tiplerini hatırlatıyor.

Sait Faik'in ilk hikâyelerinden birinde –"Marsilya Limanı" adlı metinde– söz ettiği tiplerden biri sanki:

Sokakta polisler, kirli kahvelerin içindeki Cezayirlileri, Ermenileri, Rumları ve Rumlaşmış, Cezayirlileşmiş, Ermenileşmiş Fransızları yakalayıp bir kamyonu dolduracak, bu sırada sabah; deniz kestaneleri yenen sahile beyaz, uzun uzun yelkenli bir korsan gemisi hızı ve güzelliğiyle pupa yelken inecektir...

Birkaç gün sonra Marsilya'da olacağım. Ama şimdi Napoli'ye gidiyorum ben: Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Napoli, beyaz şehir,
 Venedik'te gondollar geziyor,
 Roma'da heykeller dikiliyor,
 Senin şerefine,
 Senin şerefine,
 Napolili güzel balıkçı,
 Dudaklarını
 Göğsü hurma rengi almış
 Hayır hurmalaşmış
 Kıza dokunduruyor
 Senin şerefine hey Napoli.
 Napoli beyaz şehir.

(Sait Faik, "Grenoble'de İtalyan Mahallesi")

Bütün gece açık denizde yol aldık gibi geliyor bana.

Vakit gece yarısını geçmiş miydi? Messina Boğazı'nı geçtik, sonra da Stromboli'nin ateşlerini gördük. Piyanist A. ile üst güvertede öpüştük. Tombulca bir gövdesi, kalın dudakları vardı. Bana bu öpüşmenin mutluluk verip vermediğini sordu. O kadar gerginlikle doluydum ki, hemen hemen hiçbir şey hissetmemiştim. Karanlığın içinde böyle zamanlarda duygulu sözler duymak mı istiyordu? Çok mutluluk duyduğumu söyledim. Mümkün müydü bu? Gece ılık. Işıklar çok uzaklardan geliyor. Biraz rüzgâr var. Akdeniz'in dalgalarının sesi duyuluyor.

Sabahleyin Napoli'de olacağız.

30 Ekim

Dün, öğleden önce, Napoli rıhtımında karaya çıktığımızda, iskeledeki birçok İtalyan erkeği, piyanist A.'ya laf attı. Öpücük gönderenler bile oldu. Ama biraz sonra bu büyük, beyaz kentin, geniş caddelerinde bulduk kendimizi. Napoli, koskocaman yapılarıyla aklımı başımdan aldı. Tam bir "şehir" burası. İlerde geniş körfez, karşıdaki adalar, Pompei'nin bulunduğu doğu tarafı, sonra da öte-lerde açılan sonsuz Akdeniz. Gemi burada dört saat kadar kalacak. Beyazımtırak, krem rengi büyük yapıların çevrelediği caddelerde

gezindim. Dün pazardı sanırım. Caddelerde fazla bir trafik yoktu. Kaldırımlarda yürüyen, iri, eşsiz güzellikte İtalyan kadınlarına rastlanıyordu.

Şimdi bu satırları kamaramda yazarken, Cenova'ya doğru gidiyoruz.

Bütün yolculuk boyunca hava hep açıktı. Geceleri yıldızlar parlıyordu. Çok hafif bir esinti vardı. Ama insan üşümüyordu.

Galata'yı kurmuş olan Cenevizlilerin kenti, Cenova.

Napoli! Napoli'yi tanımak için uzun zaman kalmak gerekiyor orada. Napoli hayatına karışmak gerek. İnsan, "Keşke Napolili olsaydım" diyor. Gerçek bir Akdeniz kenti Napoli.

Gemide Fikret adında genç bir adamla tanıştık. İki yıl önce Paris'e gitmiş. Paris'i çok sevmiş. Bir arsa almış orada. Şimdi de arsasına bakmaya gidiyormuş. Bir süre Paris'te kalacakmış. Akademili sanırım. Alçak sesle, tane tane konuşuyor. Bir İstanbulludan çok, bir Anadoluluya benziyor. Ama ölçülü ve kibar.

Dalgalı saçlı Yahudi dün Napoli'ye, gemiden çevresinde geniş bir gençler topluluğu olarak çıktı. Kulüp sigarası satacaklardı. Caddede onları gözden kaybettim. Çok hızlı yürüyorlardı. Bu Yahudi Napoli'nin deliklerini biliyordu herhalde. Napoli'den, ötelerdeki sırtlardan denize uzanan sonsuz genişlikteki ufku düşünüyorum.

Bu gece, piyanist A., kaptanın isteği üzerine, birinci mevkinin salonunda bir piyano konseri verecek.

Yarın Cenova'ya öğleden sonra varacağız.

Birinci mevki salonu, geminin baş tarafında. Akşam yemeğinden sonra A.'nın piyano konseri. Öteki mevkilerdeki yolculardan pek az gelen var. Ama zaten gemi pek kalabalık değil. A.'yı "dâhi çocuklarımızdan" diye takdim ettiler. Gerçekten, henüz çocuk yaştayken de İstanbul'da tanınıyordu o. Ama artık elbette çocuk değil. Benim yaşıma yakın. Bana verilen Fransız bursu ile ilgili olarak, Taksim'deki Fransız Konsolosluğu'na gittiğimde tanışmışım annesiyle. Uzunca boylu, saçları kumrala çalan, güzel bir kadındı bu kadın. Sonra A.'yla tanıştık. Bir defa da İstanbul'da Valide Çeşmesi'ndeki apartman dairelerine çağrıldığımı hatırlıyorum. Geniş, terası denize bakan bir daireydi bu. A.'nın ondan birkaç yaş küçük olan resim öğrenimi gören kız kardeşini, fakülte döneminden tanıyordum. Her ikisine de benzemeyen daha küçük

bir kız kardeşleri daha vardı. Ekim ayının ortalarıydı. İstanbul'un ışıkları, en güzel, erguvan rengine dönüşmüştü. Terasta bu kızla konuşurken, bir ara gözlerinin dolar gibi olduğunu fark ettim. Sonra, gemide A. anlattı ikimizin arasında bir sempati doğacağını düşünüyormuş küçük kız kardeş, benim evli olmamdan ötürü üzülmüştü. Daha öncesinde mutsuz bir aşk serüveni mi geçirmişti A.?

Konser sırasında onu kıskanır gibi olduğumu hissettim. Hayır, bir sanatçı olarak yarattığı ilgiden ötürü değil. Kadın olarak ben- den çok uzaklaşmış gördüğüm için onu. İlkgençlik yıllarımda bu benimseyici, kıskançlığa yatkın yapısından kurtaramayacak mıyım kendimi? Ne saçma. Bütün kadınlara mı sahip olmak istiyorum? En olağanüstülerine de, öyle pek olağanüstü olmayanlarına da, bir ya da iki defa gördüklerime de, birkaç gündür yanımda bulunanlarına da... Eğer böyleyse, yaşamım boyunca tedirgin olacağım demektir. Kurtulmalıyım bundan.

Bu yüzden A.'nın konserini bitirdikten sonra yanıma gelmesine sevindim. Herkesin müziği de, piyanisti de unuttuğu, birbiriyle konuşmaya başladığı gece yarısı sonrasında, A.'nın birinci mevkideki kamarasına gittik. Orada bir süre öpüştük. Bu öpüşmeler heyecan vericiydi doğrusu.

31 Ekim

Cenova'ya öğleden sonra varacağız sanırım.

Gemi Cenova'ya varıyor. Limandan sonra hafif tepelere doğru yükselen bir kent bu. Galata'nın çok büyütülmüş bir modeli sanki.

1 Kasım

Dün gece Cenova'dayım. Fikret, piyanist A., kentin merkezine yakın bir yerde, bir birinci kattaki, küçük bir alana ve taşlı sokaklara bakan küçük bir İtalyan lokantasında yemek yedik. Biraz şarap içtik. Burada, eski sokaklarda, caddelerde, geçitlerde, altından ge- niş bir yaya kaldırımını geçen gezinti yerlerinde büyük bir kalabalık

var. Ne denli farklı bir dünya. Kim bilir şimdi Cenova'da hangi yazarlar yaşıyorlar? .. Kalabalık başımı döndürdü. Bütün erkekler çok şık kostümler giymişler, yapıların altındaki geniş kaldırımlarda saflar halinde yürüyorlar. Kadınların giyimleri, onların şıklığı yanında göze batmıyor. Kadınların çekiciliğini anlayabilmek için, belki onlara yakından bakmak gerekli. Geniş kaldırımın sokağa yakın bir bölümüne yerleştirilmiş, bir kahvenin sandalyelerine oturduk. Önümüzde küçük bir masa var. Bu cadde yönünde sütunlar birbirini izliyor. Başım dönüyordu sanki. Bu değişik insan kalabalığını büyülenmiş gibi izledim durdum. Sütlü kahve içtim. Gece yarısına doğru gemiye döndük. Dün gece, gemi Marsilya'ya doğru yol almaya başladı.

Bugün Fransız kara parçası görünmeye başladı. Büyük kayalar, denizin üzerine doğru yanlamasına uzanıyor. Bu kayaları, bu arazi yapısını tanıyorum. Ama nerden? Fotoğraflardan mı, yoksa düşlerimde mi gördüm, yoksa bir Fransız posta pulundan mı? Hayır, bana o kadar yakın ki! Bütün bu kayalara ve arkalarında uzanan doğaya derin bir yakınlık duydum. İkinci vatanım mı burası, kültürüyle ilgilenerek büyüdüğüm için. İkinci vatanım mı? Vatanım mı?

3 Kasım

Evvelsi gün Marsilya'ya indik. Tren Paris'e akşam kalkıyordu.

Piyanist A. ile Fikret, ben, hep birlikteyiz. Marsilya'da, geniş ağaçlı bulvarlarda yürüyoruz. Çok büyük, ihtiyar ağaçlar. Aşağıda deniz parlıyor. Bulvarın ortasındaki geniş bölümde banklar var. Ağaçlar altındaki banklara oturmuş ihtiyarlar öpüşüyorlar. Türkiye'de hiç görmediğim bir manzara. Kahvelerde gençler kaynaşıyorlar, kaldırımlarda her yaşta oturan insanlar var. Geniş, sarı altın parlaklığındaki tezgâhlardan birinde bir kahve içtik. Bavullarımızı, bir taksiye binip istasyona bırakmıştık. Fikret, burada mutlaka bir balık çorbası (*bouillabaisse*) içmemiz gerektiğini söylüyor. Akşam yemeği vakti, biraz erken, sahildeki balık lokantalarından birine gidip bu gerekliliği yerine getiriyoruz.

Ücretsiz E-Kitap Arama: <https://mantey.org>

Bütün bu Akdeniz kentleri, içinde yıllarca oturmak, içinde

yaşamak isteği uyandırıyorlar insanda. Ama, kim bilir, bunun bir gün gerçekleşeceğine dair bir umut kırıntısı kalıyor insanda. Oysa böyle mi bu? Yoksa kendimizi bir ya da iki kente kapayıp, çok bıksak da, kurtulamıyor muyuz onlardan?

Dün sabah Gare de Lyon'a inince, elbette, her ikisine de Café de Flore'a –doğru oraya– gitmemiz gerektiğini söyledim. Sabahın çok erken bir saatiydi bu. Raspail Bulvarı'nda bizim işlerimizi yaptıracağımız öğrenci merkezi de belki henüz açılmamıştı. Piyaniist A.'nın ayakları, zaten Paris'te yere basmaz haldeydi. Nereye olsa gitmeye hazırdı o. Fikret, metro sistemini oldukça tanıdığı için bizi kolayca Saint-Germain des Près'ye götürdü. Sabahın bu erken saatinde kahvenin terasına, camların önüne oturduk. Büyük bir gar olan Marsilya garında, Cezayir'e giden asker gruplarını düşünüyordum. Ama burada Café de Flore'un terasında, sokakta alabildiğine değişik kılıklarda gençleri, özellikle atkılarını –renk renk– boğazlarının çevresinde atışlarındaki cesur serbestliği seyrederiyorum. Bu kılık kıyafet serbestliği bile, farklı, özgürlükle dolu, insanların kendi başlarına olmak olanağına sahip oldukları başka bir yere, dünyanın bambaşka bir merkezine geldiğini anlatıyor insana.

Raspail Bulvarı'ndaki, küçük bir avluya geçilen, öğrenci merkezinde bursluluk işlemimi yapan orta yaşlı kadın *Phénoménologie* sözcüğünü yazmakta güçlük çekiyor. Burs istediğimde Prof. Raymond Aron'ın ilgisinde *pénoménologie sociologique* konusunda çalışacağımı söylemiştim. Fransızcanın yazımının, Fransızlar için de bazen güç olduğunu biliyordum.

Akşam da Dupleix metro durağına yakın bir öğrenci oteline –Epoq Hôtel– adlı bir otele gönderildik. Fikret, sonra görüşmek üzere bizden ayrıldı.

Nasıl bir dünyaya geldim? Bu otel odasında çok büyük bir yatak var. Nerdeyse bütün odayı kaplıyor. Şimdilik orada kalacakmışım. Hemen, genel bir sosyoloji kitabı alıp okumaya başlamam gerekli. Fransızcamı ilerletmem gerekli. Ama önce Paris'i görmeliyim.

5 Kasım

A.'dan, Saint-Michel bulvarının yanında bir sinemanın önünde ayrıldım. Ona filmi, ısrarla öğütledim. Oysa yalnız kalmak istememden oluyordu bu. Kafamda uğuldayan Paris'i yalnız görmeliyim. Yalnızlık ne kadar sıkıntı verecek olursa olsun. Nereye savrulursam savrulayım, kendi yalnızlığım gerekli bana. Buna kendi yalnızlığım da diyemem. Her yanım açık, sadece Paris'te gördüklerimi yükleniyorum.

6 Kasım

Biafra'daki açlık sorununu duyuran afişler. Üzerlerinde zayıf bir zenci çocuğun resmi var. Ayrıca beni en çok etkileyen *Clarté* dergisiyle ilgili afişler oldu: "*Clarté* okuyunuz! Genç bir komünist olunuz!" Orada özgürlüğün sert yüzü var. Burada genç bir Türk'ün kavramasının zor olduğu, çok geniş bir özgürlük var. Buraya NATO nezinde çalışmaya gönderilmiş olan Tarık Zafer Tunaya hocayı bulup konuşmalıyım. O, Beyazıt'taki fakültede, benim Paris'e geleceğimi bildiği için, "Beni mutlaka ara" demişti.

7 Kasım

Sorbonne Üniversitesi'ne gittim, "serbest öğrenci" olarak kaydımı yaptırdım. Bir gişede olup bitti hepsi. Bekleyen kimse de yoktu. Sonra üniversitenin büyük koridorlarından birinde felsefe bölümünde olan dersleri not ettim:

Toplumbilim bölümünde, çarşamba günleri Raymond Aron'un "Toplumbilimin Büyük Öğretileri: Durkheim, Max Weber, Pareto" başlıklı dersleri vardı. Guizot amfiteatrında, saat 10'da. Bana verilen Fransız bursu Aron'un çalışmalarıyla ilgili olduğu için, onları izlemem gerekli. Ünlü *Gurvitch*'i de görmeliyim. O, cuma günleri Quinet salonunda. O da "Toplumbilimin Büyük Sorunları" başlıklı dersler veriyor. *Passeron*, Durkheim okutuyor, gelecek sömestrde de Max Weber okutacak.

Genel felsefede, önce ilgi duyduğum Jean Wahl, F salonunda, perşembe günleri "Berkeley Açıklamaları" konusunda ders veriyor. On-

lara gideceğim. Cuma günleri de *Personnaliste* Alquié, “Spinoza’nın Felsefesi” üzerine dersler veriyor. Onları da izlemek istiyorum. Öteki dersler, Martin’in, Derrida’nın, Polin, Ricœur’un, Poirier’nin.⁴ Ricœur’un konusu: “Husserl’in ‘kartezien düşüncelerinden’ Avrupa bilimlerinin bunalımına”

Voltaire’in büstü, hemen Sorbonne’un altındaki sokakta Rue des Ecoles’de. Danton’un heykeli de, biraz ötede Odeon’da. Biraz ötede de Diderot’nun heykeli var. Burada, Avrupa’nın ortasında, on dokuzuncu yüzyılın bu başkentinde insana tapılıyor adeta.

9 Kasım

Tarık Zafer hocayı, Haussmann Bulvarı tarafındaki iş yerinde uzun uzun aradım. Daha doğrusu NATO ile ilgili o bahçe içindeki güzel yapıyı bulmam zor oldu. Orada değildi. Şaşılacak bir şey. Benim otelime çok yakın bir yerde oturuyordu. Dupleix durağında metronun altından geçip de karşı yandaki sokakta yürümeye devam edince, hemen orada, bir alanın kıyısındaydı evi.

Tunaya hoca gelişime memnun oldu. Bana bir şeyler ikram etti. Ben ona burada karşılaştığım özgürlükten söz ettim. O daha çok Türkiye’den söz etti. Milli Birlik Komitesi ona anlaşılması çok zor bir haksızlık yapmıştı. Bana, “Allah vere de iktidarı İsmet İnönü’ye teslim etseler” dedi. Hoca, kuşkusuz Türk siyasal yaşamını çok iyi tanıyordu, bütün çalışmaları bu konu üzerindiydi. Ben de Türkiye’deki dinamizm yoksunluğunu bilmez değilim. Ama, bu kadar da derin mi bu dinamizm eksikliği, dönüp dönüp aynı yere mi gelecek bu ülke, hiç yeni bir oluşum yaratamayacak mı? Doğrusu hocanın söyledikleri içime derin bir sıkıntı oturttu. O Hukuk Fakültesi’ne asistan olarak her gittiğimde, geleneğin, durağanlığın, insanı reddeden geriye çekişin görünmez bağları, her zaman rahatsız ederdi beni. Şimdi burada, *Clarté* dergisinin afişlerindeki özgürlüğü, Voltaire’i, Danton’u, Diderot’yu görmüşken, İsmet İnönü’yü nasıl düşünebileceğim?

4 O dönemde Derrida, Ricœur... gibi sonradan çok ünlü filozoflar olan kişileri tanımadığım için, onların derslerine gitmedim.

Jean Wahl, ufak tefek, beyaz saçlı, yaşlı, çok sevimli bir insan. Üzerine çok bol bir ceket giyiyor. Berkeley'den metinler okuyup, üzerinde uzun uzun açıklamalar yapıyor. Onun *La pensée de l'existence* (Varoluş Düşüncesi) adlı kitabını Asaf (Çiyiltepe) beş altı yıl kadar önce bana armağan etmişti. Varoluşçuluk üzerine ilk bilgilerimi ondan öğrenmiştim.

Ferdinand Alquié, eski tarzda şık giyinen bir insan, üstü düz, basık, fötr bir şapkası da var. Elinde düz bir baston da taşıyor. Spinoza dönemi düşünce dünyasının, günümüzden büyük farkını, her şeye karşın dinsel düşüncenin ağır baskısını, o günün düşünce havasını, çok somut anlatıyor. Descartes ile Spinoza'daki iki yanlılığı kavratıyor.

Aron'la Gurvitch'in amfiteatrlardaki dersleri belki daha kalabalık. Aron'u uzaktan seyrediyorum. Sartre'ın, öğretmen okulundan sınıf arkadaşı.

Keşke, daha önceki yıllarda, burada yıllarca okuma olanağım olsaydı. Ne kadar da çok kavram öğrenecektim. Burada, Paris'te, ne kadar da büyük bir bilgi birikimi var.

Sonra öğrenci lokantasındayım.

Öğleden sonra Alliance'ta Fransızca dersler.

Akşamüzeri Select. Güner Sümer beni bekliyor.

2 Aralık

Garip bir düş beni derinden sarstı. Öğle uykusuna yatmıştım. Burada, Epoq Hôtel'indeki küçük odamda. (Öğle uykuları! Bana dinlenmişlik ve erinç veriyordu. Ama gene de kızırıyordum onlara. Uyandıktan sonra kısa bir pişmanlık süresi yaşıyordum. Çalışmaktan alıkoyuyorlardı beni. Öyle sanıyordum ki, midemdeki hastalık zorluyordu beni, öğle uykularına. Öğle yemeğinden sonra bir ağırlık bastırıyordu midemi, genel bir uyuşma vücudu sarıyordu. O süre, yavaşça, ılık yatağa uzanıyordum. Koruyucum benim. Tenimle usumun büyük koruyucusu). Çocukluğumda da, derin üzüntülü anlarımda ona koşuyordum: Öğle uykularına. Simav'da

ev kalabalık olduğu için, arada bir çekişmeler oluyordu. Derinden sarsıyordu bu beni. O zaman uykuyu arıyordum. Gerçek bir çocuk olarak kendimi öldürmeyi kurduğum süreler. Sonra ilkgençlik yıllarımdaki öğle uykularımın içinde, o silik düşleri görürken, bazen gözyaşları döküyordum. Ama, burada, Paris'te, bu yabancı kentte, hiçbir yeri görmeyen, küçücük bir dar avluya bakan pencereye karşı yatağa uzandığımda, bu küçük odadaki öğrenci yalnızlığım içinde, böylesine görkemli bir düşün gelip beni bulacağını beklemiyordum doğrusu. Öyle ki, "Bundan sonra, öğle uykularına yattığım zaman kızmayacağım kendime" diye mırıldanıyordum.

Düşün gelip beni bulduğunu not etmem yanlış. Gelip bulmadı bu düşün beni, içimden fişkırdı; bilincimle yüreğimin en gizli birleşme noktasından. "Ne mutlu ki yaşıyorum" diye düşündüm. Düşün bana gösterdiği görüntüler, düş içinde sarsılmalarım, düşünmelerim, yanılsamalarımı anlayış, tümüyle o belirsiz anlam benim için ne denli yeniydi? Biçimlendirilmiş, kalıplaştırılmış bir ruh yıkılıyor, yeni duygulanma alanlarının açıldığı yepyeni bir varoluş biçiminin eşiğinde duyuyordum kendimi. Yıllardır düş görmemiştim. Yıllardır, gecelerim, içinde kaygıların sallandığı –boş yere– kupkuru çöllerdin benim [için]. Yıllardır, sanki her şeyden kuşkulanan cılız bilincim uyuşur kaldırdı, gecenin içinde; sabaha yeni bir şey hazırlamaksızın, varlığını temizlemeksizin. Sadece bu da değil. Yaşadığım çelişki daha derindeydi: Yüreğimle bilincim çarpışan iki sarkaçtı benim. Sırasıyla ya birini seçiyordum, ya ötekini. Ama son yıllarda, yaşamıma kuruluştan başka bir şey getirmeyen, ama kendisine güvendiğim "*bilinç*"i seçmiştim daha çok. Bilincin coşkuları da vardı: Keskin, yıkıcı, bireyi de, onun toplumla ilişkisini de kargaşaya atan coşkular.

Bu kente geleli deyimlendirmedığım bir değişiklik yaşıyorum. Yüreğimde olanlar kabardı, ortaya dökülmek istiyor; çok bilinçli, ölçülü yaşama isteğimi aşmaya başladı.

Bütün gün, odamda otururken Rouelle Sokağı'ndan, her gün yürüdüğüm yönün tersine yürüyerek, Seine Nehri kıyısına çıkmayı kurdum. Orada, yolun bittiği yerde, Seine'i gören تنها bir kahve imgeliyordum. Gidemedim. Şimdi saat gecenin 10.30'u olduğu halde, gene de düşünmeye devam ediyorum, bu kısa yolculuğu. Ama Tanrı bilir, belki de yoktur öyle bir kahve. Öyle sanıyorum

ki, imgelediğim kahve, biraz da, denize bakan kahvelere benziyordu. Kumkapı'daki kahvelere mi? Hayır, daha yüksekçe bir yerden denize bakıyordu bu düşsel kahve. Tanrım, Paris'te, nerede deniz? Denizin rüzgârları, denizden gelen rüzgârlar esmiyor burada. Ama, bütün öteki Paris kahveleri gibi, ölçülü biçili, terası kalın muşambalarla kaplı küçük bir kahve vardır kuşkusuz. Orada size rahat verirler ama, her şeyin göz önünde, ölçülü biçili oluşu düşlerinizi bozabilir. İmgelediğim kahveyi aramadan gelip yatağa uzandım. Dışardan gelen gürültüler arasında, yarı uykulu, yarı uyanık, yat-tım bir süre. Ardından derin bir uyku bastırdı. Kafam derinliklere çekiliyordu. Sanki, derinden derine gelen, eski bir Frank müziği duyuyordum. –Hiç dinlemediğim bir müzik–. Düşümün beni sürüklediği ortamda sadece duyulan bu yabansı müzik değil, resimsel bir estetik de vardı. Çarpıcı renkler kullanmayan, alacakaranlık bir resimsel ortam. Francis Bacon'ın gri tonları gibi. Geniş, bulanık, anlaşılmaz bir ortam. Hangi çağı simgeliyordu? Neresiydi? Ama ortada lahte benzeyen bir şeyin üzerinde güzel bir kız yatıyordu. Hiç tanımadığım. Tanıdığım kızlardan bir şeyler taşıyan, gene de onlardan biri olmayan; başka, hiç görmediğim güzel kadınlardan da bir şeyler barındıran. Güzel kolları olduğunu fark ediyordum. Benim görmediğim biriydi. Ne bana yakındı, ne de çok uzak. Öyle düşünüyordum. Bense, gerçek yaşam sandığım bu düşte, her günkü gibiydim: Seyirci, her şeyi inceden inceye düşünen, edilgen, olaya karışmaktansa, onun özünü kavramak isteyen biriydim. Kız, çok derin bir aşkın sarsıntısını yaşıyordu, bütün gövdesinden taşıyordu bu. Onu, bulunduğu yerden aldım, elinden tutarak, müziğin ve resmin egemen olduğu, bu buğulu, belirsiz ortamda dolaştım onunla. Burası, belki de, düzenlenmemiş, olduğu gibi bırakılmış bir açık hava müzesiydi. Ama hangi çağdaydık?

Bir zaman sonra bütün gezi tamamlandı, kız, gene o lahte benzeyen şeyin üzerine uzandı, ben de yanına uzandım. Onu teselli edecektim; belki de böylesi bir görev üstlenmiştim. Öbür yanına birisi geldi uzandı. İlkgençlik arkadaşım Ferit'ti bu. Sevgilisi gittiği için büyük bir üzüntü sarasına tutulmuş olan kız ağlıyor, sarsıntılar içinde hıçkırıyordu. Ferit: “Bu olur, olağan şeydir” gibi bir söz etti. Ama, söylediği bu bir iki kırık cümle kızın acısını dindirmedi. Bense onun yanında gözlemci olarak kaldığımı hissediyor, bu

durumuma da kıızıyordum. Ferit, kızın giden sevgilisi için “Zaten iyi bir ressam değildi,” dedi, “yeteneksizdi” Birdenbire durumu anlamanın acısıyla kıvrandım; çünkü yargılanan ne kızdı, ne de kaçan sevgilisi. Yargılanan bendim, acı çeken de, yeteneği tartışma konusu olan da.⁵ Bu duruma her şeyi inceden inceye ölçüp biçmek, her şeyin nedenini araştırmak yüzünden düşmüştüm. Bir “determinist” olarak mahvetmişim kendi hayatımı. Bütün acılarımın kaynağı buydu. Yaşadığım derin kuşkunun kaynağıydı bu. Buydu hiçbir şey istemememin, hiçbir dayanağı olmamamın, bütünüyle boşlukta olmanın anahtarı. Birden uyandım: Her şeyi düşünmek, yeniden düşünmek için ne kadar da bol vaktim vardı! Ne kaybedilmiş bir şey vardı oysa, ne de ardına düştüğüm bir aşk. Hiçbir şey, Paris’e gelmiş bir öğrencinin gündelik yaşamı dışında bir zorlama getirmiyordu yaşamıma. Kaygı, henüz yaşamadığım gelecek yılların getireceklerinden mi geliyor? Hayır, hiçbir tasarımı yok gelecek yıllar için. Paris’te öğreneceğim şeyler, beni büsbütün yoldan mı çıkaracak? Sanmıyorum. Sadece acı çektim ve kim bilir, belki de bu acı –genç kızın çektiği acı benim acımdı aslında– duygularımın serbest kalmak istemesinden doğuyor. Yüreğim ortaya çıkıyor. Kendini suçlamaya eğilimli, yaşama kendini bütün bütüne bırakmaktan çekinen, hep tutamak noktaları arayan ben, duygusal bir zenginliğe doğru yol almak istiyorum. Bilincin vereceği coşkuları bir yana atmaksızın, duygusal zenginleşme. Uzun ezilmelerden sonra, kendi kendime sahip olmanın ilk adımını mı atıyorum? Kaygılar, acılar, yalnız kalmalardan sonra, kendimin yarattığı bir mutluluğa doğru mu çekiliyorum? Paris’te, geçirdiğim ilk bir iki ayda çok yalnız, çok yalnız bir yabancıydım. Malte⁶ gibi hakir görülen bir yabancı sanıyordum kendimi. Oysa, bu düşle içimden bir şey doğdu, beni yargıladı, bu kabuğu attı dışarı. Bana uzun zaman yabancı gelen dış dünyanın, beni ezmesine karşın, içimden “içimden” bir isyan hazırlanmıştı. Kendini yeniden bulmanın hazzını tattım. Büyük, derin bir şey: Kimsenin payı bulunmayan, sadece benim olan bir

5 Bu düş içerdigi ama hiçbir zaman tam olarak bilinç düzeyine çıkarmadığı havasıyla o kadar etkileyiciydi ki, onu uzun yıllar unutamadım. *Balkur’da Akşam Yemeği* adlı düzyazı şiirler kitabımda bu düştüden bazı izdüşümler, metnin içinde yer alıyor.

6 Alman şair ve yazar Rainer Maria Rilke’nin kantağanı. Malte Laurids Brigge’nin *Notları*. Behçet Necatigil çevirisi.

başarı. Yalnızlığın yarattığı başarı. Sait Faik'in "Yalnızlığın Yarattığı Adam"ı gibi bir şey. Ezilmekten kurtulduğumu sanıyorum. Koca bir kentin baskısını atıyorum üzerimden. Yazmaya da çalışacağım. M. Betz'in, Malte çevirisini bir kaldırım satıcısından aldım. Kimse anlamasa da yazacağım satırları. Onları yazacağım.

3 Aralık

Yazdıklarının anlaşılmasından ya da anlaşılmamasından söz etmek öyle sanıyorum ki, gerçek bir budalalık. Her şey anlaşılır. Bir bükülenmeden başka bir şey değil.

4 Aralık

"Bomboşum ben, kendimi yalnız hissediyorum, yalnız kendimi düşünebilirim."

14 Aralık, Saat: 20.00

Select Kahvesi

Sanıyorum ki, nihilizmin en temel kuralı, kendini ortadan silmektir. Ecinniler'in nihilist kahramanları öyle değiller mi? Stavrogin gibi parlak olanları ya da Krilov gibi daha sönük olanlar. Bir nihilisti, hangi konumda olursa olsun, bir şehvet duygusu gibi saran şey, bu kararlı intihar fikri değil mi? Hayatın yanılsamalarını önceden gören kişi değil mi o? Nihilizme vardıktan sonra, bir insanın, gene de kendini oyalamalara bırakmasını, yaşamı gözlemlemeyi sürdürmesini, şakaya alırcasına olaylar düzenlemesini anlıyorum. Ama hepsinin sonu aynı yere çıkmıyor mu onun için? Ya da, oyalanması, neşesi ya da üzüntüsü bir noktaya kadar gelip, orada takılmıyor mu? Kendi kararlı düşüncesine, yeniden, hep yeniden dönüşmüyor mu? Gerçek bir nihilist, hiçbir dış etki olmaksızın, insanın kendisini ortadan kaldırmasındaki yüceliğe inanmıyor mu?

Kararlı bir düşünce olarak kendini ortadan kaldırma saplantısı. Sanıyorum, saplantı sözcüğü yerli yerinde. Bir saplantı olarak

kendi kendini ortadan kaldırma, hayır, anlatmak istediğim sadece bu kadar değil: Bir büyü gibi kavranan şey, asla, tam bir büyü de değil: Düşün –saplantı– büyü, düşünselsaplantıbüyü. Bu üç kavramı kapsayan tek bir sözcük bulunabilmeliydi. *Düşün* sözcüğü eylemin bilince dayanan yanını ortaya koyacaktı, *saplantı* da, daha içsel bir şeyi: Kökleri-aynı-olan-varlık'la kaynaşan bir şeyi; dönüp dönüp bulunan o biricik düşünüy. Somutmuş gibi olan o şeyi. Büyü de duyguları anlatacaktı, daha doğrusu kararlı bir kendini-yokedicinin kapıldığı coşkuları, gerilen bir ip gibi sadece ve düz coşkunluğu. Varlığın öz-coşkunluğudur o. Böylesi bir sözcük yaratmak olanaksız.

Bu Paris kenti insana intiharı düşündürtüyor.

Paris, Dostoyevski'nin romanlarındaki intiharları, kararlı intihar fikrini düşündürüyor.

Paris, birçok tanınmış insanın da intihar ettiği bir şehir.

İnsanoğlu, kendini ortadan kaldırabilmek gücünü elinde tutabilmelidir. Yaşamının her döneminde, korkusuzca, bu girişimi yapabilecek gücü.

15 Aralık, Select

Dün oturma iznimi almak üzere polis merkezine gitmiştim. Ünlü *Préfecture*. Uzun kuyrukta, benim önümde, çok güzel bir kız vardı. Önümdeki kişinin önündeydi. Arkaya döndü birkaç defa. Daha kuyrukta beklerken ahabap olduk. Gişelerin kapanma saatine yakın, işimiz bitti. Gişedeki kadın bana karşı iyiydi. Elimde pasaportum, birkaç gün önce Sorbonne'un kaleminden aldığım, serbest öğrenci olduğuma dair yazı, öğrenci merkezinin kartı vardı. Kadın, sadece bir iki soru sormakla yetindi. İş birkaç dakika önce biten kız beni bekledi. Ledia'ydı adı, Portekiz Angola meleziydi. Sorbonne'a edebiyat okumaya gelmişti. Derisinin mat beyazlığı bu denli çekici olan bir kız görmemiştim. Endamlı, uzunca boyluydu. Zenciyle, Avrupa asıllı karışıklığın bu güzel yapıyı yaratmasıyla ilk defa karşılaşıyorum. Saint-Michel Alanı'na, Seine Nehri üzerindeki köprüyü geçerek yürüdük. Akşam karanlığı basıyordu. Saint-Michel'in kalabalık alanı. Onu *Rue des Ecoles*'de, daha önce gitmiş olduğum küçük bir

kahveye, bir şey içmeye davet ettim. Gayet rahat bir tavırla kabul etti. Birçok şey konuştuk: Fransa, buranın tahmin ettiğimiz ruhu, edebiyat sevgisi... vb. konular. Türkiye’de bir hikâye kitabı yayımlanmış olduğumdan ona söz etmedim. Kendimi ilgi çekici birisi gibi göstermeye çalışmaktan özenle kaçındım. Bir yandan da cildinin, konuşma tarzının, dişlerinin, renginin güzelliğine bakıyordum. Güzelliği altında ezildiğim için, ilgisini çekmeye çalışmıyordum. Doğaya ve kadere meydan okuyordum böylece. Onun güzelliği beni hem geriletmiş, hem de sanki belirsiz bir gurura sürüklemişti. Ayrılırken “yeniden görüşelim” demedim. Ledia da böyle bir şey demedi. “Sorbonne’da karşılaşırız” dedim. Gerçekten de kolayca ona rastlayacağımı sanıyordum.

Saint-Michel’den yürüyerek Montparnasse bulvarına çıktım. Şimdi, gene kahvede, dün gece oturduğum tahta masalardan birinde oturuyorum. Dün yazdıklarımı yeniden okuyunca, o paragraflara yansıyan melankolinin Ledia’nın güzelliğinden geldiğini anlıyorum. Onun güzelliği karşısında duyduğum gereksiz panikten. Kuşkusuz –bir şeye yaramayan gururum yüzünden– onu, birkaç gün sonra, yeniden görme olanağını kaçırmıştım. Ne olurdu? En kötü olasılıkla, Ledia benimle arkadaş olmak istemediğini belli ederdi. Etsindi. Kim bilir, belki de ben, ondaki bazı şeyler karşısında itilim duyardım. Ama o güzelliği daha çok görürdüm. Kızın davranışı da çok doğaldı. Bana karşı çekimser bir tavır takınmış değildi. Beni boşluğa fırlatan kendi küçük gururumdu. Düşünsaplantı-büyü, boşlukta sallanış. Gençlik yılları... Tutku bütün gücüyle ayağa kalkıyor. Karşılığını bulamayınca da, ruh boşluğa düşüyor işte. Bu tutkuların, iç coşkularımın azalacağı dönemlerin gelebileceğine inanamıyorum bile.

16 Aralık, sabahı
Select Kahvesi

Aralık ayının ortaları geldiği halde soğuklar bastırmadı. Çoğu kış kar yağmamaktaymış Paris’e.

Geceleri Montparnasse’da kaldığımda zaten kapalı kulüplerde oturuyoruz.

“Bir gün bir tanıdığımı rastlamıştım.” Bir hikâyeye böyle bir cümleyle başlayabilmeyi ne kadar da isterdim. Ama, bu cümleyi gerçek kılacak bir anım yok benim. Şaşırtıcı bir rastlantı gelip beni bulmadı. Anlatmaya değer bir rastlantı. Yaşamayı ele alış biçimim böyle sanıyorum. Diyeceğim, hiçbir şeye çok şaşmıyorum, hiçbir şey beni büyük meraklar, şaşırtıcı değişiklikler ülkesine sürüklemiyor.

“Bir gün bir arkadaşşıma rastlamıştım.” Böyle yalın bir düzyazı cümlesinden sonra, beklenmedik, gerçeküstücü öğretilmeler çıkabilmeli ortaya. Hayır, böyle başlayamayacağım. Belki gerçeküstücü öğretilmeleri yazabileceğim, ama böyle yalın bir cümleyle başlayamayacağım onları anlatmaya. Bir anıyı değil, ansal çılgınlıkların imgelerini yazabileceğim. Zihinsel çılgınlıklar... Onlar imgelere götürebilirler beni, o tutkulu varlığımı ortaya koyan imgelere. *Ponzo'nun Öyküsü* adlı, çıplak, tutkuyla dolu bir metin yazacağım. Alabildiğine gerçeküstücü, kaba, şehvetle dolu. İstanbul'da, perdeleri kapalı bir oda imgeliyorum. Bir de halı olacak.

Tutkum bir sinir parçası gibidir benim. Kendi varlığımla dış dünya arasında, maddeye öznellik, etle ruh arasında uzanan, bütün o gelgitleri sağlayan, bunları birbirine bağlayan, ince, beyaz, gergin, bazen pörsüyen bir sinir parçası. Ansal coşkunluklarımın imgelerini yazabileceğimi umuyorum. Beni sarsan düşü iyice açıklayamadım daha. Onu açıklayabilmek için zaman gerek, aklın iyice başa gelmesi, dinlemiş olmak, gündelik heyecanları unutmak. Belki bir gün mümkün olabilir bu.

Mutluluk, sürekli mutluluk duyduğum zamanlarda da yazabilmeyi isterdim. O satırlar, belki de yakalayacağım eşsiz budalalıklar olurlardı. Böylece, yazarlıktan da soğuyabilirdim. Oysa, şimdi yazabilmem için o sinirin gerilmesi gerekiyor. Yazmak, ölüme yakın bir konumda yer almaktır. Oysa, yazan bir kişi mi, yazmayan bir kişi mi ölüme daha yakındır? Bunu bilemiyorum.

Paris'te bu kadar çok kitap olması, kitapların kitapçı dükkânlarından kaldırımlara taşması, kitapların pek bir şey söylemediklerini mi anlatmak istiyor? Sanmam. Çok şey anlatan kitaplar var. Hem de pek çok. Ama bazen de, kitaplar, insana hiçbir şey söylemiyor. *Garçon Mösyö Maurice*'in beyaz gömleğinin kolalı yakaları da pek parlak.

16 Aralık; akşamüzeri
Port-Royal'daki kahve

Güneş, karşıdaki alçak damların üzerinden batıyor ve ben bu notları alıyorum. Buraya hiçbir tanıdığın gelme olasılığı yok. Kimsenin bilmediği bir kahve burası. Biliyorum, düşü açıklayabilmem çok güç, şimdi o değin düşünme kapasitem yok. Çok uzun satırlar yazabilmeyi göze almak, sayfalar doldurmak gerek, hem de sanatçı tavrıyla yazılmış satırlar. O düşü, gündelik düzyazıyla açıklayabilmek olanaksız. Kimseye ilginç ya da derin gelmeyecektir. Seni o denli sarsmasına herkes şaşabilir. Ancak, gene simgelere ulaşmaya çalışmak, uzun betimlemeler, renk tasvirleri yaparak anlatılabilir o düş. Ama müzik? Düşün sarsıcılığını anlayabilmek için, onu dolduran müziğin niteliğini de duyurmak gerekli. Melankoliyi sadece renk yapısı değil, o müzik de yaratıyordu. Bunu da duyurmak olanaksız.

Ledia'ya yeniden rastlayabilsem. O denli güzel bir kız görmedim sanıyorum.

Rouelle Sokağı'nda, otelden çıktıktan sonra, ters yönde yürüdüm. Otelin önünden geçen o dar sokak bitince, ötelerde, Seine Nehri kıyısına çıkıyordu. Ama Seine Nehri iyice aşağıda. Kenarlarına duvarlar örülmüş. Gerçekten de köşede bir kahve var. Kahve bomboştı. Dün sabahtı sanırım. Kahveyi çalıştıranlar, sabah hazırlıklarını yapıyorlardı: Kahverengi, küçük, güzel masalar vardı—eskiliğini koruyan Paris kahvelerinde olanlardan— beyaz önlüklü bir adam bir masanın üzerine çıkmış yukarıya uzanıyordu. Herhalde temizlik yapıyordu. Kahvenin önünden geçip yukarıya doğru yürüdüm: Bir-Hakeim'e varılıyordu. Üzerinden metro geçen yolu geçerek karşıdaki büyük kahveye oturdum.

Sabahtı. Orta yaşlı, kitap okuyan bir adamdan başka müşteri yoktu. Sonra ihtiyar bir kadınla orta yaşlı kızı geldiler. Daha sonra iki genç kadın geldi, kapıya yakın bir masaya oturdular. Kapıdan giren bir kadın da, telefona doğru yürüdü.

Geniş kahve. Seine Nehri aşağıda, çukurda. Karşı kıyı aşağıdaki Seine kıyısından yükseliyor. Gökyüzü açık. Karşı kıyıda yükselen kara parçası gökyüzünün derin boşluğunu daha bir çekici kılıyor. Bu da insanın içine bir ferahlık veriyor sanki. Ey düşlerin Paris'i. Senin içinde olmak, yalnız olmak ne güzel. İnsanı dört bir yanın-

dan kavriyorsun. Defalarca düşlerime girmiş şehir. Bu kahvedeki sessizliği, gizemsel durgunluğu, duruk, tatlı boşluğu, sonsuzluğu, burada olmadıkları halde, çalışmaya gitmiş insanlar da yaratıyor. Ağaçlar, nehir, yapıların mimarisi değil sadece, eski, birikmiş, görünmeyen kültür de değil, çalışan insanlar... Onların mutluluğu boşalmış mahallelere vuruyor. Burada insan yazabilmelidir. Zaten kahvelerde okuyan insanlara rastladığım gibi, yazan insanlara da rastlıyorum. Yazmak arınmaktır. Düşünmesi bile ne denli mutluluk verici: Bu kentte her dilde yazan kişiler var: Arap harfleriyle, Yunan, Çin, Slav harfleriyle yazanlar, belki Polonezce yazanlar... Dünya ile hesaplaşan bir yığın insan, seven, nefret eden, umutsuzluğa kapılan, mutlu olan... Yazmak büyük kavramlarla boğuşmaktır: Sonsuzlukla, varlıkla, varoluşla, tarihle, dünyayla... Kentlerle, kendi yaşamında, kendi çocukluğunda, kim bilir belki bir bahar sabahı açık renk ışıklar yayan güneş altında duyduğum nereden geldiği belirsiz bir mutluluğun kaynağını araştırmaktır, onu, o ışıkla, iklimle birlikte yeniden yaşayarak. O (o) harflerinin üzerine bir çizgi de oturtabilen, sana söylenişiyle de yazılışıyla da büyülü görünen Danimarka dili. Şimdi, belki bu saatte o dille yazan bir yazar vardır Paris'te. Sözcükleri özenle seçiyor, öylesine art arda diziyor, cümlelerin çok derin olanı yansıtabilmesi için öylesine büyük bir gerilimle çalışıyordur, görüntü üzerine görüntü, imge üzerine imge koyuyor, paragrafın, metnin gerektirdiği yerlerini öyle bir sadeleştiriyordur ki... Ben de öylesine yazabilseydim. Yazabilecek miydim? Şimdiye kadar yazdıklarımın çok daha büyük bir özenle yazılmış satırlar, sözcüklerin hepsinin konuldukları yerlerde, geçirgen, derin anlamlar kazandığı, bilgiçlikten uzak yazılar... Kurulmakta olan yeni bir dilin bütün tadını duyarak yazılmış şeyler.

Yandaki masada oturan, iki öğrenci kızdan biri:

“Siz hangi dilde not alıyorsunuz?” diye sordu.

“Türkçe.”

“Siz Arap harfleri kullanmıyor musunuz?”

“Hayır. Eskidendi o. Cumhuriyet'ten sonra değişti.” Yazdıklarına baktı.

“Latin harfleri ama hiçbir şey anlamıyorum.”

Port-Royal'daki kahvede notlar alırken Maupassant'ı yeniden okumam gerektiğini düşünmüştüm. Montparnasse bulvarında tezgâhlarını çıkarmış kitabevlerinden birinde cep kitapları serisinde buldum, onun lise yıllarında okuduğum Bel-Ami adlı romanını. Şimdi onun güzel Fransızcasını okumak bana zevk veriyor.

Yatılı lisenin üçüncü sınıfında olmalıydım. O bomboş, sıkıntılı pazar gezintilerimin birinde, Beyazıt Alanı'nda, ağaçların dibindeki gezici tezgâhlardan birinde bulmuştum kitabı. Üzerinde, Türkçeye yabancı düşen bir deyimlendirmeye *Güzel Dost* yazıyordu. (Cevdet Perin çevirisi miydi?)* Ama bu anlaşılması güç, kısa ifadeyi anlamlı yapabilmek için, kitabın asıl ismi *Bel-Ami* de yazılmıştı kapağına. Kabataş Lisesi'nde, denize bakan pencerelere yakın sıramda, bu romanı iki defa okuduğumu anıyıyorum. Roman, sandığımdan da zengin çıkmıştı. Konu, katlanarak geliyor; anlatılanların ardında, dönemin Paris yaşamı bütün canlılığıyla görünüyordu. Nesnelleşmiş, büyük bir geçirgenliği vardı romanın. Anlatılanı ne üslup, ne de felsefi düşünceler eziyordu. Büsbütün tarafsızdı yazar; hayata karşı genel bir hayal kırıklığı ya da gizli bir kötümserlik taşıyorsa, bu canlı yaşamın nesnellik içinde anlatılmasından doğuyordu. Natüralizmle ilinti kurmuş romanların erdemine inandım. Kuşkusuz, modern roman onlarla doğmuştu. Her şey ölçülü biçili, nesnel, yaşamın tıpkısıydı.

Bel-Ami kolaylıkla okunuyor. Kendi dilinde Maupassant'ın anlatımının geçirgenliği, şiirli yanı, daha da belirgin oluyor. Maupassant, kuşkusuz hayranlık duyduğum yazarların ilklerinden biri. Lisede, ondan önce Alman Romantikleri'ni okumuştum. Ama, bu bambaşka bir şey.

Yılbaşına yaklaşan günlerde İstanbul'a dayanılmaz bir çekim duyuyorum. Bir yaşını biraz geçmiş olan kızımı özlüyorum. Bu çekim beynimi sanki havalara savuruyor. Sanki yeraltından geçen metronun uğultusunu duyuyorum. Fakat, başkaca somut bir şeyi özlediğimi söyleyemem. Beynimin işlevlerini durduran derin bir çekiliş hissettiğim.

25 Aralık

Onat (Kutlar), Select Kahvesi'nde, Amerikan Yitik Kuşağı'nın çok farklı bir konumda olduğunu anlatıyor. Onların Fransa'da değer taşıyan dolarları vardı ceplerinde. Biz de, ay sonunu zar zor getiriyoruz.

Yılbaşı yaklaştıkça Select, sadece Paris'te oturan ressam, yazar... vb. değil, İstanbul'dan ve İtalya'dan gelen Türklerle de dolmaya başladı. Özdemir (Baba), Erkal (Güngören)⁷ İtalya'dan geldiler. Güner (Sümer) de tiyatro kursları tatile girdiği için kahveye daha erken gelir oldu. Zaten kahve sabahları eşsiz tatta. Havalarda da soğuk değil. Biz mi hissetmiyoruz?

27 Aralık

Maupassant'ın dünyasında kalabilmek için, sevinçli bir ruh hali içinde olmak gerekiyor. Romanda, onun umutsuzluğu saydam bir zar gibi, bütün bir canlı yaşamın dört bir yanına yayılmış olduğundan insana batmıyor. Oysa, ben onun "Saç" hikâyesindeki gibi tedirgin, bunalımlı, sınırdayım.

Bugünlerde boğunç zihnimin derinliklerinden yükseliyor, beni içine alıp boğuyor. Kendimi bilmediğim bir yolda gidiyor sanıyorum. Burada, arada bir zemin kattan gürültüler gelen *Epoq Hôtel*'in, daracık iç avluya bakan küçücük odasında. Arada bir otel sahibesi güzel Fransız kadının, sarışın, sıska, kendisini sadece iş yapsın diye koynuna aldığını sandığım –gerçekten de bütün otelle ilgili bir yığın tamiratla uğraşan– kocası ya da birlikte olduğu adamın sesi geliyor; aşağıdaki; otel girişine yakın avludan. İvrir zıvır bir takım işlerin peşinde o. Bazı ustalar gelmiştir, onlara yol yordam gösteriyor olacak. Kendimi yıkılmış –boş yere– duyduğum günler. Bağlandığım yazarları bile çekine çekine okuyorum. Paris, sanki bana başka şeyler gösterecek, eskiden yaşamış olduklarımın, bağlandıklarımın, duyduklarımın anlamsızlığını, onları aşan, onlara benzemeyen çok başka yaşantılar, bağlamalar, duygular olduğunu. Kierkegaard'ın birkaç kitabını almıştım. Ancak birkaç paragraf okuyabildim. Danimarkalı, "ıssız yolda yürüyen, yürürken yükselen

birey”den söz ediyor. Ürküntüyle okuyorum bunu. Issız yolda yürümekten ürktüğümünden değil. Yalnız kalmayı, ıssız yolda bir başına yürümeyi korkusuzca seçerdim. Ama varacağım neresidir? Başka bir ruh hali mi? İşte bunaltı içindeyim, derinleşen bunaltı ardımı bırakmıyor. Günlerdir içinde boğuyor beni. Sanki titreyerek onun geçmesini bekliyorum. Ne yapabilirim ki? Sadece bekleyebilirim. Varlığımı tehdit eden ne? Günlerdir bunu araştırdım. Bir neden bulamadım.

Süreğen bunaltı içinde yaşayan insanlar! Bu sıkıntı, bilinç güçlerimi de, ruhsal bütün kazançlarımı da yıkıp yok etti. –Dıştan görünmüyor. Beni neşeli bir insan olarak, iyilikle ananlar olacaktır. –Ardından sürüklendiğim hiçbir mitos yok. Yakın bağlantılarım uzakta kaldı. Bütünöyle boşluktayım. Kırılarda olsaydım. İlkgençliğimdeki gibi. Çimenlerin üzerinde, büyük yapraklı ağaçların altında. Yağmur yağıyor olsaydı.

Ey, aşkı da, başka türden bağlantıları da korkusuz, sabırlı, olağan yaşayan insanlar! Ne mutlu sizlere! Beni boşluk alıyor. İçimi boydan boya kaplamış olan hiçlik aşağılıyor beni. Ben aşağılanan kendimi seyrediyorum. Bu gidişle bir rüzgâr fırlıdağından başka bir şey olmayacağım. Bu çağ mı, bu kent mi, bütün dünya mı bunun nedeni? Hayır, hayır, bunlar, insanlığın acı çektiği günler. Kendi uydurdukları yılbaşına doğru giden günler. Bunların dinsel törenlerle doldurulmaları yerinde. İnsanlığın eski dönemlerde çektikleri acılar bize yansıyor. Biz onları sevince çevirmeye çalışıyoruz.

29 Aralık

Paris’te çatılar. Yüksekten bakılınca sonsuz bir deniz gibi.

“Bir rüzgâr fırlıdağı olarak kullanırım gövde mi, oraya, çatının en yüksek yerine asıp, ondan başka neyim ki ben?

“Hiçliğe yuvarlanalı tinim, yitirdi yanını yöresini, büyük boşlukta sağa sola vurup duruyorum. Ah, bana bundan söz etmeyin, nasıl yitirdiğimden tinimi. Bıraktım kül imgelerinin yasaklayıcı kurallarını, bilinçaltı bir rahatlıktı onlar, burada yitirdim hepsini.

“Büyük bir denizde çalkalanır başım, yasa dışı, hiçbir şey bilmeden, döner durur ardına ve sorar kendine:

“– Ah denizi de, doğayı da yitirdin sen. Beyaz bir at vardı, koşuyordu tatlı bayırlardan aşağı. Denizlerden ve gecelerden söz etmeyin bana, yitirdim onları, dönüp duruyorum büyük boşlukta. Sabah olunca bir cadı gelir, toplar küllerini gövdem.

“Kaçtım, yıpratıcı çağ ortasında, yalansız, açıkça söylemeye her şeyi kendime. Ey, umulmaz büyücüsü gecenin, söyle bana kül olan varlığımın gerçeğini, çünkü yıpratı süre beni.

“Gittim ötesine denizlerin, sakın kuşların durduğu, inanılmaz bir korkuydu bu.

“Gece ayırdı kendimden beni, cılız varlığı bıraktım kartalların uçurumundan aşağı, şimdi hiçbir şeyim yok benim.

“Aradım hiçliğin öyküsünü en yüksek yerinde damımın; döndü haberci kuşlarım geri ve uyudum masallarıyla geçmişin.

“Göklere saldımdı onları, döndüler geri!”

Böylece mırıldandım orada, ihtiyarına zamanın, bilgece bir bakışla susturduydı beni; sonra sorduydu birden:

“– Niçin döndüler geri?”*

Bütün bunlar geride kalacak. Hepsini aşacağım. Bu netameli günler geçsin. Nietzsche okumalıyım. Yalnızca Nietzsche. Nietzsche, yalnızca o kurtarabilir beni.

* Bu kısa beş paragraf Buldur da Akşam Yemeği adlı duzyazı şiirler kitabımda yayımlanmıştır. (D.Ö.) [Elinizdeki kitapta bakınız: “Boğuncun Gelişi”, s. 90 –ed.n.]

1962

1 Haziran

Raspail Bulvarı'ndan Montparnasse'a doğru çıkarken gene Rilke'yi düşündüm.

Kuşkusuz büyük bir şairdi o. Ama onun şiirini kendi dilinde okuyabilmek gerekiyordu. Gene de *Malte Laurids Brigge'nin Notları'nı*, hangi dilden olursa olsun okumak, onun büyük bir şair olduğunu görmeye yetiyor. Montparnasse Bulvarı'ndan, bir kitabevinin önündeki tezgâhtan aldığım *Malte* odamda duruyor. Uçucu, derin, kapalı şiirler. Lise son sınıftayken, *Malte'nin Notları'ndan* ezbere bildiğim parçalar vardı. Tuhaf bir biçimde Paris'te başlıyordu bu kitap: "11 Eylül, Touillier Caddesi."

"Demek buraya yaşanacak yer diye geliyorlar; burası ölünecek yer desem, daha doğru..."

Rilke'nin Lou Andreas Salomé'ye, gençliğinde yazdığı mektupları da okudum. Onca güzel bir üslûpla yazılış, çok güzel mektuplar. Ama, ilk defa, burada, Paris'te karşıtlık duyuyorum Rilke'ye. Kendisine, tutumuna, ruhsal konumuna. Rilke'nin, kadınlar karşısındaki tutumuna karşıtlık duyduğumu çok derinden duyuyorum. İçine kapalılığın, kadınlar karşısında tutukluğun, cinsellikten kaçışın bir toplamı bu ruhsal durum. Sonunda büyük bir hayranlık görünüşünde, şiire, ruhsal derinleşmeye, iç çekmeye dönüşüyor.

Rilke'nin yaşamını yakından incelemedim ama, onun kadınlarla sevişmek isteğini, doğal akışına bırakmadığını sanıyorum. Gizlediğini, üstünü, heykel yontarcasına özenli bir anlatımla ya da o tedbirli duyarlılığıyla örttüğünü düşünüyorum. Rilke, sanırım, bu güzel kadınlara duyduğu isteği, üstü kapalı bir edebiyat haline dönüştürdü. Gizlenen şey kendisinde. Rilke'nin kadınlardan istediği bir şey vardı, kuşkusuz, ama bu yanımda değişmiş, şiire dönüşmüştür. Gerçek yaşamında da böyleydi sanıyorum. Oysa

kadınlar, onlar da –en çok– sevişmek istiyorlar. Erkeğin bunu göze alması gerekli. Sonunda büyü bozulacak olsa bile.

Kadınlar konusunda Balzac'la Stendhal'e hayranım. Balzac bayılıyordu kadınlara. *Cousine Bette*'deki Mme. Marneff ile ilgili betimlemelerine bakın. Altından anlar gibi, kadından anlayan bir erkek yazabilir bunu. Balzac, paralarını da saçtı kadınlar için. Onun romanlarından, kadınlara karşı duyduğu istek taşar. Cinsel yakınlaşmanın dışında değildir bu istek. Kadınların nesine hayransa koymuştu bunu ortaya. Ama o dönemin romanında cinsel birleşme sahneleri yazılmıyordu. Yirminci yüzyıl, romanda bu gereksinmeyi duydu.

Stendhal'se, o da biliyordu istediğini, sevilmek isteyen becerikli erkeğin yapacaklarını yaptı, bu da yapıtından yansır. Stendhal'le ilgili bir biyografik yapıtta, onun birçok kadına aşk verdiğini, birçok kadını sevdiğini, onlarla düşüp kalktığını okumuştum. "Asıl feminizm budur" diyordu yazar. Günümüzün anti-cinsel feminizmi değil. Asıl kadınlardan kaçan erkekleri feminizm-karşıtları saymak gerekir.

Jean-Paul Sartre bu konuda onlar kadar güçlü değil. Kadın-erkek ilişkisinde aşağı, yabansı, uzlaşmaz yanları da göstererek, belki insan varoluşunu, çağın sorunlarını deşmekte (belki) bir bilim adamı gibi de davranmış oluyor. Hayır, bir düşünür gibi. Ama gerçek bütünüyle bu mu? Bunda da, ayrı bir öznellik yok mu?

Kuşkusuz, bu sorunlar üzerinde düşünürken on dokuzuncu yüzyılın kadına bakışı ile yirminci yüzyılda ortaya çıkan durumu, aradaki farkları da düşünebilmek lazım.

Bu satırları, Select Kahvesi'nin arka tarafında, pelür kâğıtlarına yazıyorum. Arkadaşların gelmesine daha vakit var. Terasta güneş ışığı ışıldıyor.

2 Haziran

Gerçeküstücülük bütüncül bir edebiyat anlayışı değil mi?

3 Haziran

Bana bütün varoluşlarda tutucu bir yan varmış gibi geliyor. Hayır, bunu onları eleştirmek için söyleyebilirim.

Bütün varoluşçularda tutucu bir yan vardır; Camus'de de, Sartre'da da. Öyle sanıyorum ki, bu yazarlar, derinden derine, içlerinde yaşadıkları dünyadan da, “şimdiki zaman”dan da hoşnut değiller. Bu hoşnutsuzluğu yaratan da, bir *değer kuramı* yaratmış olmalarıdır. Oysa dünya, kendiliğinden değer de değersizliğin de –belki daha çok değersizliğin– üzerinde yuvarlanıp gitmektedir. Bütün bu sokaklarda, bu kentlerde, bütün gün olup bitenlerde değere uygun ne kadarcık şey var ki? Bunu böylece duymak, kötümserliğin kaynağı değil midir? Bütün kötümserler bir “değer kuramı”na bağlıdır. Varoluşçular, bu ahlaki toplumu gelecekte görecektir kadar hayalperest değiller. Ama “şimdi”den bütün bütüne hoşnut olmadıkları muhakkak.

Değerin ardına düşmek, sanırım, bir yanıyla, geçmişle şimdiki zaman arasında zihnini yapıp durduğu, tam bilinçli olmayan bir karşılaştırmadan doğuyor. Dünün başıboş, düşünceye bağlı olmadan salt yaşanan yönleri unutuluyor da, yarattığı değerler, soyut değerler yaşıyor. Gerçek, olup biten, doğal olan yaşamdan biraz öteye yükselen, metafizik olanın yakınına ulaşan kavramlar bunlar. Hayat kendi başına bırakıldığında başıboştur, hayatta bir değer arayansa tutunmaktadır bir şeylere.

Tutucu olmayan insanlar var mıdır? Kuşkusuz vardır: Hiç düşünmeyenlerdir bunlar.

Bütün düşünenler, kendilerinde tutucu bir bilinç de yaratırlar. Her yeni bulduğu düşünceyi, hemen yıkan nihilist de böyledir.

Marx'ta da tutucu bir yan var.

Onu en çok ilgilendirmiş olan “eşitlik” düşüncesi, geçmişten elinde kalandır onun.

5 Haziran

Camus, intihar sorunsalı üzerinde çok durmuştu. İntiharı felsefenin en büyük sorunu olarak görmüştü. Yıllardır onu okurken, bu çok yakınlık hissedilen yazarın, kendisinin de intihar edeceği duygusunu duyarlı zihnimde büyüttüm durdum. Camus intihar etmedi, ama ölümü intiharı andırıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Dün gece, Select Kahvesi'nin kaldırımlarında Helena'ya uzun

uzun bunları anlattım. Gülünç bir ısrarla da değil. O beni çok dik-katle dinliyordu. Bu düşünceleri anlatırken, elimden geldiği kadar saydam kalmaya dikkat ediyordum. Camus'nün duygu ve düşüncelerini, kendiminkilerle birleştirip, onun derinleştirdiği bu temalar-dan kendime bir pay çıkarmamaya büyük bir özen gösteriyordum.

Camus'nün yapıtlarının temelinde, pozitivist kavramlarla an-latılamaz olan bir değer kuramı varsa da, yapıtlarının en üzgün yanını yaratan “dünyanın saçmalığı” temel düşüncesi-ydi kuşkusuz. Bu yüzden, onun intihar edeceği sanısını taşıyordum içimde. On dokuz yaşında onun yapıtlarıyla karşılaştığımdan beri. Bu yapıtlar-ın en çarpıcısı kuşkusuz *Yabancı*'ydi. Olayın saçmalığı ile romanın kahramanının, yapıtın sonunda yer alan gerçekten anlamı belki de pek belirli olmayan karmaşık söyleviydi en etkileyici olan. Benim sevdiğim Camus'nün en özgün yanı buydu. Öteki temleri, yaşadığı dünler için etkileyici, ama bu temel tema kadar vurucu değildi. Öteki temalar: Direnme, başkaldırma, insana bel bağlama... Bunlar düşün-celerini devam ettiren bir yazarın –belki profesyonel bir yazarın, demem gerekirdi– normal konuları. Günümüzde hayatın saçmalığı-nı kavramış bazı insanlar, bu düşüncede, bu düşüncenin getirdiği intihar temasında direniyorlar. Bu kavrayışa ulaşp da intihar eden birisine ne söyleyebiliriz ki? “Hayır, durumuna başkaldır, diren!” O derin kavrayış karşısında çok zayıf düşünceler olarak kalmıyor mu?

Bu yüzden Camus'nün *Başkaldıran İnsan* adlı yapıtında Rus Nihilizmi'ni onca derinden kavrayıp da, sonra onları eleştiren sayfaları beni o kadar çekmedi. Daha doğrusu, nihilistleri anlatan sayfalarına bayıldım da, eleştiriye geçtiği sayfalara fazla bir değer vermedim. Devleti de, toplumsal düzeni de, kendini de –sırasında– ortadan kaldırmak isteyen anarşiste ne söylenebilir ki? O anarşistin profesyonel bir hayatı yok. Eylemsel bir nihilizme varmış bir insanı nasıl eleştirebilirsiniz ki! Bütüncül, hayran olunacak bir oluşumdur bu. Belki, ancak, onun içinden geldiği koşulları betimleyebilirsiniz. Doğru, güzel bir akılcılıktır bu. Ama nihilistin kararı karşısında gene de sönük kalmaya mahkûm değil mi?

Düşünceleri için yaşamını ortaya koyan adamın seçişindeki yü-celikten daha yüce ne olabilir ki?

Camus öleli iki yıl olacak. Kitaplarının o kadar çok yeni baskıları yapılıyor, üzerine o kadar çok kitap yayımlanıyor ki, bu adeta insanı

bıktırıyor. Öyle ki, Camus'nün kitaplarını Fransız yazınıyla yeni ilişki kurmaya başlayan genç yabancıların, turistlerin, cahil görünmek istemeyenlerin, bir de cebinden görünen kitabın ucuyla fiyaka yapmak isteyenlerin ellerinde –sadece onların ellerinde– görmeye başladım. Bunun elbette bir zararı yok ama, bence bir yazarın getirildiği en kötü durum. Bir de Camus'nün düşüncelerinin kaynağı olan yazarlara bu türlü eğilseler –Pisarev'e, Bakunin'e, Kropotkin'e, Nietzsche'ye– o zaman onlara inanacağım.

Bu yalınkat coşkunluk, dilerim Camus'den soğutmaz beni.

İnsanın Camus'yü eleştiresi geliyor.

Yazarın hakiki ölümü bu galiba.

Helena bütün bunları dinledi. Finlandiya'nın ıssızlığı içinde, o sık ormanlardan gelen, doğal bir nihilizm mi var acaba?

6 Haziran

Dün gece, gene Helena'yla, Select'te, çok uzun entelektüel konuşmalarla geçti...

(Bu günkü güncenin, A4 pelür kâğıdına yazılmış ilk sayfası bulunamadı. Günce, elle yazılmış ikinci sahifeden devam ediyor.)

Okuduğu yazarlar içinde en çok Dostoyevski'yi beğenmişti. Ona Nietzsche'den satırlar okudum. Hayatında hiçbir felsefe kitabı okumadığını söylediği halde, bütün gün yaşama üzerine felsefe yaptı.

Ona edebiyatla ilgilendiğimden, İstanbul'da bir ilk kitap yayımladığımdan, tanıştığımızdan bu yana hiç söz etmedim. Kendimi bir yazar olarak hissetmediğim gibi, önemli bir yanı olan bir insan olarak da göstermek istemiyordum. Sadece kendi varlığımla (çıplak varlığımla diye yazabilir miyim?) karşısında durmak istiyorum bu güzel kızın. Geceleyin o bana, benim hayatı romanlardan tanıdığımı, gerçek hayatı bilmediğimi, yaşama romanların içinden baktığımı söyledi. Bu gözleminden hareketle, mutlak bir kesinliğe yönelmedi: Benim gerçek hayatı hiçbir zaman tanıyamayacağımı söylemedi.

Kitaplar okumasaydım, “canlı hayatı” (bu ayrım Dostoyevski'de de var) tanıyacak mıydım? Gerçek yaşam içinde olmak ne demektir? Yaşam üzerinde hiç düşünmemek midir? Elde mi bu? Salt ger-

çek yaşam içinde olan kişi, bilebilir mi yaşamayı? Başka bir yaşamı bilmediğinden gerçek yaşama üzerinde de düşünebilir mi? Yaşam üzerine düşünmeyince, yaşam, gerçekten bir yaşam olabilir mi?

Helena'nın içten bir itirafını şimdi hatırlıyorum: O, gerçek yaşama bütün bütüne kendini vermek istediğini, ama bunu bece-remediğini anlatmıştı bana. Ama, benim gördüğüm Helena, her zaman neşeli ve sağlıklıydı. Onu, belki artık hiç görmeyeceğim. Camus'den yola çıkarak, yaşamın saçmalığı üzerine konuşamaya-çağız. Dünyanın saçmalığını tanımlayabilmek için, belki sadece, yaşama inanarak yaşama saçmadır, demek yeterli olurdu belki. Bu saçmalığı göstermek için bin bir kanıt aramaya gerek yok.

Helena, benim sevdiğim birçok yazarı tanımiyordu. Ama, durmadan okumaya başladığına göre, birçoğuna rastlayacak onların. Onunla konuşurken, benim için okumanın yaşamak demek olduğunu, oysa, kendisi için bunun sadece bir zevk olduğunu söyledi. Ne kadar haklı! Okumanın benim için yaşamak olduğu, okumaktan bıktığım halde, ona devam edişimden de belli değil mi?

Dün bütün bir günü beraber geçirdik.

Ah, bütün bir gün geçti. Sabahın dördüne kadar sürdü bu. Bunca güzel bir gün olabilir mi? O güzel varlıkla karşı karşıya. Bana o kadar çok şey vermiş ki, bugün bir şeyler yazmaya başladım.

Burada, Dupleix'deki otelde, küçük odamda, iç avludan gelen ışığın altında yaşamın saçmalığı, intihar, gerçek yaşamla gerçek olmayan yaşam üzerine bir şeyler yazmalıyım. Ama kurgusal bir şey. Uzun bir öykü. Kendiliğinden gelmeli bu. Kalem, benim dışımda bir güç yöneltmeli. Dış dünyayı betimlerken, kendiliğinden vermeliyim bu düşünceleri.

Heidegger'in *Approche de Hölderlin*'inin de çevirisi yayımlanmış, onu da okumalıyım.

Şimdi dışarda, Paris'in güneş altındaki sokaklarında ne var ki?

Oturup yazsam. Hiçbir yazarı ansıtmayan, sadece kendimin olan şeyler... O zaman kendi yazdıklarımı okumaktan da zevk alacağım. Büyük bir doyum verecek bana. Yazmak, okumak, yazmak.

Hölderlin. Helena.

Yazabilen insan, hayatta çok kararlı olabilir.

Şu Camus'den de kurtulacağım.

7 Haziran

Gece yarısından sonra

Bütün bu içimi saran boşluk, Paris'in boğuntulu gecelerinin yarattığı bir boşluk mu? Yoksa Helena mı yarattı bunu? Burada, Paris'te, intihar üzerine de, Dostoyevski'nin, Camus'nün intiharla ilgili metinleri üzerinde de çok, daha çok düşünüyorum. Ama, biliyorum ki, bu hayata sığmayan bir yanımdır.

Tersine çevirerek düşünmek belki daha doğru: İntihar etme isteği, yaşama isteğinin derinliğinden doğuyorsa, neye intihar etmemeli? İntihar etme isteğinin usa uygunluğuna karşı, bu çelişki öne sürülebilir, ya da, bu istek yaşama isteğinden doğduğuna göre, yaşamak gerekli, denebilir mi? Kendi güzelliğini taşıyan cesur büyü: yaşamak istediğim için öldürüyorum kendimi, çünkü bu hayat bana dar geliyor. En cesur savaş budur: hayatla hesaplaşmak. Hayattan korkan, onu beceremeyen, hayat karşısında eksiklik duygusu duyan mı açar bu savaşı? Hayır, üstün olan yapar bunu. Hayatı değiştirmek isteyen, cesur olan. Korkağın durumu değil bu. Cesur olanın durumu.

"Hayatı harcamak gerekir."

Gece yarısından sonra, böyle söylemiştim Helena'ya.

Hayatı harcamak gerekir. Asıl söylemek istediğim, hayata karşı cesur olmak sanırım.

Ağır ağır ölmeyi kabul edenler gördüm.

Güçlü olan yapar bunu.

Her süre güzel kalmak isteyen de yapabilir. Bunu yürekten duyuyorum. Yitiş isteğim, benim dinimdir bu.

Kendi başıma Deux Magots'ya oturdum. Hafif bir rüzgâr vardı. Ne güzeldi gün. Nietzsche'den sayfalar okudum. Ne yazıyordu? "Çünkü insan, hiçbirşey istememektense, hiçliği istemeyi seçer." Hiçliği. Bizi çeviren, sende ve yeryüzünde hiçen⁸ hiçliği.

İçimin bu yaşama sığmadığını duyuyorum. Sadece Helena'yı görmek sakinleştirebilir beni. Hayır, o geçmedi buradan. Benim gizliden gizliye onu aradığım yerlerde, o beni niçin arasın? Özet olarak bana tutkun olması için bir neden yok. Doğru dürüst düşünmeyi becerebilirim, ben de ona tutkun olmadığımı anlayacağım.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://anitey.org>

Bir atmosferdi bu, hafif, sarsıcı, en iyi lokallerde geçen, mutluluk veren bir atmosfer. Onu yalın halinde görecektik kadar da vakit olmadı. Ama en güzeli de bu değil mi?

Saat dörde geldiğinde, onunla görüşmeyeli üç gün olacak. İşte o yok ve yaşamım sürüp duruyor. Ama boşluğun da içindeyim.

Sessiz gece.

Otelin odalarından da hiçbir tıkırtı duyulmuyor.

“Approche de Hölderlin”

“Approche de Hölderlin” “Approche de Helena”

“Riens philosophiques”

“Hakikatin bir kadın olduğu farzedilirse, filozofların, sistem yapıcılarının oldukları ölçüde, kadınları tanımadıklarından kuşkulananmak gerekmez mi?”

(Nietzsche, *Par delà du bien et du mal / İyinin ve Kötünün Ötesinde*)

Felsefede sistemin yıkılışıdır bu. Öte yandan da filozoflarla alay. Canlı hayattır önemli olan. Dünya durmadan yer değiştiriyor ve her şey durmadan değişiyor.

Bu değil, bu değil, başka bir gerçek beni saran. Onu betimleyebilecek miyim?

8 Haziran

Sabah, Epoq Hôtel

Helena'yla neden bu kadar ilgiliyim? Benim için neyi simgeliyor? Paris'te boşlukta kalan, yumuşak sevgiyle ilgiden başka bir şeye gereksinmesi olmadığını, daha doğru bir deyişle, en çok onlara gereksinmesi olduğunu anlamaya başladığım ruhumun... kendisine yöneldiği varlığın simgesi mi? İçimin kendisine yöneldiği bu simge, kanlı canlı, güzel bir varlıktı da. Burada... Paris'te. Helena'ya duyduğum yönseme, en başta Paris'te olmamdan geliyor. Dün geceki notlarımı alırken, ikidebir zihnimde canlanan yer, Saint-Germain Bulvarı ile Rennes Sokağı'nın birleştiği dört yol ağzıydı. Kuşkusuz oturduğum Café Flore'la Deux Magots'dan görünen mekân. Orada otururken –kim ne derse desin– hiçliğin beni uzaktan da olsa

yokladığını duyuyordum. Burada, oldukça uzaklarda. Bu bitimsiz şehirde. Café Select'te bulunca sevinç duyduğum, içimi saran, çöküntü veren duygulardan kurtulduğum, eski arkadaşlarımdan başka kimseler yok. Ama bireysel bir soruna doğru, o büyük gemiden seni bıraktıkları sandalda, o uçsuz bucaksız denizin ortasında ya da kendi sevgi yönsemelerinin labirentlerine girdiğinde... daha da yalnızsın. Bilincin ve sen! Zaman zaman sana bin çeşit imgenin yüküyle zengin görünse de, ne de büyük yalnızlık bu. Bilincin içine mahkûm olmak. En büyük yalnızlık değil mi bu?

Hiçlik kendine doğru çekiyor beni, yitmekle kalmak arasında dayım.

Yalnızken de başkalarıyla birlikte olmak, dahası başkasıyla ilişkin yüzünden yalnız olmak, en trajik olanı da bu.

Zor bir oyuna girdiğimi anlıyorum. Onun sağlıklı, irice, doğayla uyumlu yapısı, sarışın, mat teni... bütün bunları önplana aldım, onu bir madde olarak aldım ele ve bu tutarlı, güzel madde karşısında geriye çekilmek zorunda kaldım. Aptal gibi, herkes gibi olan birini arıyordum ve onun karşısında kendimi herkes gibi biri olarak göstermeye çalışıyordum. Oysa en zor oyundu bu oyun. Zihnimi bir yandan bütün bu entelektüel şeylerle dolduruyor, fakat mutluluğun bütün entelektüel yönelimlerin dışında olduğunu düşünüyordum. Oysa, olduğun gibi yaşamak gerekiyordu. O zaman belki ortaklaşa pek çok anı olurdu da, bütün bu yaşanmış şeyler boşlukta kalan tutkunun vereceği acıyı azaltırdı. En korkuncu askıda kalan tutkudur.

Select Kahvesi'nin terasında, onunla ilk karşılaştığımız gece, flört etmeyi bilen zamanımız kızlarının alışılmış sorularını sordu bana. O soruların en güzellerini sordu. En güzeliydi bu. İnsanın öz varlığı içi boş bir varlıktır, bazen de insanı, kendi kendisini sevmemeye götüren belirsiz bir boşluk. O sorularıyla beni iç varlığımdan çekip çıkarıyor, flört eden genç insanlar dünyasına sokarak, ortaklaşa bir yaşama doğru çekiyordu. Önce kaldığı eve gittik, merdivenlerde oturduk ve öpüşmeye başladık. O zaman, belki yirmi dakika kadar sonraydı, Saint-Augustin'de açık olan bir kahveye gidecek zamanı olduğunu düşündü Helena. Tenhalaşmış kahvede oturduk. Kahve, Saint-Augustin Kilisesine bakıyordu, ama kapanacaktı birazdan. Sonra gene kilisenin karşısındaki kaldırımında onun kaldığı eve doğru, aynı karanlık sokaklarda yürüdük.

O sırada “yaşamdan ne beklediğimi” sordu bana. Bunca güç bir soruyu nasıl cevaplandırabilirdim? Evlenmek mi? İşte evliyim. Büyük aşklar mı? Onlar, önceden kararlaştırmadan gelir. Nasıl bir kariyer? Hiçbir düşüncem yok. Bunların hiçbirini söyleyemedim, saçmaladım sanırım. Sözlerle ortaya konan içtenliğin ne anlamı olmalı. Bunun da hayatı tüketmekten korkmamakta olduğunu sanıyordum. Buna karar vermiş olmak. Dostoyevski’nin nihilist kahramanları gibi. Besbelli havalarda uçuyordum. Yaşadığım yer, roman kahramanlarının dünyasıydı.

Ah, onun soruları, beni yeniden kendi kendimle ve “canlı hayat”la karşı karşıya getiriyordu. Yeniden kaçış yoktu. En zoru da bu değil mi? sonradan ona, gene Select Kahvesi’nin terasında yaşamı tüketmeden korkmamak üzerine olan o bir yığın düşüncemi anlattığım gece, Helena bana daha bir yakınlaştı. Düşüncelerime karşı çıkmaksızın sokuldu bana. Böylece, o gövdesinin dokunuşuyla daha yaşanacak çok şey olduğunu kendiliğinden anımsattı. Knut Hamsun’un erkek kahramanları gibiydim. Kuzeyin, sağlıklı kadın güzelliği karşısında belli bir panik duyup da, kendi kendisiyle sonsuz bir mücadeleye giren o kahramanlardan biri. Ama bir başka farklılık da var: Bu erkekler, daha çok düşünmüş, sıkıntı çekmiş, zihinsel olan bir şeyi simgeliyorlar. Kadınlarsa, daha çok doğanın en güzel parçaları gibiler.

Helena’nın derinden sıkıldığı anlar var mı?

Benim ne çok var.

Rilke, gizemselleştirdiği kadın Abelone için sorarken bu soruyu, kendisini de bir ölçüde gizemli buluyor, daha doğrusu, bütün bütün hiçlemiyor kendini. Rilke, gene de, kendi varlığının altında bir şeyler olduğunu sezinliyor gibidir. Onun için de ilgilidir Tanrı’yla. Tanrı diye bağlandığının, kendi iç-sevisi olduğunu anladığında tam bir boşluğa düşmedi mi? Bu konuda *Malte Laurdis Brigge*’de bir iz yok. Kendinde bir şeyler bulamayarak, gene kendini hiç gizemselleylemediği, bu gücü bulamadığı, düşüncesinin, bu gücü bulamadığı zamanlar olmadı mı? Olsaydı hiçliğin ozanı olurdu bütün bütüne. Yalnızlığın, iç-sevinin kendini gizlerin yakınında duymanın... ozanı değil. Kim bilir belki hiçliğin en büyük ozanı Nietzsche’dir. Heidegger’in yapısal kurgularının arasından hiçlik de görünüyor mu? Kierkegaard, buna daha yakın değil mi?

Bense, kesin kesin inanıyorum, varoluşun altındaki mutlak hiçliğe. Onun için de ne Tanrı'yla ilgiliyim, ne de öne sürülen değerlerle. Hiçbir mitosum yok benim. Gündelik mitosların dışında: Saint-Germain'deki dört yol ağzı, kahvelerin yaşam sıcaklığıyla dolu, sonra da devam eden büyü, Egée sigarası, Seine Nehri üzerinde giden gemiler, Nation yörelerinde güneşin batışı... Hepsi bu. Doğal olarak canlı bir *mythe* Helena. Sonra hiçlik sarıyor beni. Onu da mitos olarak kavramıyorum. Beni sarsan, irkiltten bir şey. İkide bir ayaklarımın bastığı yerde hissediyorum onu. İlkokulda, bir hesap yaptıktan sonra, sarı defterimize o hesabın yanına bir de sağlamasını da yapardık ya. İşte o sağlama sağlamlığında. Doğru dürüst bir şey. Hiç yan tutmayan kesinlikle. Tanrı'nın da, gelip geçici içsel değerlerin de çok ötesinde, bizzat hiçliğin olduğu yerde, onun geldiği, yığıldığı, zaman gibi duyulmadan aktığı yerde. Orada ben bulunuyorken, kim bilebilir beni? Kendimi aldatabilir miyim?

9 Haziran

Nietzsche'nin *Ecce Homo*'sunu dün gece bitirmiştım. Gündüz, Flore Kahvesi'nde başladığım Heidegger'in *Approche de Hölderlin*'ini okumaya devam ettim. Arka arkaya Heidegger'in kitapları yayımlanıyor. Hölderlin'i okuduktan sonra, gene Nietzsche'ye dönmeliyim. Çünkü *Ecce Homo*'yu çok sevdim *Par delà du bien et du mal*'i ele geçirmeliyim. Ionesco'nun anlatıları da yayımlandı: *La Photo du colonel* adıyla. Marx'ın da *La lutte des classes*'ını okumalıyım. Ama, bana en çok heyecan veren, gene de Nietzsche. Bu adam sadece zihni alt üst etmekle kalmıyor, bir müzik gibi ruhu da coşturuyor. Tanrı'nın da ahlakın da ötesinde. Çağın iyinin ve kötünün ötesinde biçimleneceğini o sezdi.

Heidegger, *Hölderlin'in Heimkunft-Retour* şiiri üzerine 1943'te yazmış.

Türkçeye "Aradığın yakındadır, seni karşılıyor bile" diye çevrilmiş olan dize: "*Ce que tu cherches, cela est proche et vient déjà à ta rencontre*", dizesi, benim bir felsefe yazısı içinde bulup da bağlandığım bu dize, onun da denemesinin eksenlerinden biri.

Ah, olsaydı o. Ben de bir yere yerleşmiş olsaydım. Yaşantım böyle gezginler gibi mi geçecek? Böylece hiçliğin üzerinde, sallantılı, durup duruyorum.

10 Haziran, Pazar

Approche de Hölderlin'i anlamaya çalışıyorum. Heidegger'in başka kitapları da yayımlandı: *Le Principe de la raison*'la *Chemins qui ne menent nulle part*.

Gece yarısına doğru, bu pazar gecesi, Helena'yla tanışalı iki hafta dolacak. Öylesine düşüncelere dalmışım ki, kendimi yıkılmış hissediyorum. Bu durumda onunla karşılaşmamalıyım. İki hafta içinde hızlı bir yakınlaşma, işte. Hayat neye değişiyor ki? Her şeyimi tükettim sanki, hiçliğe yuvarlandı varlığım, inançsızlığa belendi. Şimdi kim bilir nerede Helena?

Yağmur yağdı da, hava serinledi.

11 Haziran

"Ve işte ne kadar da yalnızım."

"Et voila que je suis seul."

(Hölderlin)

12 Haziran

Uyanıp, inince sokağa puslu bir hava ile karşılaştım. Uyku ilacı iyice uyutup dinlendirmiş beni.

"Sevgili Adamas'a karşı, beni terk etmiş olduğu için, içimi bir öfke basıyor; ama hayır, bu öfkeye kapılmıyorum. Ah, mutlaka, geri dönecek o! Asya'nın derinliklerine saklandı varsayalım onu, az bulunur mükemmellikte bir halkın arasına, orada, gelme umudunu durmaksızın benden uzaklaştırmaya çalışıyor."

(*Hypérion*'dan)

Bu kitabı bitirdim.

Gece yarısından sonra

Ah, ne kadar zordur birisini çok sevdiğini sanmak. Belki de seni hiç sevmemiş olan varlığı (öyle miydi bu?), böylesi bir yakınlıkla düşünmekte yaşamının ta kendisini mi buluyorum? Ondan uzaklaşmamak elimdeydi oysaki. Hayatı çok doğal haliyle ele almaya çalıştım; tam da o noktada, (hayatı) doğallıkla ele alamadım. Kendime özel bir değer vermemeye, kendimi farklı görmemeye yemin etmiştim. Oysa ayağıma dolaşan bu oldu. Orta Avrupa'da yaşayan insanların daha alçakgönüllü olduklarını okumuştum bir yerde. Kendi konumumu gözümde büyüttüm. Gelişigüzel, basbaşağ olamazdım.

Dün gece yarısına doğru, gene Saint-Germain'e indim. Yoktu kimseler. Elbette vardı birileri; ama Helena yoktu. Benim aradığım yoktu demektir bu. Café de Flore'a, Deux Magots'ya baktım. Oturanlar çok değildi. Helena, oturanların arasında yoktu. Kendi başına oralara neden gelsin. Sadece beni aramaya gelirse, orada olurdu. O da aynı saatlerde inmiş olmamız koşuluyla. Bunu biliyordum. Ama, belki, kim bilir, sadece ummayı sevdiğim için bu kahvelere bakıyorum. O ise, "gelme umudunu, durmaksızın, benden uzaklaştırmaya çalışıyor."

Bütün bu yollar beni "hiçbir yere" götürmüyor. Kendim için istediğim bir şey kalmamıştı çünkü. Tasarımlarım da yok. Yalnız, bütün isteklerden arınmış... Sadece onun varlığının beni ilgilendireceği kadar yalın. Onun, kendime yaklaştırmamaya çalıştığım varlığını arıyorum işte. Gece yarısından sonra da, gene oteldeki odama döndüm. Gündüz oldu. Sonra yeniden gece oldu. Sadece okuyarak, ışıkla karanlığın birbirini izlemesini bekledim.

Tanrım, Tanrım, geceler de bitiyor, gündüzlere bağlanıyor, sonra gündüzler gene gecelere ulaşıyor... salt onun varlığını istiyorum, böylece bekleyerek, sayıklar gibi mırıldanarak...

Baudelaire, gecenin sessizliğinde şiirlerini yazarak, kendine yeniden sahip olmak istiyordu. Şimdi artık o kadar yorgun düştüm ki, yazmaya girişecek gücüm yok. Kendi başıma, kendi çıplaklığım içinde zamanı beklemeliyim. Başkalarının kaynaklarından beslenen, yalın, sade, hayır, çok acı çekmeyen, sarhoşluğa benzer bir büyü içinde yuvarlanan biriyim işte.

13 Haziran

Sadece Nietzsche okuyorum: “İyinin ve Kötünün Ötesinde” (*Par delà du bien et du mal*).

14 Haziran

Nietzsche’de, bir iki gün öncesi duyduklarıma, bir başka yönden, biraz da aykırı düşen satırlar buldum. Nietzsche mi değiştirecek beni?

“Doğayla uyum içinde’ mi yaşamak istiyorsunuz? Ey asil umursamaz, ne büyük bir kelime oyunu bu! Doğaya uygun bir varlığı hayal ediniz, o nasıl da ölçüsüz savurgandır, aşırı ölçüde, kayıtsız, ne ilgili ne de kasıtları olan, acımasız ve adaletsiz, aynı zamanda doğurgan, kısır ve kararsız; düşününüz kayıtsızlığı, güçle değişirliği, bu kayıtsızlığa uygun olarak nasıl yaşayabilirdiniz? Yaşamak, açıkça bu doğadan başka bir şey olmayı istemek değil midir? Yaşamak, gelişmek, seçmek, haksız dar görüşlü olmak, farklı olmayı istemek değil mi?”

(*Par delà du bien et du mal*, s:33)

15 Haziran

Gece yarısından sonra

Onat’ın bana tanıştırdığı İrlandalı kızla dolaştık bütün gece. Daha önceleri Passy’ye doğru giden metroda karşılaşıyorduk. Ben Dupleix istasyonunda iniyordum. Saçlarını atkuyruğu yapıyor, yapısı güzel bir kız. Tam bir arkadaş gibi davrandı bana. İrlanda çok dedikoducu bir yermiş. Bir anı defteri tuttuğunu söyledi. Edebiyatı seviyor. Helena’ya duyduğum eğilim yüzünden kıza hiç kur yapamadım. Akılcı, çok rahat bir kız. İrlanda’da öğretmenmiş.

17 Haziran

Helena’yı yeniden göreceğimi nereden bilirdim, ama o beni görmesini biliyor.

Cité Univarsitaire'de, Jour des Nations'da, bahçeye kurduğumuz pavyonun oralarda.

Ben sabahleyin Finlandiya pavyonunun önünden iki defa geçmiştım. Onların portatif tahta masaları vardı. Kolaylıkla kurmuşlardı pavyonlarını. Bizimkini ressamlar kurdu. Cihat Burak da çadırın üzerine renkli bir kalyon resmi yaptı. Helena'nın arkadaşları beni tanıyorlardı. Aralarında yoktu Helena. Sonra hiçbir şey olmadı. Helena belki de gelmezdi. Saat dört buçuğa doğru Helena'nın Türk pavyonunun önünden geçtiğini gördüm. Beni gördüğünü, yanındaki arkadaşının gülümseyerek durduğunu, Helena'yı da durmaya davet ettiğini fark ettim. Hiç kımıldamadım. "Helena" diye bağırmaktan da caydım. Fakat, biraz sonra, kendisi geldi Helena'nın. Barda yakınımnda durdu. Bardaki iki yabancı onunla konuşmaya başladılar. Barın arkasından çıkarak yanına gittim, onu biraz ötedeki tahta sıralara götürdüm. Sonra oradan kalkıp arkadaki ağaçların altına doğru yürüdük. Orada bulunan iki masadan birine oturduk.

Helena, Helena! Yaşamın tuhaf bir şey olduğunu söylüyorsun bana. Sonsuz denizde yol alan iki küçük sandal gibiyiz biz. Tehlikelerle çevrili. Tehlike içimizdeki boşluktan geliyor. O boşluk, sonsuz deniz kadar büyük, arzularla, doyum arayan içgüdülerle, düşünce haline dönüşen isteklerle dolu. Şimdi anlıyorum ki, bütün alçakgönüllüğüme karşın, bir yarış gibi ele almışım hayatı. Egemen olmak, sonra da elde ettiğim egemenliği kendi isteğimle terk etmek. Kimi kitapları avucumun içi gibi bilmek istiyordum ya, anlıyorum şimdi, yaşamı da öylece bilmek, ona hâkim olmak istiyordum. Elimde olsun hayat. Mümkün müdür bu? Ama, gene de bir erdemim var sanıyorum: Bütün bunları saklamıyorum kendimden. Bunca şeyi gördükten sonra –genç sayılabilecek bir yaşta– gene de, aldatmaya mı kalkacağım kendimi? Ama Helena, o, belki de kendisine karşı böyle açık olmaya çalışmıyordur.

Helena bana neler anlattı? Yaşamı tuhaf bulduğunu, sarhoş olduğunu, birisinin onu beklediğini, Paris'teki yaşamı içinde bir çocuğu bir defa gerçekten sevdiğini, bu sevginin daha yeni bittiğini, onun için içinin başka bir şey istemediğini, on beş gün sonra İngiltere'ye gideceğini, beni hem görmek isteyip, hem de istemediğini, ona her şeyin eşitmiş gibi geldiğini... Tabii birçok da fantezi vardı anlatlıkları arasında. Birbirine yakınlık duyan iki insan, anlattıklarına

abartma, yalan, fantezi katmadan konuşabilir mi? Ona fanteziyi çok sevdiğimi söyledim. Pavyonun barına beni görmeye geldiğini itiraf etti. Bir süre sonra da gitti Helena. Ona istediklerimi söylediğimi, onun da içinden geçeni oldukça doğruya yakın anlattığını sanıyorum. Ama, benim odama gelip de yatmadığımız, sadece öpüşmelerle yetindiğimiz geceden beri, Helena ile birlikte yaşamaya başlamış olsaydık, aramızda bu kadar gerilim, bu kadar duygu, bu kadar konuşacak şey olur muydu? Birbirimiz için, alışılmış, gelişigüzel kişiler haline gelmeye başlamış olmaz mıydık? Kadın-erkek ilişkisi bu çelişkiyi taşıyor mu?

Doğru mu? Öyle mi olurdu? Kesinleyemem. Çünkü, şunca haftayı onunla birlikte yaşamadım. Onu hâlâ istediğimi hissettiğim şu anda, nasıl da onun da, benim açımdan olağanlaşacağını öne sürebilirim? Kadın-erkek ilişkisi bu tüketme çelişkisini taşıyorsa, onun doğası buysa, ben ne yapabilirim ki? Aşk, sevgi, nefret... bütün bunlarla, onları çeviren labirentler doğalsa, nasıl aşacağım onları? Hepsini yaşamaya mahkûm olmak...

Ama beni şimdi en çok düşündüren bu: Farklı insan var mı? (Farklı kadın, farklı sevgili), yoksa biz mi yaratıyoruz bunu? Daha Select Kahvesi'nin kaldırımlarında, geceleri aramızda geçen uzun konuşmalarda, iyice ileriye gidip (o içimden yükselen coşkun heyecanlara boyun eğerek) onu bile bile farklı gördüğümü, o herhangi birisi olsa da, benim onu farklı görmeyi kararlaştırdığımı söylemedim mi ona? Ardından da kendi istemime kendimi bağitlamadım mı? Ondaki geleceğe dönük hiçbir bağitlanma istemediğim halde. Aklımdan bile geçmiyordu bu.

Şimdi sessiz gecenin içinde anlıyorum ki, Helena'nın güzel varlığıydı beni bu karmaşık duygular dünyasına sürükleyen.

Epoq Hôtel'inde iç avluya bakan pencerenin önündeki küçük masada oturup bu satırları yazıyorum. Avlunun ötesindeki, karşıma düşen odalarda, en çok ders çalışan zenci öğrenciler bile ışıklarını söndürmüşler. Gri bir karanlık. Otelin üstündeki gökyüzüyse, bu haziran ayında çok karanlık değil.

Kuşkusuz, çok güzeldi Helena, sarışın, düz dümdüz saçları vardı, onları ellerimle düzeltiyordum. Kuşkusuz, çok güzeldi Helena. Beni yazmaya başlattı, daha doğrusu dolmuş olan içimi boşaltmak gereksinmesini duyuruyordu. Kuşkusuz, çok güzeldi Helena; ne iyi

ettim de ona içimi açtım, duygusal olarak teslim oldum, yalansız –kuşkusuz abartılı– ama içimden geldiği gibi konuştum. Onunla Cité'nin bahçesinde dolaşırken, içimde dönenen müziklerin yattığı bir garden party'de gibiydik. Güzeldi, kuşkusuz, Helena bu küçük odamdan gittikten sonra ona, yeniden rastlayacağımı ummuyordum. Ama gene de rastladım ona. Şimdi yeniden sözleşmiş değiliz. Belki de ona yeniden rastlamaktan korkuyorum. İşte burada kitaplarım, en sevdiklerim, aldığım küçük notlar... böylece, kendime, varsa, kendi derinliğime doğru çekileceğim, kendimle uğraşmak –yazmak başka ne ki!– duygularımı dengeleyecek. Dış dünyaya karşı daha güçlü olabileceğim. Kan dolaşımım yoluna girecek. Yaşamın beni aşmasına, dalgaların kıyılarımla dövmesine karşı bir engel oluşturacağım. İçimi alıp götüren sevgi, kıyıda kimi birikimler bırakacak. Ama ne güzeldi Helena! Bırakacağım duygularım nereye giderse gitsin.

Sonra Tania'yla Güner Sümer, başka bir kız arkadaş daha geldi. Bira ile votkalar içmiştik. Güner, Belçika yurdunun alt katında fanfarların çaldığını söyledi. Klasik yapının merdivenlerini tırmandık. Sonra, koşar gibi bodrum katına indik. Burada müthiş bir caz müziği çalıyordu. Kendimizi dansa attık. Su gibi terliyor, deliler gibi dans ediyorduk. Tania çok güzel dans ediyordu. Sanırım çocukken bale dersi almıştı. Ama fanfar orkestrası o denli canlıydı, bodrum katında ses o denli güzel büyüyordu ki, güzel dans etmemek olanaksızdı. En az iki buçuk saat sürdü bu çılgın dans.

Cité Universitaire'in kapısında Nina'ya rastladım. O da Yugoslav pavyonundan geliyordu. Yanıma eski bir sevgili, bir çocuk, benim çocuğum gibi sokuldu. Benim odama uyumaya gittik. Sanırım, saat sabahın üçüne yaklaşıyordu.

18 Haziran

Günler uzayıp da bahar gelince, yeryüzü daha bir genişliyor sanki. Uzun günler insanın iç-boşluğunu da büyütüyor. O büyüyen iç-boşluğun bir bölümü –ister güzel, ister acılı günlerle yaşansın– şiirle doluyor. İnsanın genişleyen içinde şiirsel olan (dış dünyadan yansıyan şiir) bu ilkbaharın hafif rüzgârları gibi esiyor. Baharla

birlikte her şey gelebilir insana: Aşk da, kadın da, yazma gücü de, düşünme yetkinliği de. Ilık dünyanın üzerinde uçuşan, yaşayan varlık.

Bu kâğıtlara not ettiklerimin kimseyi ilgilendireceğini sanmıyorum. İstanbul'a döndükten sonra beni de ilgilendirmeyecek. Onları bir köşeye atacağım. İçinde yaşadığımız dünyada, burjuva katından gelen, okumuş bir kişinin içtekişlerinden başka ne ki bunlar? Özgün bir kişiliğim olsaydı da, gene de bir önemi olmayacaktı bu satırların. Emekçilerin, işçi sınıfının egemenliği geliyor, onların yanında, onlar için çalışmaya zorunluyum. Yoksa tükenip gitmeye yargılı bir burjuvadan başka ne olabilirim ki?"

Edebiyatın yapısı, her çağda, değişmiş, başka başka oluşmuştur sanırım. Eski çağlarda o birçok gereksinimleri birden karşılıyordu: eğlence, düşündürme, politika, imge ve hayal üretimi, mitosların yaşatılması... vb. Bugün, edebiyat bütün bunları karşılayamaz. *Nouveau Roman* neyi karşılıyor ki? İnsanlara insansızlaştırılmış, nesneleşmiş, ayrı düşürülmüş görsel bir dünyada yaşadıklarını hatırlatıyor. Bunu dili ve anlatımı geliştirerek yapıyor. O kadar. Edebiyat, hangi içeriği –ne kadar büyük bir güçle– savunursa savunsun, kitlelerin getirdikleri değişiklikleri değişimleri durduramaz. Toplumların tarihinin akışında, doğa olaylarına benzeyen dönemler var. Edebiyat politikaya kolayca yön veremez. Öyle sanıyorum ki, edebiyata kalan alan ister kapitalist bir toplumda, isterse sosyalist bir toplumda yeşersin, içinden çıktığı koşullara başkaldırmaktır. Bu yüzden *beat generation* çok haklı bir edebiyat yapıyor. Alain Robbe-Grillet ise, yazını, kendi başına kaldığı alana götürdü, onu kendi kendisiyle bir başına bırakmak istiyor, eylemsiz bir yazın, biçimci, ama çok özel. Bunu yaparken eskilerin retorik dedikleri şeyden de kaçılıyorsa, ne kalıyor geriye. (Bu satırları yazarken Vedat Günyol'la Orhan Duru'nun Kropotkin'den çevirdikleri yazı çıktı karşıma.)

Bu defa, gene beklemediğim bir biçimde oldu. Yazmıştım bunu: "Helena beni bulmasını biliyor" diye. Akşamüzeri, Montparnasse bulvarında, Güner'le (Sümer), Ferit'le (Edgü) kaldırımda otururken geldi, beni buldu Helena. Yanımıza oturdu. Dün Cité Universitaire'in bahçesinde ayrılırken, benim anladığıma göre, artık

beni hemen hemen hiç görmeyeceğini söylemiş gibiydi. İşte daha bir gün bile geçmeden geldi buldu beni. Saçlarını arkada toplamıştı, bu haliyle de çok güzeldi. Ay sonunda yolculuğa çıkmayacak olsaydı, benimle savaşımayı sürdürecekti. Ama yenecektim onu, bütün oyunlarını kıracaktım.

Ferit evine döndü. Helena'nın yakın arkadaşı gözlüklü kız geldi. Ben daha bir şey söylemeden o "Helena davranışlarında haklı" dedi.

Bunlar aralarında bütün dertleri konuşuyorlar, davranışlarla istekleri bir bir çözümlüyorlar. Bense, Helena'ya duyduğum duyguları da, onun davranışlarını da kimseyle konuşmuyorum. Ne kadar avantajlı durumdalar. Helena, sürekli, ciddi bir ilişki mi arıyor, onu ortaya koymayı doğru bulmuyor da, bütün bu kararsızlıkları onun için mi yaşıyor, bana da yaşıyor? Bilemiyorum doğrusu. Güner, pek bir şey konuşmaksızın bize gülümseyerek bakıyordu. Ardından, Helena ile arkadaşı "Allahaismarladık" deyip gittiler. Sonra biz Güner'le, sabaha kadar çeşitli yerlerde içtik.

"o pâle Ophélia! belle comme la neige!

Oui tu mourus, enfant, par un fleuve emporté!

– C'est que les vents tombant des grands monts de Norwége

T'avaient parlé tout bas de lâpre liberté."

(Ey solgun Ofelya! Karlar kadar güzel!

Evet, sen öldün çocuğum, bir ırmak aldı götürdü seni!

– Norveç'in büyük dağlarından kopan rüzgârlar

Sana doymak bilmez özgülüğü fısıldadılar.)

Bir daha görünür mü Helena?

19 Haziran

Gece yarısından sonra

Ne de güzel serinlemişti hava. Belki birazdan yağmur da gelir Paris'in üstüne. Daha doyamadım Avrupa'ya, öyle sanıyorum ki ben, yaşamaya da doyamayacağım. Bende yaşama isteği, zaman zaman yaşamayı da aşıyor.

20 Haziran

Select'e gelip gene beni buldu Helena. Orada barda oturduğum için, terasta gezinen gözleri beni görmedi. Tania vardı yanımda. Helena terasta oturdu. Onu kıskandırmak düşüncesi çaktı zihnimde. Tania'yı, yandaki bara, Patrick'e bir kadeh konyak içmeye davet ettim. Helena'nın önünden geçerken hafifçe selamladım onu; bize bakıyordu. Gözlerindeki yenilgiyi gördüm. Tatlı bir yenilgiydi bu. Yumuşaktı. Tania'yla Patrick'in barına dizildik. Konyaklarımız gelmişti. Ondan, bir dakika izin isteyerek Select'in terasına kadar uzandım, Helena'yı da konyak içmeye çağırdım. Kuzu gibi olmuştu. Geldi. Bizimle aynı sıraya dizildi. Tania flörtüm olmadığı için içim rahattı. Helena'ya içimden gelen her şeyi söyleyebilirdim. Bir ölçüde anlaşılması zor, epeyce de kaprisliyinişi gibi görünen Helena, bütün eleştirilerimi bir baş eğişiyle kabul ediyordu. Ne kalkıp gidiyordu, ne karşı çıkıyordu. Ne de işi söz kalabalığına döküyordu. Uslu, uslu bir kız oluvermişti. Barda ortalarında oturuyordum. Bir Tania'yla konuşuyordum, bir de onunla. Kadınlardaki bu psikolojik durumu hiç anlamamışımdır. Terasta beni tek başıma oturuyor bulsaydı Helena, biraz oturacak, sonra da belki çekip gidecekti. Şimdi ise, gece, bütün gece benimle gezmeye hazır olduğunu sezdiriyordu. Bütün yelkenleri suya inmişti. Ama sadizm sırası bendeydi. Helena'yı evine yolladım. Tania'yla yeniden Select Kahvesi'ne geçtik. Güner'le, bir kız arkadaşı geldiler. Bütün gece Montparnasse'ta da, Seine yakınlarında da içtik. Nefis bir gezinti oldu. Quartier Latin'de, ara sokaklar arasında kalmış, küçük alanları –hiç görmediğimiz yerleri– bulguladık. Tania, o küçük alanlarda ağaçların çevresinde bale yapıyordu sanki. Paris'te Bir Amerikalı filmi gibiydi yaşadığımız.

Sabahın ilk ışıklarıyla oteldeki odama döndüm. Sonra Dupleix durağında, köşedeki kahveye sütlü kahve içmeye gittim. Gündüz olmuştu. Hâlâ hafif sarhoşum.

22 Haziran

Bugün Ferit'e gideceğim. O Cochois Sokağı'ndaki evinde güzel yemekler ve Türk mezeleri hazırlıyor. Sonra akşamüzeri Select'e

ineceğim. Helena'yla buluşacağız. Patrick barında öyle sözleşmiş-tik. Onunla ilişkimi ne yeniden ele alıp alevlendirmek istiyorum, ne de koparıyorum. Artık üzüntülü olmayan, güzel, ama hafif bir çekişme haline dönüştü. O da öyle yapıyor sanıyorum. Hayır, ko-parmak istemiyorum. Çok güzel bir kız o. Birlikteyken insana doyum veriyor. Mevsimin güzelliği, bu uzamış gündüzler, aydınlık geceler, gerginliğin içindeki bütün acıları aldı götürdü. Mevsimle kozmografi ruhumuzu temizledi, kendi tatlılığını doldurdu içimize. Paris, doyumsuz bir güzelliğe dönüştü.

23 Haziran, Cumartesi

Helena'yla sabahleyin Cambre des Députées metro durağının çev-resinde buluşacaktık. Oradaki yüzme havuzuna gidecektik. Öyle istemişti. Ama oraya gelmedi.

24 Haziran, Pazar

Helena Select'e geldi. Ama ben İspanyol dostum Manuel'le beraberdim. Manuel Lorens Serra. Valencia yakınlarında, babasının geniş portakal bahçeleri var. Ama ağabeyi Franco rejimine karşı bildiri dağıtmaktan bir buçuk yıl içerde yatmış. Aslında bir grev bildirisiymiş bu. Cezası da üç yılmiş. Cezasının yarısını doldurunca bırakmışlar. Helena başka bir masada oturdu. Sonra kalkıp gider-ken, gelip elimi sıktı. Benden başka birini beklememişti. Sanırım konuşmak istiyordu.

*26 Haziran, Salı
Geceyarısından sonra*

İki gündür yanıma gelmelerine karşılık, Helena'ya aldırıışsız olma-ma –gerçekten duygularımı yitirdiğimi sanıyordum– bugün pişman olmadım mı? Ne güzel günlerdi. Hava biraz serinlemişti. Öğleden sonrasında, Güner'le birlikte sıkıntıya bıraktıktı kendimizi. Sonra

içimde bir çökme oldu. Hüzün gelip sardı beni. İlk gençlik yıllarımda, çoğu zamanlar içine yerleştiğim melankoli.

Kaçınmayacağım bunları yazmaktan. Heidegger'in ya da Whitehead'in kavramları gibi çok anlamlı kavramlarla olmasa da. Hiçbir şey anlatmasalar da. Bir sadelikleri olsun, yeter. Olur mu o da?

Yeniden duydum o melankoliyi. Bu da yeter bana.

Ataç ölürken ne dediği? "Bu kadar yaşadım, bu da yeter bana." Yaşamakla dolu kişi belki ölümü daha kolay kabullenebiliyor. Hayat karşısında ne büyük bir özveriydi Ataç'ınki.

İçimi sarmış hüzün orada durup dururken Vavin Sokağı'ndan aşağıya yürüdüm. Biraz önce bulvarın bitiminde batan güneş göz kamaştırıyor, her şeyin görülmesini önlüyordu. Hiçbir şey görünmüyor. Bu dağılan ışığa karşı yürüyorum. Orada, Raspail Bulvarı üzerinde arkadaşlarına rastladım Helena'nın. Olgun Finli kızlar. İçlerinde en güzel olanı, Helena'nın o en yakın arkadaşı selamladı beni. Biraz daha aşağıya inince, Notre Dames des Champs metro durağının yakınında gene yakın düştük birbirimize. Birden kıza doğru döndüm. O kendisiyle konuşacağımı sandı. Duraksadı. Hayır, bir şey söylemedim.

Tanrının, bütün gün sanki belirsiz bir varlık tarafından çekilmiş durmuştum. Melankoli miydi bu? Yoksa Helena'nın olmayışı mı? Salt Helena değildi bu. Belki de –niçin olmasın?– sadece oydu. Ah, böyle olmasını isterdim. Beni çeken sadece onun varlığı olmalıydı. Bir kadından nasıl da bıkıldığını bilen ben, bıılma fırsatı olmamış o genç kadınca çekilmeliydim. Bu haziran günlerinde, ağaçlardan da yayılan bir büyü var sanki.

Gene de gecenin sessizliği içinde onun adını anmalıyım. Gurursuz ezmekten de, ezilmiş olmaktan da uzak, ustan kopmamış olan yaşamımın coşkusuyla. Helena! Artık kurtulacağım bir şey kalmadı. Yaşamın da büyüsunü duydum.

27 Haziran, Çarşamba

Bütün bir akşamüzeri boyunca Select'e oturup konuştuk Helena'yla. Sözleşmediğimiz halde, gene kahveye gelmişti. Gene hayat üzerine felsefe yaptı. Ona duyduğum gönölce yakınlığın, aklımın denetimi

altına, artık, girdiğine inandığımdan, ilk defa evli olduğumu söyledim ona. Önce bu konuda söylenebilecek alışılmış birkaç sözü söyler gibi oldu; sonra da caydı bundan. Başka bir şey sormadı.

Karanlık basıncaya kadar, uzun süre yaşam, intihar, Nietzsche, Kierkegaard, Sartre üzerine konuştuk. Hava kararınca Montparnasse Sokağı'ndaki Falstaff kulübüne geçtik. Orada, rom ve calvados içtik. Sonra –gece gelmişti– Trinité'ye kadar yürüdük. Ne güzel bir gün!

28 Haziran

Gece yarısından sonra usunda doğan “iki kişilik piknikler” adını verdiğim bir metni yazmaya başladım.¹⁰ Tanrım nasıl da doğdu zihnimde bu. Ne değin sevinsem azdır. Çünkü bu metni yazacağımı biliyordum. Özlediğim bir yazış biçimi olacak bu. Helena'nın rüzgârı yazdıracak kuşkusuz bunu bana. Yoksa ruhça düzelmem mi neden oluyor yazmaya başlayabilmeme?

Yazarak, sadece yazarak kurulabilir dünya.

29 Haziran.

Okuldan tanıdığım İspanyol bir kızla gezdik. Akşam yemeğinden sonra, sıcaklar dolayısıyla, kaldırımda, daha da yaygınlaşan Select Kahvesi'nin Vavin Sokağı'nın kaldırımları üzerine konulmuş bir masada oturduk. Kumral saçlı, Helena kadar irice olmayan, çok cici bir İspanyol kızdı bu. Paris'e, sırf Fransız edebiyatı okumaya gelmiş. Kanarya Adaları'ndanmış. Benim İspanyol arkadaşım Manuel'i tanımıyor. Gece ilerleyince elimi onun sırtına koydum. Bu davranışımı iyi karşıladı. Kız arkadaşım olmasını istesem, bu öneriyi doğal karşılayacak gibiydi. “Kanarya Adaları üzerine bir fikrim olup olmadığını” sordu bana. Hayır, isminden başka bir şey bilmiyordum. Oralıymışlar. Babasının oralarda arazileri varmış. Olağan bir zamanda çok daha yakınlık gösterebileceğim kıza, ancak bu kadar bir yakınlık gösteriyorum. Çünkü Helena'nın etkisi hâlâ devam ediyor.

¹⁰ Başlangıç halinde olan bu metnin yitip gittiğini sanıyorum. Bir daha kâğıtların arasından çıkmadı.

BALKUR'DA AKŞAM YEMEĞİ

Düzyazı şiirler*

İlk baskı: Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Şubat 1997

* Kitabın ilk baskısının alt başlığı "Düzyazı Şiirler ve Bir Öykü" biçimindeydi. "Soluma" adlı öykü bu baskıda yazarı tarafından çıkarılmış, yerine "Sonrakiler" bölümü eklenmiştir. (ed.n.)

Önsöz

*Balkur'da Akşam Yemeği**

FERİT EDGÜ

Bundan tam kırk beş yıl önce iki delikanlıyı buluşturan bir rastlantıdır. Ama onlar, nasıl olsa, günün birinde, kaçınılmaz olarak buluşacaklardı. Çünkü onları bir araya getiren kitaplardır. Yazılmış, okunmuş; yazılacak ve okunacak kitaplar.

Söz konusu bu iki delikanlı, birbirlerini kitaplarla yoklarlar. Yazdıklarından henüz söz etmezler. Bu yaşlarda, nasıl olmuştur da yalnız seçkin yazarları, büyük şairleri okumuşlardır?

Sait Faik'in öykülerini, hele son öykülerini, handiyse ezbere bilirler. Tabii Orhan Veli'nin, Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın ve Nâzım'ın (bulabildikleri) şiirlerini ezberlemişlerdir. Biri, öbürüne, hocasının çevirdiği *Malte Laurids Brigge'nin Defteri*'ni okur. Heyecanlı, coşkulu bir sesle. Ah, romantizm! En güzel ve en derin anlamında, yazarlık yaşamı boyunca terk etmeyecektir onu. Rilke'nin hep sadık bir okuyucusu olarak kalacaktır. Her gittiği yere Rilke'yi yedeğinde götürecektir. Ama yalnız Rilke'yi değil. Daha sonraları Novalis'ten, Jean Paul'den başlayarak yavaş yavaş keşfedeceği tüm Alman romantiklerini. Mörike, Büchner, Tieck, Hoffmann, özellikle Kleist, yaratıcılığında yanı başında duydukları yazarlar, şairler olacaklardır hep.

Berlin'de Sanrı, dikkatle okunduğunda Kelist'in dünyasına bir gönderi değil midir?

* *Buluşmalar: Yazarlar / Ressamlar* adlı kitapta (2007, s. 80-82) yer alan bu yazı ilkin *Gösteri* dergisinde yayımlanmıştı: "Balkur'da Akşam Yemeği... Sanki Dûn" (Sayı 201, Ekim-Kasım 1997). Ferit Edgü'nün izniyle, burada "Önsöz" olarak yayımlıyoruz. (ed.n.)

Balkur'da Akşam Yemeği'nde yer alan düzyazı şiirlerinin ilk gençlik yılları okumalarına, özellikle Rimbaud, Lautréamont'a ve Rilke'ye; öykünün (*Soluma*) Beckett'e bir gönderi oluşu gibi.

Bu gençlik yazılarındaki duyarlı romantik söylem, gelecekteki bir yazarın habercisidir. Kendisine sözcüklerden, imgelerden, duygu ve düşüncelerden oluşan bir dünya kurmaya girişmiş bir yazar seslenmektedir bize. Bu üslup, yeni okunmuş, şaşırtıcı, allak bullak edici, ufuklar açıcı yazarların, şairlerin derin izlerini taşıyor elbet. Kaçınılmaz olarak. Çünkü, her yazar, her sanatçı kendine özgü dünyayı kendinden öncekilerin yardımı olmadan kuramaz. Özgünlük, hiç kimseye benzememek değil, tüm benzerlikler, yakınlıklar içinde tekil olmayı başarmaktır.

Ne o, ne de bu satırların yazarı, bu tür etkilerden hiç kaçmadılar. Hatta, zaman zaman büyük ustalardan yeterince etkilenmediklerine yandılar.

Sözcüklerin gücüne, daha kalemi ellerine ilk aldıklarında inanan bu iki genç insan da, tüm genç yazarlar gibi, dünyayı ve insanoğlunu değiştireceklerine (yazarak) inandılar. Çünkü örnek aldıkları ustaları da buna inanmıştı. Eğer yazdıklarında, umutsuzluk, karamsarlık ağır basıyorsa, bu, yaşamı olduğu gibi kucaklamak istemelerinden doğuyordu. Yalancı ve yanıltıcı bir umut yerine, umutsuzluğun gücünü seçtiler. Ama edilgenliği değil. Yazmanın başlı başına bir eylem olduğunun bilinciyle yazdılar hep.

Şimdi, bu iki gencin ilk karşılaştıkları günden kırk beş yıl sonra, geriye dönüp baktığımda ne görüyorum? Düşler, düşüşler, düş kırıklıkları, sürgünler, okunan kitaplar, yazılan kitaplar, dostluklar (tükenmiş ya da her şeye karşın sürüp giden), rastlantılar, ayrı düşmeler, erken ölümler, çok erken ölümler... ve Hamlet'in ağzından tümünü özetleyen, "sözcükler... sözcükler... sözcükler..."

Gençlik yıllarında çok sevdikleri, kendilerine örnek aldıkları, etkilendikleri bir Fransız filozof ve yazar da özyaşamöyküsünü anlattığı kitaba (bence en güzel kitabına) *Sözcükler* adını vermemiş miydi?

Fransız gazetesi *Express*'te çıkan bir fotoğraf. (Soldan sağa) Demir Özlü, Güner Sümer, Feridun Alper, Ferit Edgü. Paris - Cafe Select, 1962.

"Gittim ötesine denizlerin, sakın kuşların durduğu. Korkuydu bu!

"Gece ayırdı kendimden beni. Cılız varlığı bıraktım kartalların uçurumundan aşağı, şimdi hiçbir şeyim yok benim.

"Artık alın götürün boş yinimi, şimdi hiçbir şeyim yok benim.

"Aradım hiçliğin öyküsünü en yüksek yerinde serüvenimin. Uyudum masallarıyla geçmişin. Döndü haberci kuşlarım geri.

"Göklere saldımdı onları, şimdi döndüler geri."

İşte, kırk yıl önce yazılmış olan ve bugüne ulaşan sözcükler. Bana dünü yaşatan; dünden bugüne anıları taşıyan sözcükler. Bugünün anılarını, yarına; yarının düşlerini bugüne taşımış ve taşıyacak olan sözcükler.

Yaşamın bir anlamı varsa eğer (ki pek sanmıyorum) bu biraz da yaşanmış olanlara (iyi/kötü) verilen anlamdır. Dolayısıyla, yirmi yaşında okunan bir metin, otuz yıl sonra yeniden okunduğunda, okuyan aynı kişi olduğunda bile, artık aynı metin değildir. Okuyanın yaşam hanesinde birikmiş deneyimler, anılar, bir başka anlam

verir metne. Öznel bir anlam. Kaçınılmaz olarak. Yaşamın yapıta verdiği bir anlam da budur. Tıpkı bir yapıtın da kimi zaman yaşama verdiği anlam gibi.

Gençlik mekânımız İstanbul'dan çok uzaklarda karalıyorum bu satırları. Gençlik yıllarımız ise çok eskilerde kaldı.

Masamın üzerinde, beni, bu geçmiş yolculuğa çağıran o küçük kitap: *Balkur'da Akşam Yemeği*.

Körelmeye yüz tutmuş belleğim, kitabı okumaya başladığında dirilir gibi oldu. Sanki dün gibi.

Son bir fotoğraf:

İlk gençlik dostu iki yazar, yıllar yıllar sonra, gene bir rastlantı sonucu, bir Akdeniz kentindeler. Deniz kıyısında oturmuşlar, konuşmuyorlar, denize bakıyorlar. Homeros'un "şarap rengi" dediği denize.

Arkalarında batan güneş.

Haziran 1997

Altın Cetvelli Saat

Sundurmada Anı

Genç bir kız vardı o zamanlar. Bilir misiniz? Bilmezsiniz siz. Hem nereden bileceksiniz. Şimdi bir genç kızın eskiden var olduğunu –artık nasıl bir sessizlik ve unutulmuşlukla– silinip gittiğini bilmişiniz ne olacak? Eski unutulmuştur. Öylece, sessiz ve silik bırakılmıştır. Genç bir kız vardı o zamanlar. İnce ve beyaz yüzüyle, uzun saçlarıyla. Bilir misiniz siz? Herhangi bir insan gibi tanır mısınız? O büyük mutluluğu veren bu kızdı diyebilir misiniz? Hem artık geçmiştir. Küçük bir eşya gibi unutulmuştur. – Nasıl bir yıkılmışlık doldururdu içimi. Küçüktüm o zamanlar daha. Küçük bir çocuk sayılırdım. Bu kadar aşkı ve büyük ve kalabalık caddeleri, bu yükü çekemem diye düşünürdüm. Haşet Kitabevinin önünden doğru yürürdüm. Geniş iklimli, açıklık yerlerden gelmişim ben buraya. Şimdi gecenin içinde ağlıyorum. Dardır gayetle orası. Kitabevinin önünden geçen yok. Cadde iyice daralmıştır. Koyu gölgeler düşmüştür yola. İnce, belirtisiz, çizgi gibi bir başlangıç bugün için. Bu cumartesi günü için. –Şimdi oturup size anlatsam. Günümü, yalnız günümü anlatsam. Bir genç kız vardı desem. Bir günü anlatmakla başlasam işe. Duvarları, bahçe parmaklıklarını, panjurları... Şimdi uzaklarda denize açılıyorlar–. Haşet Kitabevinde titrek ellerle kitapların kapaklarını açar gibi. Solgun renkli resimler üzerlerinde. Sessizlik. Büyük, uzun sessizlik. Devam eden bir sessizlik. Sonra yollarda devamlı gürültüler. Ağaçlar suyun içine giriyor durmadan. Suyun yüzünde damları, kırmızı kiremitli evlerin görüntüsünü görüyorum. Lebon'da oturulur sadece. Bir gökyüzü yalnız ve kederli. Bir bunaltı gecenin bu saatinde. Evlerin üzerinden esiyor rüzgâr: Dokunmadan, duymadan. Şimdi şu sokaktan geçerek büyüyen ve anlamsızlaşan kalabalığa karşı durup, içimdeki büyük yalnızlığı unutmaya çalışıyorum. Genç bir kız vardı o zamanlar, diye yazıyorum. Yüzü gecenin vurduğu renklerle kırmızı ve yeşil, saçları düz ve düzensizdi. Gittikçe anlamsızlaşan bir saatin tik takları. Çiçekler ve beyaz su bitkileri. Her şey bir an önce beni çıldırtmak için

hazırlanmış sanki. Ve sonra gece başlayacak. Üst üste başlayacak. En kara rengi bulacağız renklerin içinden.

Çocukluğuma doğru indikçe nasıl bir sessizlikle anıyorum, sular içinde açan bitkileri. Hep sakın bir yaşamaya varmak isterdim; küçük şeylerle yetinmek. Evler derin, mavi bir gölün kenarında. Bir ay, büyük bir yuvarlak, durur. Bitkiler iri ve geniş damarlı, evlerle ve nehirlerle karışık. Ve koyu bir mavi çekmişler üzerine. Ama nasıl da sakın bir yaşamaya varmak isterdim. Ne olurdu?... Nasıl bir beyazlıkla başlıyorsa sabah, mavi ve derin göllerin karanlığından, işte öyle sakın bir yaşama. Gölgele sundurmada öğle yemekleri yedim. Tahtadan bir iki oda veya başka türlü. Daha pahalı bir ev: Hani bazı kişiler vardır da ucuz şeyleri ne kadar güzel de olsa sevmezler. Tıpkı onlarınki gibi bir duygu. Küçüklük mü duyarlar? Bilmiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Unutuyorum kendimi, bir denize hafif hafif batarmış gibi. Bilincim boş, uzak ve aydınlık çağrışmalarla dolu. Akdeniz kıyısı gibi bir aydınlık. Aydınlık Akdeniz güneşiyle dolu. Kıyılarla, deniz kenarlarıyla. Sonra anlamayan bir kalabalık. Tek tek anıyorum. Bu yaşama, hep acı çeksin diye mi yaratıldı bir kere? Orada kıyılara yakın bir yerde saman yüklü arabaları, tozlu yolları hatırlıyorum. Titrek bir anlamayla, bir andırmayla daha çok. Saman yüklü arabalarla, bu acı, bu içimi durmadan dürten acı arasında bir yakınlık buluyorum. Geceye yakın bir yerde çiçekler açtılar. Beyaz tozlarını yaydılar ortalık yere. Ortalıkta hafif bir toz. Başüstü dikilmiş birkaç insan. Gökten parça parça bir şeyler yağıyor. Yaratıcılığa, her türlü yeniden doğurmaya yakın bir yerde durmuş, ıslak gövdemize soğuk rüzgâr vuruyormuş gibi titriyoruz. Akşamı dinliyoruz tepeye yakın bir yerden. O tepede leylaklar, süsenler, göllerde su yosunları, balıklar. Sonra bir sürü şehir. İşte büyük şehirde böyle tutku içinde yaşanır. Bir andırmayla büyük bir şehir ortasında karla örtülü yolları ve küçük bir sıra mutlu evi hatırlamak. Ah, ne güzel olurdu kışın böyle sakın evler içinde olabilseydik. Hafif, karla kaplı bir yamaç, mutlu bir yaşama için seçilmiş özellikle. Orada karla başlayan vakitler, sundurmanın arkasındaki pencereden gece lambasının kırmızı ışıkları görünen oda. Her şey rüzgârda savrulmak için yaratılmış sanki. Sarsılmadan büyük bir sessizliği ve bu ağaçlardan, dağlardan, karla kaplı yamaçlardan toplanıp gelen belirsiz hüznü duyabiliyoruz. Rüzgârı dinliyoruz aydınlıksız bir ortamda. Büyük

bir ay ışığını bir kadının gövdesinde görüyoruz. Donmuş ve parça parça buzlar gibi akmakta. Mutluluğu nereden düşünürüm? Böyle kıpkırmızı bir ortamda. Kızaklar karla kapanmış yollardan geçerken. Gecenin bu vaktinde ben, mutluluğu nereden düşünürüm?

Sevişenlerin gecesi karlarla çevrili. Derin bir gökyüzü, koyu maviler içinde görünmüyor. Karlı gece içinde sevişenler anıların sıcaklığından geliyor. Çocukluk anıları... Umulmaz şarkılarla, bir su bulanıklığıyla andığım çocukluğum. Çayıra yakın yerde bir ev. Gece karanlıkla yaklaşır. Büyük bir rakkasın boğuk gürültülerle vurduğu gece. Bu sokak karın altında uzanır, durur. Kızaklara bağlı köpeklerin çanları. Gürültüsüz bir beyazlıkta. Sonra gece başlayacak ama. Gece nasıl bir acımayla başlayacak. Bu vakitte acı çekenleri ansımak anlamsız. Bu bilinmeyen vakitte, koyu kırmızılarının ortasında olduğum gibi duruyorum. Genç bir kız vardı o zamanlar diyorum. Nasıl bir anlaşılmazlıkla başlardı vakit. Sokaklara çıkardım. Bir genç kızın var oluşluğunu ve artık bana hiçbir zaman mutluluk veremeyeceğini bilen yalnızlığım, Kuzey ülkelerine yakın bir yerlerde ve karların, çingirakların, kızakların bol bulunduğu bir ülkede başlardı. Ayın aydınlığında seyrederdim yüzünü. Tanırdım. Şimdi büyük bir şehirde, isle ve kara, toz duvar boylarıyla kirletilmiş bir yerde duruyor. O zaman bunu nasıl düşünürdüm? Nasıl duyardım bu büyük yalnızlığı? Mutluluğumu yitireceğimi bilir miydim? Hiç ummadığım bir vakitte. Şimdi bir genç kızın bir vakitler var oluşluğunu anlamak gereksiz. Susmak gerekir gecenin içinde. Ruhun sakinleşmesi. Saçları karların içinde savrulurdu demek. Unutmuşum. Gecenin sessizliğinde hiçbir şarkıyı dinlemiyorum, bu Baltık şarkısından başka. Kalın sesle, kesik kesik. Büyük, uyuyanların üzerine düşten yorganını çeker gibi. Deliliğe yakın bir yerde kırmızı renk görüyorum. Mutluluğu böyle bütün bütüne yitireceğimi bilir miydim? Bilmezdim değil mi? Hem nereden bilecektim? Ben herkes gibi bir insandım, sakindim. Baltık Denizi'ne yakın bir yerdeki mavi suları düşünüyorum. Düşlerimden tutup çıkarıyorum onu. Ama nasıl bir mutluluk verirdi. Kalbimin ortasında bir belirsiz kuş. Renkli tüylerini açmış.

Yarın. Yarını düşünmek faydasız. Ama gene de düşünüyorum. Yarın kır evlerinin yakınında güneş doğacak. Akşamla birlik batan güneş.

Altın Cetvelli Saat

ACIYOR MUYUM? İçimi dolduran acı, gençliğin verdiği bir acı mı? Burada içimi doyumsuzluğun verdiği bir acı dolduruyor. Gelince, gelince bakıyorum: Çok başka türlüydü. Şimdi anlamadığım sessizliği. Belirsiz günlerin ötesinde birdenbire anıyorum onu. Derin suskunluğu. Büsbütün sessiz miydi? Şimdi belki de, büsbütün sessizdi diye düşünüyorum. Acımanın kaynaklarını anlar mıydı, ellerini batırıp? Bu sessizlik düşüncesiyle, içimi durmadan dürten acı arasında bir yakınlık buluyorum. Onun için sessiz miydi diye soruyorum. Duyulmamalı. Kimseyi ürkütmeyen sessizliği. Başkaları düşündüklerinde, çok başka şeyler düşünmüşlerdir. Çok başka şeyler çok başka şeyler düşündürür. Kimseyi ürkütmeyen sessizliği. Bu caddeden geçermiydi? Duyulmamalı. Başkaları çok başka yargılar vereceklerdir. Yıkıntılar arasında kalan gövdesi nasıl da ellerimden süzölmüştü.

Yollar çok başka yönlerle doğru uzuyor. Tramvay rayları ıslak, gecenin bu saatinde.

Gecenin bu saatinde diyorum. Gecenin olması neyi değiştirir ki? Gece nedir ki? Nereden gelirdi? Nereden gelip içimdeki o hafif acı-mada yerini alırdı? Kırmızı ıstakozlar, elektrik ampulleri ve büyük, lacivert denizler. Bir deniz kıyısı kahvesi burası. Nereden anıyorum? Onunla birlikte olduğum yer mi burası? Onunla birlikte. Nereden anıyorum? Sonra burası nasıl bir yer? Görünüşünün ne önemi var ki! Kırmızı ıstakozlar, sönük elektrik ampulleri... Hem neden acımalı? İçimi dolduran acı, çok eskiden, şimdi, çok önceleri, o korkunç saatlerin başlamasından çok önce, bir başka uzak kasabada, tahta, yıkılmış bir evde, bilmiyorum, daha öncesinde olanları anımsamıyorum, ne korkunç bir çöküştü o, karanlıkta yüzünü bile görememiştim, yıkıntılar arasında kalan gövdesi, kaçarken eteklerinin dalgalanışını mı gördüm, kaçıyor muydu, yok hayır, ölüme sessizce boyun eğişini biliyorum, hiç olmazsa bunu biliyorum: Ölüme kendiliğinden boyun eğmişti, karşı koymadan, savaşmadan, yıkıntılar arasında kalan gövdesi ne kadar canlı.

Korkuyor muyum? Şimdi bütün olanların gerçekten olduklarını yeniden düşünmek. Bilmediğim bir düş müydü yaşadığım? Hayır, gerçek olduğunun bile bilinmesinden ne çıkar, güzeldi, yıkıntılar arasında kalan gövdesi. Bunları söylemek bile gereksiz. Islak saçlarını ellerimle tutmuştum. Korkunçluğunu belirleyemediğim olgu. Bütün sevincimin öldüğü, beni yaşamaktan alıkoyan saatler. O tavan arası odasında ölüyordum. Küf tutuyordu bütün gövdem. Kollarım, bacaklarım çürüyordu birer birer, ağır ağır çöküyordum. Tanımlayamadığım bir gerçeğin çürüten ağırlığı. Kimseler bilmemeli. Pembe akşamlar ve yokuştan aşağı inen kalabalığın karaltıları. Tahta, yıkılmış bir ev anıyorum. Nasıl bir acımayla başlıyor. Yıkıntılar arasında kalan gövdesi canlıydı, yaşıyordu, şaşıyorum, biliyorum ki can çekişiyordu daha, bilincimden atamadığım saplantı. Biliyordum, korkunç çaresizliğimi duyarak, onun ellerimden bir su gibi süzüldüğünü ve ancak hiçbir şeyin hiçbir şeyi değiştirmeyeceğini. Şimdi çok başka şeyler düşünsem de ne çıkar? Büyük saat pandülleri, koyu karanlık bir ortamda çelik teller, bakır, uzun rakkaslar, dağılmış paramparça yelkovanlar. Acıyan insanların saati, sokağın dağınık yüzlü inşalarını maskeleyen saat. Büyük metronomlar, gelecek iyi günlerin, gelecek kötü günlerin, gelecek acıyan günlerin. Boşlukta uzun, gittikçe büyüyen sayılar: İkiler, üçler, on ikiler...

Çaresizliğimi anmasam hiç. Dakikalar ve küçük tik taklarla işleyen saniye göstergeleri, dişliler parlak altındanmış gibi, küçük yaylar, vidalar, yeşil, kırmızı taşlar, bakır üzerine oyulmuş yazılar. Bir yazıya mı benzerdi? Anmak istemiyorum. Rastlantıların saati, parlak, çok kalın camlı gözlükler, incecik çerçeveleri, o kadar uzak, bilinmeyen hastalıklarla başlarmış gibi görünmeyen bir saatin tik takları, düzenli saatler bunlar, o zaman belli miydi böyle olacağı, şimdi bu saatlerin, metronomların gerisinde solgunlaşan yüzünü görüyorum, yeşil fenerler ve çizgili pantolonlar, bizi bırakan saat, bu çaresizliğimizin saati, daha başkaları da büyük, uzak saatler düşünmüşlerdir belki. Bu birçok insanı evlerinden uğratar, şimşir, ince oymalı, uzak anılar düşündürür, geleceğin saatleri midir bunlar, şimdi nasıl da anıyorum.

Tavan arasındaki odada, herkesten kaçarak öldüğümü, gövdem bütünü yok olmaya yüz tuttuğunu yazsam da ne çıkar,

beklemelerin, ummaların bile önemsiz olduğunu anlıyorum. Unutamayacağımı bildiğim bir gerçeğin korkunç acısı. Geceleri deliliğe varan bunaltılar, ürkünç, sallantılı ağaçlar düşündürüyor. Onu sevdiğimi söylemem gereksiz, büsbütün yitti o, beni de ölümüne iten gerçeği. Nereden gelirdi? Nereden gelip içimdeki o hafif acımda yerini alırdı? Mutluluk mu verirdi? Kendimi, hırçın azabımı biliyorum. Ama o, nereden gelirdi? Yıkıntılar arasında kalan gövdesi, parçalanmış, bembeyaz. Verdiği mutluluğu yeniden verebilecek mi? Her gün bekliyorum. Yıkılıp kaldığı yerde diz çöküp dua ediyorum. Başka günleri, başka günleri verecek mi? Yüzünü görüyorum. Onun verdiği mutluluk bu muydu? Öyle olması gerek. Her şeyi önceden hazırlamış. Ummanın da gereksizliğini bilen yalnızlığım ölümümü kolaylaştırıyor.

Balkur'da Akşam Yemeği

Nasıl da anımsıyorum? Tıpkı bugünkü gibi akşam yemeği yenilen bir yerdeydi. Şimdi çevreme bakınırken bile dehşetle titriyorum. Büyük kentnin ortasında, zengin beylerle, hanımefendiler için yapılmış koskocaman bir lokantadayım. Gece çekiyor içine beni. İçtiğim koyu şarap beynimi havalara uçuruyor. Bakınamıyorum bile çevreme.

Şimdi pencere önüne düşen büyükçe masadayım. Lokantayı dolduran kalabalığın hepsinden çok gecenin karanlığına yakın. En gizemli görüntüleri saklayan gecenin. Hayır, aşamadığım bir şey vardı. Yenilmiştim. Yaralı düşmüştüm bu yana. Onun parıltısına erişememiştim. Özenmem, çarpmıştı yere beni. Öyle sanıyordum. Elbette gerçektir bu delice sanı. Kendi sefaletim onun farklılığından geliyor. Ayrılışımızın akşam yemeği nasıl da bir yılgı karabasanı olarak kendini duyuruyor. Aradan geçen aylar varlığını nasıl da eritmiş.

O akşam yemeği yılgısını hâlâ sürdürüyor. Şimdi düşündükçe o ayrılışın yılgısında hâlâ kuşkusunu duyuyorum varlığımın. Kimim ben? Nereden geliyorum? Geldiğim yer gecenin içinde hayaletler mi? Neden oturmak için, göz gözü görmeyen geceye bakan bu masayı seçiyorum. Onun izini sürdürmek için mi?

Nasıl da anımsıyorum? Gövdemi boş bir külçe haline getiren gerçeği: Ne korkunç bir yalnızlıktı o; onu ellerimle, gören, görme-yi becerebilen gözlerimle nasıl da terk ettimdi. İstemiyordu, ama gidiyordu, onun Balkur'daki akşam yemeğindeki görüntüsü. Şimdi bunları size anlatmaya çalışmam bir şeyi değiştirmiyor. Gece yarısı, çoğu defa, daktilomun başına geçiyorum, uzun uzun onun imgesini betimlemeye çalışıyorum. Tünel Alanı'na yakın çatı katındaki odamda, çalışma masasının başına oturup. Bütün akan o renkli mürekkeplerin, defterlerimin cildine sıvaşan boyaların, bütün o "yazınsal çalışma" denilen maskaralığın çok şeyi değiştirebilmesini isteyerek. Çok şeyleri... Onlarla insanüstü güce ulaşacağıma inanıyordum. Yanılarak. Kızgın ve çaresiz gövdem. Şimdi artık hiçbir

 eyi hiçbir şey değiştirmek. Yalnızlı ım da, içimdeki boşluk da  onemsiz. Bütün bir ömrü caddelerde, kenar mahallelerdeki i kili yerlerde, geceleri sabaha kadar mavi kapılarını açık tutan kulüplerde geçirmek mümkündür. Hepsinin üstünde ansızın anımsıyorum; saçları ne kadar güzeldi. Beyaz ve solgun yüzü acımı artırıyor. Son gecemiz miydi? Sanki çok zaman geçmiş aradan. Tavan arasındaki odada oturan ve geceleri düz, beyaz k  ıtlara bir şeyler yazan adamın hiçbir şeyi unutmaması mümkün değil. Unutmamı tım. Biliyorum. Bildiğim bir şeyler var benim de.

Yıllar sonra uzakta başka bir kentte rastlayaca ım ona.

1956

Ölüm Döşğinde Yatış

Ölümün döşğinde yatıyoruz onunla; yere serilmiş incecik bir şilte üzerinde yatıyoruz. Gövdem gövdesinin üzerinde (bilmiyorum ne değin uzun bir süreden beri) –başlangıcı fagotların üflediği incecik bir ezgiydi anımsadığım– bunu ben istemiştim daha çok; o da ılık geniş yumuşaklığı, güneş yanığı sakinliği içinde kabul etmişti benimle birlikte şiltenin üzerine uzanmayı. İşte bitmeyen devinim! Onun içine giren –onun da büsbütün içine aldığı– gövdemin gergin gücü dolayında, durmadan eritici kıvamda sularını salgılayarak açılıp kapanıyor işte! Böylece karşılıyor devinimimi; öylesine ki düşünmüyorum başka bir şey. Islak ve üzerine güneşin gölgesi düşmüş gövdem onun gövdesinden başka ne ki sanki.

Yüzü yüzümü karşılıyor; ağzıysa akan sular ile –kavranılamaz– bir koşutluğu sürdürüyor.

İşte bitmeyen eylem: mavi apaydınlık bir gecenin eylemi bu. İşte bitmeyen gerçek, dönen, yayılan, içine girdiğim yayvan yüzey. İşte bütün bir yaz mevsimi çıplak deniz kenarlarında, korularda içimin özdeklerinde birikmiş güç; seni harcayacağım irinlerimi akıtarak. İşte durmadan büyüyen, açılan, sonra kapanan sulak ağız incecik ölüm döşegi üzerinde (uçucu varlığımın ıssız bir düzey üzerinde durduğu, sonsuzluğunu duyduğu süre değil miydi bu?) kim bilir ne değin ince tahtalardan, bambudan ya da kemiksi, beyaz, yapay bir örgüden dokunmuş; senin öykünü deyimleyebilmek isterdim kanlarımı akıtarak; gövdemin, senin yüzeyinde gerilen yapışıcı gövdemin, kendi öz-ruhunu sonsuz devingen birleşime satmış varlığı ile birlikte.

Diri, sonsuz denizsi varlık! Öykünü yazacağım senin de. Kademelerin, yapıların, sırtların, unutuşların, solgun görünüşlerin, beklemelerin, yeniden bulmaların, uzun çırpıntılı denizin yarı uy-kulu yarı uyanık öyküsünü. Mademki parıldayan gövdem tüylerle örtülü yanığı gövdenden başka bir şeyi duymuyor; işte onu betimleyeceğim ben de.

Yatmak

Birdenbire sik.... başladık. Geniş bir yatağın üzerinde yatıyorduk. Karanlık bir odadaydık. Perdelerin aralığından yağan karın aydınlığına benzeyen, donuk, beyazımsı bir aydınlık vuruyordu. –Şimdi sincaplar dolaşıyor karın üzerinde.– Erkeklik organımı –işte ne değinsivri ve ıslak– onun gövdesine saplamıştım. Bir kadın olduğu halde, garip, belki ince uzun bir organı o da bacaklarımın arasında dolaştırıyor, arkama, oradaki deliğe sokuyordu sanki; kıvranmaya devam ediyordu gövdelerimiz.

Başımın üstünde uzun boylu bir sincap –tüyleri iyice yumuşaktı onun, karların üzerinde dolaşanların en tüylüsü– oturuyor; çırpılcık giriştiğim eyleme büsbütün kendimi kaptırmamı önlüyor. Onun varlığıyla birbiri üzerine açılan bir resim dizisi gibi zihnim her an odanın boyutlarını düşünüyor, bir yandan da donuk aydınlığın girdiği pencereden bakıyorum içeri.

Başımın üstünde oturan sincaptan başka varlıklar da var üzerimde. Pencereden vuran donuk ışıpta terden parıldayan gövdem yarasalarla öteki uzun kuyruklu kuşların gezinmelerini umursamıyor; gerilmiş, sert bir cisimden başka bir şey değil sanki o. Alışkın olduğum biçimde bacak kaslarım gergin, onların gerginliği karnımın içe çöküşünü de destekliyor.

Ama gene de parlıyor terli gövdem karın ışığı altında. Parıltısının terden geldiği anlaşılmıyor. Katı bir maden o sadece.

Ermış Dimotri

Yıllar geçti. Kentin sakini genç kişilerin doldurduğu geniş kaldırımların gerisine, apartmanların alt katlarına yerleşmiş eğlence yerlerini, geçen yüzyılın modasına uygun, belleri ince redingotu andıran paltolarıyla, favorili, uzun saçlı genç insanlar doldurdu. Belirsizce duyarlı, şaşkın, dışa dönük, kendilerine güvensiz bir gençlik yaşantısı tutturmuşlardı.

Akşam karanlığı basınca görünüşleri daha güzel oluyordu. Dimotri de onların arasında yerini almakta gecikmedi. "Ama bütün çocuklar hem doğaya karışan sınırsız aşkın, hem de gün doğarken bir camın ardında birkaç kadeh alkol içmenin güzelliğini bilmiyorlar mı?" diye soruyordu kendi kendine.

Dimotri çocukluğunda eski bir çapkın olan babası ile yumuşak kalpli üvey annesince, Kurtuluş'ta Tatavla'da gerçek bir Ortodoks olarak yetiştirilmek istendi. Ama bir zaman sonra annesiyle babası onunla ilgilenmeyi bana bıraktılar. Hem yaşlanmışlardı biraz, hem de kendi aralarındaki sorunlara gömülmüşlerdi. Annesi, ikinci karısı olduğu bu yakışıklı adamın geçmişte kalmış, burjuva kadınlarıyla onun bunalımlı, sarsıcı aşklarını unutuldukları kuyulardan çıkarıyor; bu aşklarla öldürülmüş gayrimeşru çocuklar gibi, saçlarından tutarak bakıyordu; yıpranmış, biraz çürümüş, gürbüz ama ölü çocuklar. Sonra incecik, derisi gergin, kumral saçları altındaki yüzünü öte yana çeviriyor, o yandaysa Büyük Ada'da hafif bir sisin arasında, ötede, uzakta duran kocasını görüyordu; uzun boylu, sakallı, ince ve iyice yakışıklı yüzünde küstah bir anlatım denize doğru gidiyordu adam düşünde ya da denizden çıkıyor, ancak dizlerine değin yükselen sislere basarak onun bulunduğu ağaçların altına doğru geliyordu. Ama biraz sonra başka yerdeydi: Tatavla'da, beyaz taşlar üzerinde avluda duruyordu, siyah redingotuyla, yas elbiseleriyle. Arkasında Pazar ayinine gelmiş kadınlar duruyordu.

Dimotri böylece serbest kaldı. Deniz kıyısındaki ya da Balıkpazarı'nın arka sokaklarındaki, kadınların oralarına balık

sokarak kendilerini tatmin ettikleri ya da kendilerine balık saplayarak intihar ettikleri ya da güzel, beyaz yapraklı bir çiçeğin içine girerek yittikleri meyhanelere dadandı. Böylece günaha ve suça sürüklendi. Ten hazlarını tattı, yumuşak kalçalı esmer orospulara bıraktı tenini böylece uyarıldı, açıldı dünyaya, otuz yaşına varıp da iyice yaşamışlıkla derinden uyarılmışlığın bunalımlarını duymaya başlayınca değin; böylece vardı yolları, ağaçları, deniz kıyısındaki kahveleri, balıkları gözleyen duygulu çekimserliğine, sonraları onu kendini öldürme ediminin kıyısına getirip bırakan bıkmışlığın o doygun çöküntüsüne. Ardından yalnız kalmaya, deniz kıyılarındaki dolaşmaya, kış yaklaşırken, ıssız alanlarda, eskiden sevdiği ya da sevmek üzereyken yitirdiği kızların imgesini aramaya. Ağaçlara bakıyor ve yalnız kalmayı seviyordu. Bomboş ağaçlıklı alanın ortasında duruyordu içinde sınırsız, kendine dönük, üstesinden gelinemez bir duygu.

İşte o sırada dadandı Tünel Alanı'na yakın bir Katolik kilisesine.

Dimotri artık bunalıyordu. Kalabalık caddenin kaldırımında demir kapıları bulunan caddeden kilise olduğu belli olmayan –otuz kırk basamak aşağıdaydı kilisenin kapısı– girişe yöneliyordu. Açıp demir kapıyı giremiyordu içeri –demir kapıda çok defa bir ölüm ilanı yapıştırılmış oluyordu– ya da giriyor, merdivenleri inmeye başlayınca, daha kilisenin aşağıdaki camlı kapısına varmadan, yanlarda tapınağın ekleri –belki de lojmanlar– olan yapılar daralıyor, üzerine çullanıyor, bırakmıyorlardı onu. O zaman bir şey düşünmeksizin geriye dönüyor, kalabalık caddeyi geçip –ağaçlı bulvarı, yabancıların dolaştığı alanları– doğaya yakın ıssızlıkları arıyordu.

2.

İlk olarak, yıllarca önce, daha çocuk denecek yaşta kadınlık organı mor bir menekşe olarak açmış bir orospuyla yatmıştı Dimotri. On altı yaşındaydı, sabahtı; genelevde bu kumral, güzel dudaklı, sarışın, çingene gövdeli –saçlarında da beyaz yapraklı bir çiçek– orospudan başka kimse yoktu. Bacakları titredi Dimotri'nin, içinden bir şeylerin akıp gittiğini duydu. Ardından, yağmurlu günler boyunca sayısız orospuyla yattı. Böylece geçti mevsimler. Balıklı meyhanelerden birinde tanıdığı bir adam, ona kıcının açılmış bir çiçek olduğunu söyledi, bu çiçeği koklamalıydı. Bu edimi sevmedi Dimotri, yeniden kadınlara koştu. O zamanlar sevgililer birer birer sükün ettiler: bir kolejli kız, bir oryantal dansöz, barmen bir kadın, bir ressam, unutulmaz güzellikte solgun yüzlü bir başka kız, sonra ince bilekli bir başkası, çok güzel boynu olan uzun, sarı saçlı bir kız, bir yığın besili orospu, daha sonra ufak kalçalı, kıcı biraz dışarıya çıkık, küçük, veremli bir kadın, ince bir manken. Daha bir sürü kadın, birer bahane bulup, şu ya da bu biçimde Dimotri'yle yattılar. Böylece etin hazlarına gömüldü Dimotri. Baygın gözlü, kumral, fıstık gibi bir kadın coşturdu onu. Dimotri onunla sevişebilmek için tehlikelere girdi, dolaplara saklandı, tabanca taşıdı, borca girdi, bazı suçlara bulaştı, tutuklu kaldı, sürgünde yaşadı.

Olgunlaştı sonraları. Sürgünden dönüp yeniden kurmayı düşündü yaşamını. O sırada hastalandı işte. Değişen zaman karşısında irkildi. Kendi duygularına benzemiyordu. Yeni doğan dünyayı anlamadı önce. Bu taklitçi, rezil, değersiz toplum, hiçbir şey karşısında irkilmeyen duyarsız insanlar, ortaklaşa burjuva fuhşunu yabansıdı. Canına kıymak istedi böylece. Ölmedi ama, duygulu, yalnız, belki bir başına kalakaldı. O zaman “kendi efsanemi bulmalıyım” diye düşündü. Göğsünde solgun bir çiçek vardı.

Neydi efsanesi ama?

3. Uzun Yürüyüşler

“Bütün bu önümde, aşağıya doğru uzanan bir yığın sokağın, sıcak olmayan bir günde güneş altında uzanışlarına bakıyorum.”

Boğuntulu Sokaklar

Aradan yıllar geçtikten sonra, bütün bu bitimsiz sokaklarda yapılmış olan o uzun yürüyüşlerin neye yaradığını bilmeden –çünkü hemen hepsi, önceden bilinmeyen boş bir alana çıkıyordu sanki– bende nasıl bir iz bıraktığını düşünüyordum. Ardında koşup durduğum imgelerden biri değildi bu; bütün o uzun yürüyüşlerin gövdemde ve ruhumda yaptığı birikimdi aradığım. Çünkü, çoğu kez, uzun yürüyüşlerden sonra küçücük odama gelip yatağa uzanıyordum, odanın kapısını açık bırakarak, tedirgin ama yorgun kısa bir öğle uykusuna dalıyordum, açık kapı imgeleri sürüklesin içeri. Bazen de sonbaharda, yürüyüş günün kararına vaktine kadar sürmüşse, soğuk mu sıcak mı belli olmayan bir havanın içinde ya da kışın sonundaki güneşli öğle sonlarında ya da yağmurların içinde, işte o zaman.

Birbirine koşut yapılmış bütün o sonsuz sokaklarda yapılan uzun yürüyüşlerin, her gün ya da yıllarla boş bir alana çıktığını gördüm. Öyle sanıyorum ki, bir yığın içsel güç yitti gitti o yürüyüşlerin bitişiyle. Şimdi o sokaklar kendi üzerine dönüşen bilincin titreşiminden başka bir şey değil.

Bütün bu yöreyi saran –artık “yıllarım geçti” diyebilirsin– sokaklarda –birbirine kavuşmayan, sonsuzca uzayan, derin, yüksek yapıların çevrelediği– o yeni ama ruhun ezilmesiyle çoktan eskimiş sokaklarda.

Hornsgatan'daki Ev

Güneşin altında gözlerimi yumdum ve Büyük Ada'da yazlık şapkalarını giymiş kızların yüzlerine vuran ışığı düşündüm. Işık ince çizgili yüzlerini, kaşlarını, dudaklarını, aydınlatıyor, az da yapmış olsalar makyajlarını eritiyordu sanki. Güneş altında duruyorlardı. Şapkalarının keten kenarlarından sızıyordu ışık. Beyaz ciltleri, hafif güneş yanığı yüzleri sıcaktan terlemek üzereydi. İleride deniz kabarıyor, mavi dalgalarını kıyıya vuruyordu. Kuşlar da vardı kıyıda. Kuşlar başımın çevresinde dolanıyor, deniz kıyısından benim bulduğum yere doğru uçuşarak geliyorlardı. Deniz kokusuydu yüzüme vuran: iyot, karpuz kabuğu ve balık kokuyordu. Denizin kokusunu duyuyor, kapalı gözkapaklarımdan sızan ışığı görüyordum.

Yazlık şapkalarını giymiş kızlar kıyıya doğru iniyorlardı. Yaz mevsimiydi, pazar gezmesinden dönüyorlardı.

Büyük Ada'da, biraz sonra yaz gecesi başlayacaktı.

Hornsgatan'daki evde otururken, daha çok, Büyük Ada'yı düşündüm.

1980, Stockholm

Sokaklarda Bir Avlu

Durmadan sokakları anlatmak istiyor o yazar. Yazılarında yeniden sokaklara çıkılıyor, bitmiyor ama bu sokaklara çıkışlar, hep sokaklara çıkılıyor. İşte yeniden sokaklarda o.

Nerenin sokakları ama? Hangi yerin? Paris'in, Ceneviz'in, Atina'nın, İskenderiye'nin... sokakları. Burada, yüksek, kare biçiminde bir temele dayanan, tepesi dört köşe bir çatı gibi sivrilen kulenin dibinde yeralan yapı, bir Ceneviz yapısıdır işte; şimdi cami biçimine dönüştürülmüş olsa da... Oo, eski Ceneviz! O sırada bu yapı, çıplak bir alanın ortasında yükseliyordu geometrik biçimiyle. Çok eskiden ama.

On yıl kadar önce tanımiştım o yazarı; yüksek, karanlık yüzlü yapılar arasında sıkışıp kalmış, taş döşeli bir avluda, gölgelik bir yerde oturuyordu, tahta bir sandalye üzerinde. Yirmi ya da otuz yaşlarındaydı; gür, kara saçlı bir adam. Gömleğinin düğmelerini açmış, diri göğsünü yele vermişti sanki. Oracıkta, karanlık yapılardan birinde, bir üst katta oturuyor, işleticisi ile gelip gideni Rum olan, arka yandaki dar sokaklardan birindeki meyhanede birkaç çeşit Rum mezesiyle birlikte sulandırılmış rakı içiyor. Ardından, gece yarısı kentin üzerine yapışmış boğucu yaz gecesinin içinde, dimdik başıyla –bir yazardan çok bir balıkçıyı andıran başıyla– o değin yüksekteki, genişçe tek odasına dönüyor, geceleyin tenhalaşmış sokaklarda ulur gibi sesler çıkararak.

Odalarına kapanmış, şehvetin kırbacını yemek için gerilmiş, çürüyen insan gövdelerinin acısını çekiyor gibi düşüncesinde. Bütün içe kapananların, tutkuyla titreyenlerin, o sonu olmayan, belirsiz, gövdelerini sürükleyenlerin acılı şiirini yazmak için eğiliyor sanki kâğıtların üzerine. Kendiliğinden çıkıyor sanki kaleminden. O sırada, lacivert bir sabah vardır pencerenin önünde. Camlara levanten, Katolik kilisesinin çan sesleri vuruyor.

Ponzo'nun Öyküsü

Çocukluğumun bu anısını nasıl da belleğimde buldum? Tuhaf şey, yıllar var, belki on yılı geçti, hiç düşünmediğim bir anıydı bu; benim için hiçbir önem taşımadığını sanıyordum; daha doğrusu, böyle bir anım olduğunun bile farkında değildim. Tuhaf şey, on yılı geçen uzun zamandır bu olayların benim için bir anı olabileceğini hiç düşünmemiştim. Nasıl birdenbire buldum onu? Balkur'daydı, uzun zamandır sakin yaşayıp duruyordum, bilincimin derinliklerinde ellerimi daldırıp kanlı mürekkep balıkları gibi şiirlerimi çıkarmaya çalışıyordum. Okuyordum, geniş, sedef kakmalı, dörtgen masanın, beyaz, yırtık sayfaların üzerine kanımı akıtarak. Kara görünümlü salyangozlar yüzüp dururlar, sabahlara karşı odamın yeşil camlarında. Yaz günü, yazın uzun gecesinde; yazdı... büyük, uzun, sıcak yaz. Aylardır gelip durmuştu. Hiçbir çekilir yanı yoktu onun, kaçıyordum gölgelik yerlere, perdeleri kapalı odama kapanıyordum – tozlu örümceklerin arasında, nasıl da saklandığım yerde beni bulup işkillendi: ürkünç görüntü! Nasıl da buldum onu, birdenbire değil –hiçbir zaman– yavaş yavaş belirlendi, çekilir gibi, güneşin çekici gücüne tutulmuş sarhoş kuşlar gibi yaklaşıyordum ona, bilmeden, tedirgin etmeden beni, cinselliğimin sırlı gücünde beliriyordu –o'nun Balkur'daki anısı– cılgın bir sabah çıktımdı yola güneşle birlik, nereye gideceğimi bilmeden, uzun uzun yürüdümdü, onunla karşılaşacağımı nereden bilecektim? “Hüzün, keder, üzüntü: bunlardı yükleri gemilerimin.” Anlayamıyordum, kalabalığın ortasına konmuş bilincim yetersiz bu eylem için. Onu başkaları anlamalı, delirmiş kabare cambazları, üst üste yıkılan erotik kadınlar. Hayır, hiçbiri benim için yaratılmamış, bana çarpan olguyu anlamlandıramaz: Başımın kenarlarının o akşam çatırtılarla açıldığını ve onun desenli halı üzerine döküldüğünü gördüm, hiçbir ürkünçlük duygusuna kapılmaksızın duvarın kıyısında, kütüphaneye yakın durdum. Bembeyaz gövdesini bütün karıncalar sarıyordu. Kalçalarının dolgun, beyaz etleri koyu bir

kan tabakasıyla örtülecekti birazdan. Çılgınlar gibi akan kanların üzerine atılmak, pıhtılaştıran, saçak saçak olan kana ağzımı dayamak istedim. Geçmiş günlerin anısı, sedef kakmalı masamın üzerinde oturur, ince kalemle, uzun boyunlu, büyük gözlü canavar resmi çizilmiş kitabımın başında buldu beni. Birden kendimi bir yuvarlak biçiminde dünyadan uzaklaşır buldum, oradan atmak istedim kendimi yeniden odama.

“Çılgın kadını” dedim. “Seni hiç gördüm mü ben?”

“Bilmiyorum” dedi, sesini ıslık gibi çıkararak.

“Kulaklarımı çınlatıyorsun” dedim. “Bir içki ister misiniz?”

“Hayır” dedi. “Ölmek istiyorum ben, kanımı akıtarak.”

Tirşe rengi kan, kurdeleler gibi sarmaş dolaş uzanmıştı desenli halımın üzerinde.

“Ben hiç varılmamış doyumlu bir ana varmak istiyorum” dedim, –kanlarına elimi batırdım bu sırada– “bana çok doyumlu bir şey göster ki seni görmüş olan gözlerim...”

Çılgın gibi etine atılmak istedim.

Büyük bir uykunun içindeyim. “Tanrım” diye düşünüyorum. Gövdemin uzadığını duyuyorum. Beyaz etleri... beyaz etleri... bana en doğal olanı vermek için. Sen bir sokuşusun, sen bir kınalı keklikisin. Parçalanmış Zeus’un dağılan dumanı. Çılgın saat gecenin kaçını vuruyor. Beni Paris’te damların üzerine indir, sabaha kadar dolaşmam için. Sen ayaklarımı yere bastığımda ilk rastladığım ol büyük kuğu. Ötekileri tanımıyorum. Gece yürüsün dağların üzerinde. Ama gene de onca güzel olan gövdesinde, onunla birlik, ben de parçalamak istedim gövdeyi.

Tanrının, ne akıl almaz şeydi o! Büyük avlunun yola bakan penceresine yürüdüğümde elbisesini parçalayıp attı.

“Beni tanıyorsun artık?” dedi bana.

“Tombul etli kadını” dedim. “Uzun zamandır unuttum seni, iyice aklımdan çıkarmıştım. Geceleri kuş kılığına girip, gizlice gelip ensemde beni öptüğünü bile unutmuştum. Sabahları uyanıp, yorgun günlerimi birer birer yaşıyordum. Şeytan kulaklı gemiler açılır denizlere doğru. Sen bilinçaltımın açılan duran dalgalarında, katranca koyulaşmış suları yarıp geçiyordun. Kapkara gecede, cılız kökleri göğe uzamış ağaçların altında dikilip bekliyordum ben. Gecelerimi avunduran cambaz kareli elbiseleriyle, uzaktan her

takla atışında biraz daha büyüyerek biraz daha büyüyerek geliyordu bana doğru. Sonra da, büyük bir hızla alabildiğine uzaklaşıyordu. Oradan, siyah giysili memurlar kalabalığı arabalarıyla geçiyorlar. Tenha ağaç, ıssız kıyı –geceler boyu bu şiiri yazmak için uykusuz kaldım– çılgın, cılız gövdemin ürünüydü bu; bütün gece şiiri, elime kalem almaksızın derileri açılmış gövdemle yazıyordum. Doyumlu olabilmek için bulmuştum bu oyunu: geceleyin el ayak çekildiği saatlerde, alt kattaki odamda, herkesten gizli açıyordum derilerini gövdemin, sonra da çılgın rüzgâra tutuyordum onu. Gövdem rüzgâr fınıldakları gibi dönüp duruyordu pencerenin önünde. Acıyla kıvranarak, kaslarımın altından ağır ağır akan kan birikiyordu bacaklarımın arasında.

“Ey çılgın rüzgâr, bana onun anılarını ver” diye bağıryordum. Kertenkelelerin bile uyudukları bu saatte durmaksızın böyle bağıryordum.

“Çılgın rüzgâr, dişlerimi bembeyaz etlerine geçirmiş olduğum için kendimi böyle cezalandırıyorum. Beni kim bilebilir? Kim görmüştür gövdeme acılar vererek debelenip durduğumu? Bir gün, bir sokaktan geçerken vitrinde saçlarını gördüm. Beynimden vurulmuş gibi sarardığımı duydum. Hızla uzaklaştım oradan. Gecelerimin sinsî ağacı, gün ışığında bir sokağın köşesindeki vitrinde nasıl da bana yabancı göründü.

“Ey duyulmayan ezgi, onun bana yaklaşmış ve iyice birleşmiş kanlı gövdesini nasıl da bir anda uzaklaştırdın. Deliliğin şarkılarını söyleyerek bu görüntü – yaşamayı tüketeceğim tez elden. Ona, hiç benim olmamış görüntüye yabancı gövdeyi, yitip bitirerek yaklaşmayı düşünüyorum. Hiçbir şeyin kimsenin olmadığını, kişinin gövdesinin bile yabancı olduğunu herkesler bilir. Bunu ben de biliyorum. Ben de. Gövdemin derilerini açarak, onu bir rüzgâr fınıldağı olması için boşluğa atmış olan ben de.”

Boğuncun Gelişi

Saldor öyküsünü şöyle anlatır:

“Durmadan yeni biçimlerde kendini duyuran bu boğuncu nasıl anlamlandırmalı? Nasıl kavramalı? Boğuncun gelişini önlemeyi bir yana bırakıyorum; –şimdi düşünmedim onu; bu boğuncu anlatabilmek için yazı yazmaya oturana değin de usuma gelmedi böyle bir düşünce– salt onu –o beni ne değin karanlığa sürüklerse sürüklesin– anlatabilmeyi kuruyordum.

“Bana ölüm düşüncesini getirmiyor mu? Daha doğrusu, kendi kendini öldürme isteğinin yattığını biliyorum. Ölümle yaşam kendi üzerinde dönüp duran akrobat. Birinden ötekine geçiyorum.

“Bir süredir tanımadığım bir boğuncun içinde olduğumu, onun yaşamıma yerleşmiş olduğunu duyuyorum, algılamaya da başladım bunu. Boğunc duyuruyor kendini, giderek sarıyor dört bir yanı, bir ‘düşünce’ olmak istiyor. Bunun yokluk önünde duyulan boğuntu olmadığını biliyorum, varlığın hiçliğe doğru akıp gitmesi bu, varlığın o süregelen bunaltısı değil. Ama onun gibi kalıcı, bilincimi saran bir dolgu; her sorunun karşılığı olmak istiyor, boş bulduğu yerlere akarak, düzensiz ama dolgun bir kireçlenme yaratıyor, geçmişteki boğunları da bir bir bilinç yüzeyine çıkarıyor; birer boğunc olduğunu hatırlatıyor onların. Şimdi anlıyorum birer boğuncu onlar, değişik biçimlerde kendini duyurmuş birer boğunc; boğuncun bilinçlenmesi geçmişteki boğunları da çıkarıyor ortaya.

“Burada, bu renksiz kentte yaşamamın sonucu bu. Evler ne kadar düzensiz yapılmış bu mahallede. Arka bahçeler nasıl da ağaçsız. Pazar günleri duyduğum çağrışlar ne de çirkin ve cırlak. Gökyüzü nasıl da sapsarı, uzaktan Fatih Camii’nin kubbesi görünüyor. Boğunc varlığımın parçası oldu benim, yokluğa doğru itiyor beni. Kaçırarak buralardan. Babamın evini terk edeceğim. Bütün bu solgun görüntüyü de. Ona karşı durabilmek için çıkaracağım onu içimden. Rimbaud’nun güzelliği dizlerine oturttuğu gibi, oturacağım onu dizlerime. Neye yarar ben de bilemem. Boğunc –bizzat

o— bir karşılık bulabilmemi önlüyor. Onun içine batıyorum. Bütün karşılıkları temelsizleştirip boğuyor o.”

Saldor'un öyküsünü böylece dinledikten sonra, anlaşılmaz bir düşünle derinden sarsıldım.

Öğle uykusuna yatmışım. Bu öğle uykuları çalışmaktan alıko-yuyordu beni. Öyle sanıyorum ki mide hastalığım yapıyordu bunu. Yemeklerden sonra kıvranarak sedire uzanıyordum. Koruyucum benim! Tenimle usumun büyük koruyucusu!... Çocukluğumda büyük üzüntülerle sarsıldığım zamanlarda ona koşuyordum: gerçek bir çocuk olarak kendimi öldürmeyi kurduğum zamanlarda... Ama burada, Paris'te, bu yabancı kentte, hiçbir yeri görmeyen pencereye dayalı sedire uzanmak hepsinden tuhaf. Doğrusu ummuyordum böyle bir düşün gelip beni bulacağını. Böylesi temelli bir değişme oldu mu bende? Bundan böyle kızmayacağım kendime öğle uykularına yattığım zaman.

Bu düşün gelip beni bulacağını ummadığımı söylemekle nasıl da yanılıyorum. Beni gelip bulmadı o, benden çıktı, bilincimin derinliklerinden. Devam eder mi bu düşler, bir daha yoklar mı beni; çok sonraları, yaşlandığımda taşır mıyım bu düşlerin izlerini.

“Demek yaşıyorum daha” diye düşündüm. Bu dağınık görüntüler benim için ne büyük bir yenilik! Yıllardır düş görmüyorum. Yıllardır geceleri salt kaygılar sarsıyor beni. Bıkış, boşluk, hiçbir şeye girişememe, girişime degecek bir şey bulamama. Yıllardır kuşkunun yıprattığı cılız bilinç uyuşur sallanır dururdu gecenin içinde. Gündüze bir şey hazırlamazdı, yönlendirmezdi gündüzümü. Sadece bu eksiklik de değil: Yüreğimle bilincim çarpışan iki sarkaçtı benim, sonunda bıraktıydım bir yana yüreği, o da dayatmadan silinip gitti. Bilincin keskin, yıkıcı, kargaşaya götürücü coşkuları... ama kısırdı bunlar.

Ama bu kente geldi geleli her şey değişti. Bütün gün Roulle Sokağı'nda her gün yürüdüğüm yönün tersine yürüyüp nehir kıyısına çıkmak istedim. Orada nehre bakan, yol kıyısında bir kahve hayal ediyordum. Gidemedim oraya. Şimdi vakit gece yarısına yaklaşırken de düşünüyorum böyle bir kahveyi. Ama, kim bilir, belki de yoktur öylesi bir kahve. İmgelemimde yarattığım kahve daha önce gördüğüm denize bakan kahvelere benziyordu. Tanrım, nerede deniz? Denizlerin rüzgârları esmiyor burada.

Düşlediğim kahveyi aramaya kalkışmadan odama dönüp uzandım. Dışarının gürültüleri arasında yarı uykulu, yarı uyanık yattım bir süre. Orada duruyordu. Tanımadığım birisiydi. Bulanık, belirsiz bir ortamda duruyor, çok sevdiği birini yitirdiği için ağlıyordu. Ardından ağlayanın kendim olduğunu sezer gibi oldum. Unutuşa terk ettiğim –gerçekten de unuttuğum– eski, derin bir tutkumdu ağladığım. Zaman içinde unuttuğum bir aşk. Kız ağlayarak duygularını sonuna kadar yaşıyor, bense gündelik çekimser tavrımla duruyordum orada. Ardından onun elinden tuttum, kalıntılar arasında gezindik. O bir mermer lahtın üzerine uzandı. Dindirebilmek için acısını, ağzımı açıp bir şey söylemeden ben de uzandım yanına. F. geldi, kızın acısını dindirecek birkaç söz söyledi:

“Yeteneksiz bir ressamdı giden, onun için üzülme...”

Birdenbire derinden kavramanın acısıyla kıvrandım: yargılanan da, işin başından beri gözden geçirilip duran da, suçlanan da, acı çeken de bendim işte. Düş bir bumerang gibi dönüp bana geliyordu geri. Her şey kendi kendimi yargılamam için düzenlenmişti: tutkularını sonuna değin ortaya koymaktan çekinmeyen kız, açıklıktan korkmayan, çocukluk arkadaşım F’nin gelişi, kalıntılar arasında duyulan ezgi, boğunç veren resimsel ortam, hepsi. Belirsiz, boşlukta sallanan bir düş ortamında yargılanıyordum ve düşün içinde kendimin gündelik yaşamın acemisi olduğunu düşünüyordum. Her şeyin nedenini araştıran bir “gerekirci”. Pis bir mantık adamı. Gündelik yaşamın tatsızlığını üzerine bulaştırıp duran biri. Hayatın gidişinde bilmeksizin bir yön arayan bir safdil. Yaşarken yaşamayan biri. Bu yüzden de ayrı düşmüş bir küçük kentli. Hiçbir zaman gelmeyecek olan sonu düşünen bir yaratık. Tezgâhta kahve içip de sokaktan geçenlere bakarken onların kim olduklarını araştıran bir yalnız.

Olaylara karışamamanın acısı aşkı da kaybettirmişti bana. Buydu yaşadığım derin kuşku, hiçbir şey istemememin kaynağı, boşlukta sallanıp durmama düşlerimin verdiği cevap.

Birden uyandım. Her şeyi derinden derine düşünebilmek için ne denli de çok boş vaktim vardı. Ben kendi kendini suçlayan, uzun zaman, uzun zaman boş bir bilinçle sürüklenip durmuş varlık, yaşamın içine doğru çekiliyordum. Kim hazırlamıştı bunu, beni bilincin coşkun olanaklarına hazırlayarak.

Neyi anlatmak istiyorum? Sürüklenip durmalardan sonra ye-

niden kendime varışımı mı? Derinden duyan varlığın karşısında sarsılan kişinin sonradan vardığı erinci mi? Var olmanın coşkusudur bu. Malte gibi, kendi kendini terk etmiş, neredeyse hor gören bir yabancıydım; ama düşünmce ödüllendiriliyordum şimdi. Ayrılmıştım yarıştan. Coşku yayılıyordu suskun damarlarımdan, derinden derine bir ezgi gibi.

“Bomboşum ben, kendimi yalnız hissediyorum, yalnız kendimi düşünebilirim.”

O zaman Saldor'un öyküsünü güzel bir metin dinliyormuş gibi dinledim:

“Bir rüzgâr fırlıdağı olarak kullanırım gövdeyi, oraya çatının en yüksek yerine asıp, ondan başka neyim ki ben?”

“Hiçliğe yuvarlanalı tinim, yitirdi yanını yöresini, büyük bir boşlukta sağa sola yalpa vurup duruyorum. Ah, bana bundan söz etmeyin, nasıl yitirdiğimden tinimi. Bıraktım kül imgelerinin sıkıcı kurallarını, bilinçaltı bir erinçti onlar, burada yitirdim hepsini.

Büyük bir denizde çalkalanır başım, yasasız, hiçbir şey bilme-yerek, döner durur ve sorar kendine:

“Denizleri de doğayı da yitirdin sen. Beyaz bir at vardı, koşuyordu tatlı bayırlardan aşağı. Denizlerle, gecelerden söz etmeyin ona, yitirdi onları, dönüp duruyor boşlukta. Sabah olunca bir cadı gelir toplar küllerini gövdesinin.

“Kaçtı, yıpratıcı çağ ortasında yalansız açıkça söylemeye herşeyi kendine! Umulmaz büyücüsü gecenin söyle bana kül olan varlığımın gerçeğini, çünkü yıprattı zaman beni.

“Gittim ötesine denizlerin, sakın kuşların durduğu. Korkuydu bu!

“Gece ayırdı kendimden beni. Cılız varlığı bıraktım kartalların uçuşumundan aşağı, şimdi hiçbir şeyim yok benim.

“Artık alın götürün boş yinimi, şimdi hiçbir şeyim yok benim.

“Aradım hiçliğin öyküsünü en yüksek yerinde serüvenimin. Uyudum masallarıyla geçmişin. Döndü haberci kuşlarım geri.

“Göklere saldımdı onları, şimdi döndüler geri.”

Böylece mırıldandım orada zamana. Bilgece bakışıyla susturdu beni.

Gezintiler I

Serbest kalalı bir haftayı geçiyor. Sokaklar ona çok kalabalık geliyor. Hemen her gün, küçük bir sinema salonunun girişinde yer alan kahveye benzeyen bir yere geliyor. Tahtadan yapılmış tezgâhın önünde ayakta duruyor. Çaycıdan bir çay istiyor, sonra ağır ağır bir sigara yakıyor. Vakit geçirmek gerek. Zaman onun için çok uzun. Dakikaların geçişini duyuyor. Vakit geçirmek gerek, saat hiç olmazsa altı olmalı diye düşünüyor.

Çaycı çayını uzatıyor. Bu arada sigarasını yakmış oluyor. “Vakit geçirmek gerek” diye düşünüyor yeniden. Zaman ona çok uzun geliyor. Sokaklar çok kalabalık. Vakit geçirmekte güçlük çekiyor. Onun için kahveye benzeyen bu yere geliyor.

Alt katta dar, küçük bir sinema salonu var. Kahve onun üst katında. Merdivenlerle inilerek buraya geliniyor. Birkaç basamak çıkılıyor. Düz, muşamba koltuklar var, birine üç dört kişi oturabiliyor tavan basık, duvar boyunca uzanan koltuklara da oturulabiliyor.

Bir salon burası, başka bir şey değil; tavanı basık bir salon. Koltuklarda sinema seansını bekleyen genç insanlar var. Bazıları da film başlayınca aşağıya inip salona girmiyorlar, koltuklarda oturmayı sürdürüyorlar. Film seyretmeye niyetleri yok onların. Aralarında konuşuyorlar. O kimseyle konuşmuyor. Zaman onun için değişik çünkü. Oturanları da yakından tanımıyor, onların dünyasında değil o. Başka şeyler düşünüyor, düşünceleri var.

Buraya gelirken bir tanıdığı rastlamıştı.

“Geçmiş olsun” dedi ona tanıdığı.

Çok tuhaf karşılıyor. Niçin geçmiş olsun, diye düşünüyor.

“Olmalıydı bu. Olmalı.” Serbest kaldığı için dostu ona geçmiş olsun diyor. Geçen şeyi bulunduğu yerden çıkarıp atamaz ki! Geçen şeyi bulunduğu yerden çıkarıp atmak isteği de taşıyor. İki bin yıl önce tarumar olup sağılan kentler yok muydu? Kaç kent kumlara, sulara gömüldü. Olmalıydı bu. Oldu. Gene de olabilir. Olmalıdır. Olmaktadır zaten, yakınılacak bir şey değil. Hiçbir şey

değil. Onun yaşamasına gelip yapışan şey çıkmalıdır oradan. Onu niçin yok saymaya kalkışmalı! Olmalıydı bu. Kendine özgü bir yüceliği var üstelik.

Çaycıdan bir çay daha istiyor. Biraz daha vakit geçti. Zaman kendini duyuruyor. Kronos saati geri alıyor. Yaşadığı saatleri yeniden yaşayacak. Bir sigara daha yakıyor. Böylece bir süre daha dayanacak. Saat hiç olmazsa altı olmalı. Sonra eve gidebilmeli. Gece uzun, uzunca bir vakit geçirebilmek için. Lambası parlatacak. Uzun geceyi geçirebilmek için. Başını uzatacak. Başı gecenin içinde kalacak.

Gezintiler II

Uzunca süren bir hapislikten çıkarsınız ya da sürgünden dönersiniz.

Sizi sıkan bu bağlardan kurtulduktan sonra, gene de dünyada can attığınız pek fazla bir şeyin olmadığını yeniden anlarsınız. Mahkûmun o bilge anları gibi. Küçük bir mahalleyi özlersiniz.

Paris'e benzeyen bir kentte, metronun gürültüsünden uzak kalmış alçakgönüllü bir mahalle... Orada oturduğunuzu, kitaplarınız olduğunu, daracık sokağa bakan bir çalışma odasıyla küçük bir oturma odanız olduğunu düşlersiniz. Orada havanın iyi olduğu günlerde parke döşeli hüzünlü yollarda dolaşırsınız. Köşedeki küçük bir kahveden (öğütülmüş) pişirilen kahvenin kokusu gelecek ve siz sokaklarda serin bir sonbahar gününde dolaşırken, bir yere kapatılmışken de, daha önceki yıllarda da başka türden bir hayatı düşlememiş olduğunuzu düşünürsünüz.

Hepsi bu işte: Ne zengin olup, çarkın işleyişi içine kendinizi kaptırmayı düşündünüz, ne de başka bir şey. Bütün düşlerinizin –gençlik yıllarının gösterişli düşleri de dahil– küçük bir mahalle ile kahve kokularının dışarıya taşıdığı bir kahveden başka bir şey olmadığını biliyorsunuz şimdi.

Sonrakiler*

* Bu kitapta ilk kez bir araya gelen bu bölümdeki yazıların bazıları daha önce dergilerde yayımlanmıştır. (ed.n.)

Paskalya Günleri

Düşümde, Beyoğlu'ndaki Baylan pastanesine – bir paskalya günü giriyordum. Paskalya günleri, pastaların, çöreklerin durduğu uzun vitrinlerin üzerlerine, yanlarına yöresine yerleştirilmiş masalara, küçük sepetlerde, renkli paskalya yumurtaları konmuş olurdu. Genişleyen arka bölüme, üzerleri kalın camla kaplanmış masaların bulunduğu bölüme doğru yürüyordum. (Hepsi orada mı, o çıldırmış şairlerin!) Pastanenin dip duvarının yüzeyine yerleştirilmiş boydan boya aynalarda, o loş aydınlıkta, uzaktaki görüntüme bakıyordum. Ateşli bir hastalıkla uyku arasındaki o beynimi uçuran baş dönmesi, gökyüzünden çocukluğumun at arabalarını indiriyor; İstanbul'un taş döşeli sokaklarında atların nallarıyla, arabaların demir tekerleklerinin çıkardığı sesleri duyuyorum. Fatih çarşısında, çuha paltolar giymiş fakir balıkçıların yakalarına kar yağıyor. İstanbul'un, her yıla rastlamayan soğuk kışlarından biri bu. Böyle günlerde Boğaz sularında yağlanmış balıklardan satın alıyor; pişerken eve yaydıkları kokuya aldırmaksızın, akşam yaklaşıncı kızartıyorduk onları. Rakının yanına koymak için. Yıllarca süren uzun gezintilere çıkıyor, kıtalar arasında yolcu taşıyan gemilerle yol alıyor, sonra gene oraya dönüyordum: (Ey su almaz gemim benim!) Pastaneye ve kar altındaki çarşıya. Böylece yaşamım bir çember çiziyor, somut olarak hissetmesem de –büsbütün kafamın içinde yaşıyordum artık– dönüp dolaşıp aynı yerlere ulaşıyor. Aynı yerlere. Gidebileceğim bir yer kalmamış gibi.

Gecenin Yüzü

Orada –kahvenin içinde– otururken garip bir duyguydu duyduğum. Bir başına kayıtsız sandığım bir yaşam tutturmuştum, arada bir yaşam güçlerimin tılandığını duysam da. Geceleyin, geç vakit, ıssız sokaklardan eve dönerken –i ki evlerinde geçirilmiş saatlerden sonra– geceden de siyah canavarlardı rastladığım.

İçimi saran boşlukla derin sularına daldığım karanlık deniz gene de korkutmuyordu beni. Gecenin nereden çıktığı bilinmez hayaletleri gibi.

Neydi diyapozon gibi içimde titreyip duran bu duydu? Yüreğimin üstüne bastıran kara hayalet? Aksayan ayağını sürüyerek gecenin içinden geçip giden. Siyah pelerinini sokağa atıp kaybolan.

Yaşamın rengârenk prizmasından baktım günler boyu: Gecenin öteki yüzü müydü gördüğüm? Yaşamımı da, düşlerimi de altüst eden. Yoksa ilk ışıkları mıydı göğsünü geren gündüzün?

Onun Elleri

Çoğu günler dalgın olan zihnimde, ellerle bilincinde olmadan derinden derine ilgilendiğimi şimdi kavırıyorum. Ömrümün neredeyse tamamını bir çift güzel elle, uzayan ince damarlı parmaklarla geçirmedim mi? Kendini öne sürmeyen, göze çarpmak istemeyen güzel parmaklar... Çok gençtim henüz. Belki yirmi yaşında bile değildim. Aynalıçeşme'nin bakımsızlığa terk edilmiş yokuşlarında dolaşırken birden o rutubetli, daracık sokaklarda Sibelius'un müziğini duyar gibi oldum. Oysa yoktu böyle bir müzik. Olsa olsa sokaklar arasına sıkışmış Alman Protestan Kilisesi'nden Bach'ın müziği duyulabilirdi. Yirmi yaşımın dünyayı da, yaşamı da tanımayan zihnime ulaşan garip müziği! Gizemsel bir mucize! Bilinmeyenin denizler ötesinden çağrısı! Ardından odama dönerek ince, mavi pelür kâğıtlara şunları not ettim: "... Baltık Denizi'ne yakın bir yerdeki mavi suları düşünüyorum. Düşlerimden tutup çıkarıyorum onu." (Ne tuhaf, uzun yıllar sonra Baltık Denizi'nin sularını gördüm). "Bir Baltık şarkısıdır duyduğum." Yıllar sonra onu tanıdım. Bir Baltık kentinin eski işçi mahallesindeki jimnastik okulunda, o ince, uzun parmaklarını kasanın üzerine koyuyor, kapalı salonun duvarına yakın çizgiden başlayarak aldığı hızla onu aşmaya çalışıyordu. N'oluyor? Uğursuz bir saat mi çaldı? Dirsekleri büküldü, elleri kasa üzerine iyice yerleşemedi, kolları incecik gövdesini yeterince yukarı çekmeyi başaramadı. Her zamana göre hafifçe yükseltilmiş kasanın öteki ucuna sırt üstü düştü, sonradan hiç hatırlamayacağı bir acı ile kendini kaybetti. Birkaç kaburganın kırılma sesi duyuldu. O günden sırtında zaman zaman ortaya çıkan bir kabartı kaldı geriye.

İşte o incecik parmaklardı beni kendisine bağlayan. Kolların gücüyle gövdeyi bütün bütüne yukarıya çekemeyen o güzel eller. Baltık kıyısındaydım. Visby adı verilmiş, duvarlarla çevrili eski, küçük kentten, sonsuzca uzanan denizi seyrettim, durdum. Yıllarca sürdü bu. Ta yaşlılık adı verilen dönemin eşiğine gelinceye kadar. Buydu beni bekleyen yazgı. Yirmi yaşında bu uğuldayan kentin

Aynalıeme denilen Beyaz Ruslarca terkedilmi mahallesinde genlik hayalleri iinde dolaırken bilmediğin bir hayat izgisiydi on yıllarca süren. Kimin izdiği bilinmeyen ölümcül izgi. O eller onca güzel olmasaydı, belki de yaanmayacaktı bu yazgı.

2000

Küller

Kalabalık içinde kayıp giden yüzünü gördüm. Hızla geçip gidiyordu önümden. Ardımı bırakmayan melankoliydi o.

“Paranı biraz eksik verdiğim için mi kaybolup gidiyorsun?” dedim. Rüzgâr hızıyla geçip gittiğinden duymadı bile sözlerimi. Şaşmam! Üzüntü içinde bırakmak istiyor beni. Zihnimi rahat bırakmayan bu yarı uykulardan fırlayarak.

Kuşkusuz zihnimin içinde bu dünya kadar büyük başka bir dünya daha var. Hatta kâinat kadar büyük. Acıyla yitip gidiyor her şey. Yarı uykumda sallanıp duruyorum, bir sarkacım sanki. Deliliğe de açılan boşluk –büsbütün ölüp gitti mi ruhum?– her zaman yanı başımda duruyor. Başımı biraz sertçe çevirsem bu yana ya da savrukça bıraksam düşüncemi degecek gibi oluyorum ona.

Şimdi daha bir açık seçiklikle gösteriyor kendini: Sadece kazandıklarımı harcamışım o mutlu beraberlikte. Sonunda da bu alacakaranlık boşlukta savrulan küller kalmış elimde.

“Yaşamın boyunca kazandıklarını harcatır sana aşk” dedi Saldon ve –kendi kaçıışı gibi– sonsuz bir baş dönmesi bırakarak arında çekip gitti.

“Göreceksin lanetli varlığın içinde açılan boşluğu. O sırtını döndüğün derin kuyu ikide bir görüntüsünü sunduktan sonra sana. Bütün bu mutluluklarla oyalandığın saatler nedir ki? Yaşam kendini soluk bir perdede sunuyor sana. Ardını bırakmadı zaten hiç o boşluk duygusu. Hızlanıp da çekip gittiğin zaman omuzuna dokunuyor, hemen ardında olduğunu duyuruyor senin. İçinde mi vardı, yoksa şu sonsuz boşlukta sarkaç gibi sallanıp duruyor da –göksel bir salıncak mı o?– sana mı yansıyor görüntüsü?”

Ne olursa olsun, karanlığa abanan gövden sürükleyip duracak onu. Güneşin altında silikleşecek görüntüsü. Deniz kıyısında

dalgalara vururken ışık, o ufukta çizgileri belirsizleşen bir harf gibi kaldıracak başını. Ardından karanlık gece inecek. O simsiyah gece! Asıl koruyucun senin. Yalnız o yarı uykulu, yarı uyanık saatlerde üzerine çullanan savuşturamadığın görüntüyü –kulağına sözcüklerle mırıldanıp duran– uzaklaştıracak senden.

Düğüm

Her sabahki alışkanlığımla salonu ışıkla dolduran pencerenin yakınına oturdum. Gezinti için de olsa, dışarıya adım atmamı önleyen, beni kararsızlık içinde bırakan, kafama çöreklenmiş yumağı çözmeye karar verdim. Bulunduğu yerde durmadan büyüyen yumağı. İçimdeki bir ses, 'hayır, çözemezsin hiçbir şeyi' dese de. 'Bu dünya seninle uzlaşan bir dünya değil.' Tuttuğum iplerin uçları beni eski bir kentin karanlık, parke döşeli sokaklarına götürüp bırakıyor. Gölgelelerin vurduğu, öğle güneşinin yaklaştığu saatlerde bile rutubet kokan köhne sokaklara.

Başka nereye ulaşabilirim ki? Düşlerimi zorlasam da.

Bir Lautréamont Gravürü

Geceleri Fatih'teki evimde oturur, kim bilir kimden devralınmış kiremit rengi tahta masamın başında şiirlerimi yazardım. Ben oturmuş şiirlerimi yazarken, öldürülmüş sevgilimin kanı sızardı kâğıtların üzerine.

Kuşkusuz tavan arasına yerleştirilmiş bir sandukadaydı o. Gittikçe bir tahtaya dönüşen cansız gövdesiyle karanlığın basmasını bekliyor, kanlarını akıtmak için.

Fatih'teki ev! Nereden gelip de yerleşmiştim oraya? Tedirgin ruhum Müslüman mahallesinin ışıyla titriyor. Bütün gövdemi saran korku, gecenin başıboş karanlığında, o çılgın şiirleri yazmaya zorluyor beni. Gece içine alıyor başıboş dizeleri. Bir kurtuluş çağrısı fısıldıyor kulağıma:

“Cesur ol! Esas olan gecedir. Gördüğün sanrılar ürkütmesin seni. Sana esinlenmenin elini uzatabilecek olan sadece benim. Lautréamont'un bu özel baskısındaki gravürüne bak. Nasıl da dalların arasında görünmez oluyor şairin yüzü! Sen de içini benim onmaz sessizliğimle görünmez kıl! Dalların arasına sakla yüzünü. Sabaha karışmak için hazırlan. Ben çekebilirim seni üzünçlerin dünyasından.”

Böyle Konuştu Yazar

“Bu öykü güzel, güzel olmasına. Çok iyi yazılmış yerleri var. Ama sizden önce söylenmiş şeyleri söylüyorsunuz. Yazılmamış mıydı o slogana benzeyen satırlar? Şu *déja vu* denen şeyler...”

Yazar kendi içine çekilir gibi oldu. Başı eğikti. Dış dünya ile olan sürekli uzlaşmazlığının kıyılarına doğru kaydı zihni. Ama karşılık vermek de istedi.

“Yazın eleştirisine sunmak için yazmadım ki o öyküyü. Elbette yazını seven siz de, eleştirmenler de, hepsi, istedikleri eleştirileri yapabilirler. Ama ben bunu düşünmek istemedim. Yaşamım boyunca ele geçiremediğim mutluluğu o yaşında, o kadının aşkında yakalamakta olduğumu sanıyordum. Ama gene elden kaçırdım tabii. Onu tanıdığımndan iki yıl sonra, o öyküyü yazarak, dünyanın tek insana sunduğu belirsizlik içinde, yüzümü güneşin aydınlatmasına bırakarak, gene o mutluluğa yaklaşabilmek istedim. Yazarken o öyküyü, ne daha önce yazılmış olan üç dört satır, ne de katkısız özgünlüktü umurumda olan. Sanırım bu üç dört yinelemenin dışında, kendi baş dönmem üzerinde –salın üzerinde salınır gibiydim– ne denli derinleşmeye çalıştığımı gözden kaçırmamışsınızdır. Varlığım da nedir ki? Yaşanmışlar üzerine yapıştırılmış yalınkat bir saydamlık. O *déja vu* dediğiniz satırları da bilerek koydum o öyküye. Bilerek dedimse, mutluluğu yakalayabilmek için başı dönen bir yazarın yapabileceği ölçüde. Pusulamı şaşırmıştım kuşkusuz. Wannsee'nin kirli sahilleri boyunca koşturan yuvasından uğramış beynim, en az iki yıldır kaybolmuş olan bir hayaletin ardındaydı. O kanlı hayaletin! O hayaletin yaşamım boyunca elde edememiş olduğum mutluluk imgesi olduğunu kim bilebilir? Kim bu derin isteklerimi algılayabilir?

Kendisine sözcüklerden, imgelerden, duygu ve düşüncelerden oluşan bir dünya kurmaya girişmiş bir yazar seslenmektedir bize.

Ferit Edgü

Paris Günleri, Demir Özlü'nün birbiriyle bağlantılı iki kitabından oluşuyor: *Paris Güncesi* ve *Balkur'da Akşam Yemeği*. Genç bir yazarın ilgileri, düşünceleri, duyarlılıkları, hayat ve kitaplar arasında kurduğu bağlar, varoluş sancıları, tutkunu olduğu nihilist ve romantik yazarların etkileri, düşlerin ve özlemlerin kenti Paris'te dile geliyor.

Kafamda uğuldayan Paris'i yalnız görmeliyim. Yalnızlık ne kadar sıkıntı verecek olursa olsun. Nereye savrulursam savrulayım, kendi yalnızlığım gerekli bana. Buna kendi yalnızlığım da diyemem. Her yanımda açık, sadece Paris'te gördüklerimi yükleniyorum.

ISBN 978-975-08-3918-4

9 789750 839184

10 TL

